

พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร ของสำนักงานสถิติ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

นพมณี แสนบัวคำ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร ของสำนักงานสถิติ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

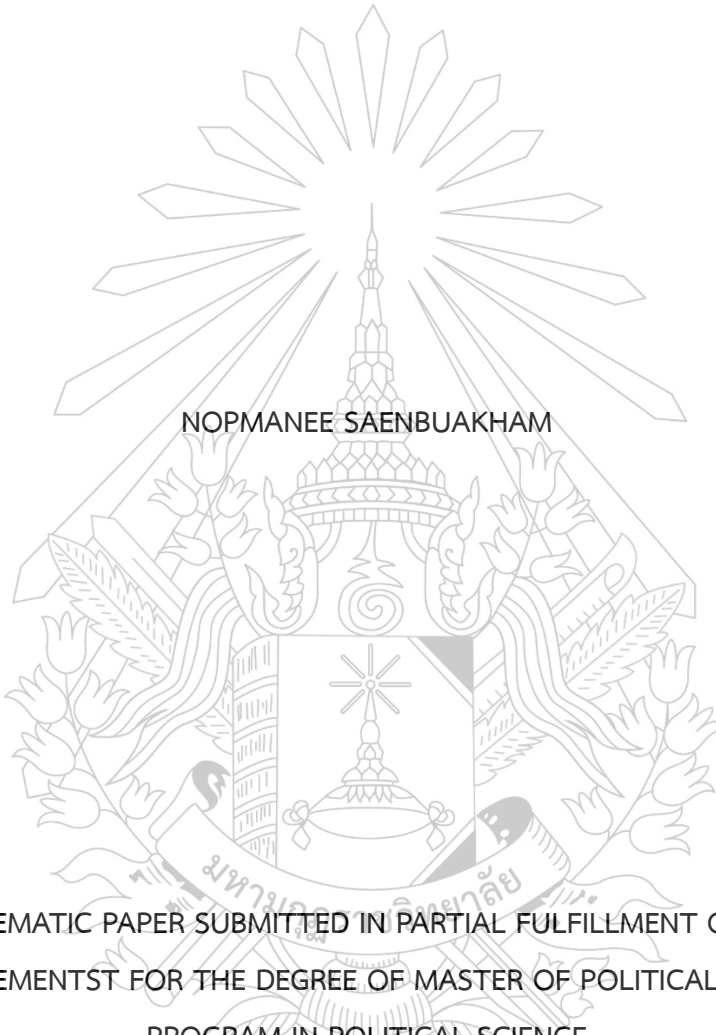
สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

POLITICAL BEHAVIOR OF MILITARY OFFICERS IN THE TERRITORIAL
DEFENSE AFFAIRS IN THE UPPER NORTHEASTERN REGION OF THAILAND

The logo of Mahamakut Buddhist University is a large, intricate emblem. It features a central shield with a sunburst at the top, a tiered umbrella (parasol) in the middle, and a lotus flower at the bottom. The shield is flanked by two lions and a banner with Thai script. Above the shield is a large, multi-tiered umbrella. The entire emblem is surrounded by a wreath of lotus flowers and leaves.

NOPMANEE SAENBUAKHAM

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE
REQUIREMENTST FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE
PROGRAM IN POLITICAL SCIENCE
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES

MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2025

COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

หัวข้อสารนิพนธ์	พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร ของสำนักงานสัสดี ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
ชื่อนักศึกษา	นพมณี แสนบัวคำ
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	รัฐศาสตร์
ปีพุทธศักราช	2568
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สุขพัฒน์ อนนธ์จารย์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

(พระมหาสุรไกร ชื่นพุทธิสิริ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์:

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ เพ็ญคง)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุขพัฒน์ อนนธ์จารย์)

กรรมการ

(ดร.วีรณัฐ พรหมจักร)

กรรมการ

(ดร.อาทิตย์ แสงเนวก)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

หัวข้อสารนิพนธ์	พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร ของสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
ชื่อนักศึกษา	นพมณี แสนบัวคำ
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	รัฐศาสตร์
ปีพุทธศักราช	2568
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒน์ อนนธ์จารย์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร และ 3) ศึกษาแนวทางการแสดงออกทางการเมืองที่เหมาะสมในระบอบประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างคือข้าราชการทหารจำนวน 147 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าและแบบสอบถามปลายเปิด เครื่องมือได้รับการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่น จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงอนุมานด้วยการหาค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) รวมทั้งการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารโดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” โดยด้านการออกเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.55) รองลงมาคือการติดตามข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.67) การสื่อสารทางการเมือง ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.75) และการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.75$, S.D. = 1.55) อยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ รายได้ และระยะเวลาการทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) กับพฤติกรรมการเมือง ขณะที่เพศไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($p > 0.05$)

ด้านข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพ ข้าราชการทหารเห็นว่าการส่งเสริมความรู้ทางการเมืองควรอยู่ภายใต้กรอบวินัยและจริยธรรมราชการ โดยเน้นการใช้เหตุผล ความรับผิดชอบ และการไม่ชี้นำทางการเมือง หน่วยงานควรจัดกิจกรรมรณรงค์และให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่พลเมืองอย่างเหมาะสม เพื่อเสริมสร้างพลเมืองที่เข้มแข็งและตระหนักในบทบาทภายใต้กรอบของระเบียบราชการ

คำสำคัญ: พฤติกรรมทางการเมือง, ข้าราชการทหาร, การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ABSTRACT

Thematic Paper Topic	POLITICAL BEHAVIOR OF MILITARY OFFICERS IN THE TERRITORIAL DEFENSE AFFAIRS IN THE UPPER NORTHEASTERN REGION OF THAILAND
Student's Name	Nopmanee Saenbuakham
Degree Sought	Master of Political Science
Program	Political Science
Anno Domini	2025
Advisor	Associate Professor Dr. Sukhapat Anonjarn

This research aimed to: (1) examine the level of political expression behavior of military officers under the Territorial Defense Command in the Upper Northeastern Region of Thailand, (2) analyze the relationship between personal factors and political behavior, and (3) explore appropriate guidelines for political expression in a democratic system. The sample consisted of 147 military officers, selected by purposive sampling. Research instruments included a Likert-scale questionnaire and open-ended questions. The instruments were validated for content validity and reliability before data collection. Data were analyzed using descriptive statistics (mean and standard deviation), inferential statistics with Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, and qualitative content analysis.

The findings revealed that the overall political behavior of military officers was at a "high" level. The highest dimension was voting behavior ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.55), followed by political news monitoring ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.67), political communication ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.75), while political participation was the lowest ($\bar{X} = 2.75$, S.D. = 1.55), at a "moderate" level. The correlation analysis indicated that age, education level, rank, monthly income, and length of service were positively and significantly correlated with political behavior ($p < 0.05$). In contrast, gender showed no significant correlation ($p > 0.05$).

The qualitative results suggested that political knowledge promotion for military officers should be conducted within the framework of discipline and ethical standards of civil service. Emphasis should be placed on rationality, responsibility, and political neutrality. In addition, agencies should organize campaigns or educational programs on civic rights and responsibilities to foster strong and responsible citizens within the framework of the military's professional code of conduct.

Keywords: Political behavior, Military officers, Political participation

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีจากความช่วยเหลือของหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง สถาบันการศึกษาที่ประสิทธิประสาทความรู้และคุณธรรมจริยธรรมทางการศึกษาในการศึกษาระดับปริญญาโท

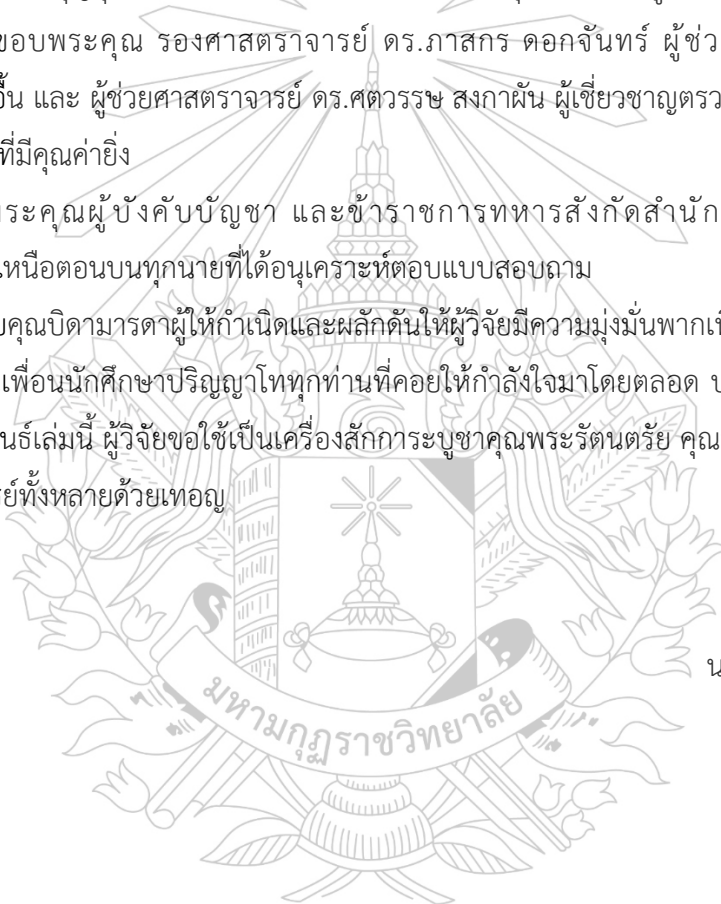
กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สุขพัฒน์ อนนท์จารย์ อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.วีร นุช พรหมจักร และ ดร.อาทิตย์ แสงเฉวก อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่ได้สละเวลา ดูแลเอาใจใส่ ให้กำลังใจและให้คำแนะนำในทุกขั้นตอนของการวิจัย ผู้วิจัยซาบซึ้งในบุญคุณของอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรเชษฐ์ ไทอิน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศตวรรษ สงกาพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่ให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่ายิ่ง

ขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา และข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนทุกนายที่ได้อนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณบิดามารดาผู้ให้กำเนิดและผลักดันให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นพากเพียรในการศึกษา และขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโททุกท่านที่คอยให้กำลังใจมาโดยตลอด ประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องสักการบูชาคุณพระรัตนตรัย คุณบิดามารดา และ คุณครูบาอาจารย์ทั้งหลายด้วยเทอญ

นพมณี แสนบัวคำ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	จ
ABSTRACT	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3. คำถามวิจัย.....	4
1.4. สมมุติฐานงานวิจัย.....	4
1.5. ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.6. นิยามศัพท์.....	6
1.7. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1. แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมือง.....	8
2.2. แนวคิดและทฤษฎีในการบริหารราชการที่ติดตามหลักราชสวัสดิธรรมวิธูรชาดก	43
2.3. บริบทพื้นที่วิจัย.....	45
2.4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
2.5. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	49
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	50
3.1. วิธีดำเนินการวิจัย	50
3.2. ประชากร	50
3.3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
3.4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	51
3.5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52

3.6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	52
3.7. เกณฑ์การแปลผล	53
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
4.1. ระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัด สำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	54
4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	64
4.3. แนวทางการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่าง เหมาะสมของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน	66
4.4. องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	68
4.5. องค์ความรู้ใหม่	69
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	71
5.1. สรุปผลการวิจัย	71
5.2. อภิปรายผลการวิจัย	73
5.3. ข้อเสนอแนะ	76
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก ก	82
ภาคผนวก ข	84
ภาคผนวก ค	87
ภาคผนวก ง	93
ภาคผนวก จ	103
ภาคผนวก ฉ	107
ประวัติผู้เขียนสารนิพนธ์	109

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	54
ข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	
4.2 พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสสดี	57
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง	
4.3 พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสสดี	59
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้านการมีส่วนร่วม	
4.4 พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสสดี	60
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	
4.5 พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสสดี	62
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้านการสื่อสารทางการเมือง	
4.6 สรุปผลพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร	63
สังกัดสำนักงานสสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	
4.7 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมทางการเมือง	64
แสดงออกทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสสดี	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	
4.8 เปรียบเทียบระหว่างอายุ และ การใช้สิทธิเลือกตั้ง	65
ของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสสดี	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	
4.9 การเปรียบเทียบระหว่างระดับการศึกษา และการสื่อสารทางการเมือง	66
ของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	
4.10 แนวทางการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย	67
อย่างเหมาะสมของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสสดี	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	

สารบัญรูปภาพ

ตารางที่

หน้า

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

49

ภาพที่ 2 M.I.L.E.S Model

69

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญไทย พ.ศ.2560 มีหลายมาตราที่เปิด โอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน อย่างที่ไม่เคยมีปรากฏมาก่อนสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ได้มีการเปิดกว้างทั้งด้านรูปแบบ และวิธีการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ทศนะคติและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เรื่องต่างๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากจะช่วยให้การตัดสินใจของผู้เสนอโครงการหรือรัฐบาลมีความรอบคอบ สอดรับกับปัญหาและความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้นแล้ว ยังเป็นการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลให้มีความโปร่งใส ตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชน และมีความรับผิดชอบหรือสามารถตอบคำถามของประชาชนได้ อีกด้วย ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (จำเอน วิรัชชาติ แสงทวี, 2556)

ปัญหาที่สำคัญที่สุดของกระบวนการพัฒนาทางการเมือง คือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อพิจารณาจากขอบเขตและความหมายของการพัฒนาทางการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กันของประชาชน ความสามารถของระบบการเมืองที่จะดูดซับกลุ่มทางสังคมต่างๆ ที่มีความต้องการเข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล การพัฒนาประชาธิปไตย ตลอดจนการเสริมสร้างระบบการเมืองสมัยใหม่มีส่วนเกี่ยวพันกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น (จำเอน วิรัชชาติ แสงทวี, 2556)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของระบบการเมืองสมัยใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมักมีความตื่นตัวหรือสนใจในทางการเมืองสูงกว่าในระบบจารีตประเพณี ดังนั้นในการพิจารณาถึงเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนาจำต้องพิจารณาถึงกลุ่มผู้นำต่าง ๆ ที่ช่วงชิงอำนาจหรือที่ต้องการเข้ามามีส่วนควบคุมรัฐบาลผู้นำเหล่านี้อาจแบ่งได้อย่างกว้าง ๆ เป็น 2 กลุ่ม คือทหารกับพลเรือน

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้นำทหาร มักเป็นกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และเมื่อขึ้นมาใช้อำนาจมักอ้างว่าการให้มีการเลือกตั้งหรือการเมืองในระบบพรรคการเมืองก่อให้เกิดความแตกแยก ดังนั้น จึงมักจะจับหรือลดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนลง รัฐบาลทหารอีกรูปแบบหนึ่งคือ แบบที่ร่วมมือกับพรรคการเมือง (Amy-Party3-Military-

Regimes) เช่น ในประเทศคิวบา ซีเรีย และอิรัก เป็นต้น ซึ่งเป็นการปกครองคู่กันระหว่างพรรคการเมืองกับทหารและมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันสูง ระบบนี้อาศัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแบบระดมเช่นกัน ดังนั้นระบบการเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนา ที่ทหารมีบทบาททางการเมืองสูง มักเป็นรูปแบบที่ทหารไม่ได้ปกครองแบบเพิกเฉยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แต่ได้พยายามดึงเอาสถาบันพลเรือนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง และมีการปลุกกระดมมวลชนให้ร่วมมือกับผู้นำในด้านต่างๆ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้นำพลเรือน ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการขยายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพราะเป็นช่องทางที่สำคัญที่ตนสามารถใช้เป็นฐานสนับสนุนบทบาททางการเมืองของตนได้ นอกจากนั้นในการทำทายอำนาจของผู้นำทหารที่ครอบงำการเมืองอยู่เดิม ผู้นำพลเรือนมักใช้ประชาชนเป็นฐานอำนาจ ผู้นำพลเมืองจึงกระตุ้นให้มีการขยายตัวของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อเสถียรภาพทางการเมือง ผู้นำฝ่ายตรงข้ามอาจใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือทำทายอำนาจของผู้นำในอำนาจซึ่งอาจนำมาซึ่งความวุ่นวายทางการเมืองได้ เมื่อระบบการเมืองยังไม่สามารถสนองตอบให้เป็นที่น่าพอใจได้ ประชาชนจะเปลี่ยนการกดดันแบบสันติมาเป็นแบบใช้ความรุนแรงและเมื่อถึงจุดนี้ ระบบการเมืองจะพบกับความระส่ำระสายจนไร้เสถียรภาพได้ (สุจิต บุญบงการ, 2537)

ในอดีตบทบาทของทหารในการแทรกแซงการเมืองเป็นเรื่องง่าย เพราะการสนับสนุนของประชาชนต่อระบอบการเลือกตั้งไม่ได้มีความเข้มแข็งแต่อย่างใด แต่เมื่อทัศนคติของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนมีความผูกพันกับสถาบันการเมืองพลเรือนมากขึ้น การแทรกแซงทางการเมืองของทหารก็ย่อมจะอ่อนแอลงไปโดยปริยาย (Finer 1962 อ้างถึงใน สุรชาติ บำรุงสุข, 2536) ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในเมืองไทยจึงไม่ใช่ที่แปลกใหม่แต่อย่างใดที่ผู้นำทหาร ไม่ชอบนักการเมือง และมองว่านักการเมืองทำทุกอย่างเพื่อผลประโยชน์ของตน ไม่ทำอะไรที่เป็นผลประโยชน์ของประเทศ ซึ่งทัศนคติเช่นนี้มักจะเกิดจากกระบวนการกล่อมเกลாதองศาทางสังคมภายในกองทัพ นายทหารจะถูกบ่มสอนว่า ทหารเป็นผู้รับใช้ของรัฐ ไม่ใช่ผู้รับใช้ของรัฐบาล หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เขาเชื่อว่าเขาเป็นผู้ปลดปล่อยทางการเมือง (Political sterile) เป็นผู้บริสุทธิ์ทางการเมืองไม่อยู่ภายใต้รัฐบาลหรือนักการเมือง ในอนาคตกองทัพไทยย่อมหลีกเลี่ยงหนีระบบการเมืองแบบตะวันตกไม่พ้น เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ของการเมืองสมัยใหม่ในสหรัฐอเมริกาที่ กองทัพถูกถือว่าเป็นเครื่องมือ (Instruments) ของรัฐบาล ดังเช่นประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี (John Fitzgerald Kennedy) ที่กล่าวว่ากองทัพจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของพลเรือนอย่างเด็ดขาดตลอดเวลา Kennedy (1961) ซึ่งผู้นำกองทัพไทยจะยอมรับเรื่องเหล่านี้หรือไม่ก็ตาม แต่ในที่สุดแล้วกองทัพในระบอบประชาธิปไตยเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล และอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล ที่มาจากการเลือกตั้ง กองทัพไม่ใช่องค์กรอิสระในการเมืองระบอบประชาธิปไตยและไม่มีฐานะอิสระ

จนกลายเป็นรัฐซ้อนรัฐในระบบการเมือง สุรชาติ บำรุงสุข (2536) จะเห็นได้ว่า การพัฒนาทางการเมืองเพื่อนำไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงของไทยประสบปัญหาและอุปสรรคมาตลอด ทำให้ไม่สามารถพัฒนาระบบการเมืองการปกครองที่เข้มแข็งได้ สาเหตุหนึ่งที่สำคัญคือ ทหาร เพราะการเข้ามามีบทบาทในทางการเมืองโดยการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองตั้งแต่แรกเริ่มของการมีประชาธิปไตยหรือการเป็นส่วนหนึ่งของคณะราษฎร ก่อการปฏิวัติ เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย นับตั้งแต่นั้นมาทหารยังคงมีอิทธิพลทางการเมืองมาโดยตลอด จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ภาพพจน์ของทหารตกต่ำลงมากมีผลทำให้ทหารลดบทบาททางการเมืองลง ผู้นำเหล่าทัพต่างได้ประกาศอย่างชัดเจนว่า ทหารจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองทหารจะเป็นทหารอาชีพ และทหารจะยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและสนับสนุนการปฏิรูปทางการเมือง

เพื่อที่จะทราบพฤติกรรมของบุคคลหรือคณะบุคคลว่าจะมีความคิด มีทัศนคติ และการแสดงออกทางพฤติกรรมค่านิยม ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารบกจะเป็นอย่างไร จำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้น (Almond, G.A. & Powell, C.B., 1966) คำจำกัดความวัฒนธรรมทางการเมืองคือ แบบอย่างของทัศนคติ และความโน้มเอียง ซึ่งบุคคลในฐานะสมาชิกของระบบการเมืองมีต่อการเมือง ความโน้มเอียงหมายถึงท่าทีที่จะมีการกระทำทางการเมืองแบบใดแบบหนึ่ง จึงสรุปได้ว่าวัฒนธรรมการเมือง หมายถึง ทัศนคติ ความเชื่อ อารมณ์ และค่านิยมของคนในสังคมซึ่งเชื่อมโยงกับระบบการเมือง และประเด็นต่างๆ ทางการเมืองโดยทัศนคติเหล่านี้จะแฝงอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชน หรือกลุ่มคนที่มีปฏิสัมพันธ์กับระบบการเมืองนั้น หากพิจารณาในประเด็นของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยหลักของประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ยังมีประชาชนจำนวนมากที่ยากจนและมีการศึกษาน้อย และมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ แต่ชนชั้นกลางอย่างข้าราชการทหารบกมีโอกาสได้รับการศึกษา และมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เหนือกว่าจะมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ข้าราชการทหารบกได้แสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเป็นอิสระ โดยจะแสดงให้เห็นถึงบุคลิกและอุปนิสัยส่วนตัวและส่งผลถึงวัฒนธรรมทางการเมือง โดยวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยหลักกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยหลักของข้าราชการทหารบกนั้นจะมีความเหมือนกัน (ลิขิต อีร์เวคิน, 2551)

ในกรณีของทหารในสังกัดสำนักงานสัสดีจังหวัด ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน นั้น สถาบันทหารจัดเป็นองค์กรที่มีลักษณะเฉพาะ มีวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีการบังคับบัญชาที่แตกต่างจากพลเรือนวัฒนธรรมองค์กรที่มีลักษณะเฉพาะเช่นนี้เกิดจากกระบวนการกล่อมเกลากองทัพ ตั้งแต่เริ่มนำบุคคลพลเรือนเข้ามาสู่กองทัพ ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรเพิ่มเติมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก เพื่อเพิ่มความชำนาญเฉพาะด้านหรือเมื่อมีการเลื่อน

ยศสูงขึ้น โดยมีสถาบันการศึกษาทางทหารร่วมกับข้าราชการทหารทำหน้าที่เป็นสื่อกลางหรือตัวนำในการถ่ายทอดวัฒนธรรมองค์กร รวมทั้งกองทัพมีแบบธรรมเนียมทหารที่ต้องยึดถือปฏิบัติ แต่ขณะเดียวกันทหารก็มีสถานะเป็นประชาชนด้วย มีสิทธิและเสรีภาพที่ต้องแสดงออกหรือดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องที่ประชาชนคนไทยทุกคนควรมี นั่นคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยของชาติโดยความมุ่งหวังของการวิจัยในครั้งนี้คือ ความรู้ความเข้าใจว่าข้าราชการทหารบกในสังกัดสำนักงานสัสดีจังหวัด ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนจะมีความคิดและพฤติกรรมทางการเมืองสอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยหรือไม่อย่างไร สำหรับการนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประเทศไทย

1.2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

1.3. คำถามวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ ชั้นยศ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการทำงาน) มีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสายงานสัสดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนหรือไม่
2. แนวทางในการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมของข้าราชการทหารสายงานสัสดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนควรเป็นอย่างไร

1.4. สมมุติฐานงานวิจัย

1. ระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยส่วนบุคคล
 - เพศ ต่างกัน มีระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แตกต่างกัน

- อายุ ต่างกัน มีระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แตกต่างกัน
- ชั้นยศ ต่างกัน มีระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แตกต่างกัน
- ระดับการศึกษา ต่างกัน มีระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แตกต่างกัน
- รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แตกต่างกัน
- ระยะเวลาการทำงาน ต่างกัน มีระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมือง ของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แตกต่างกัน

3. แนวทางทางการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นอย่างไร

1.5. ขอบเขตของการวิจัย

การทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มข้าราชการทหารในสังกัดสำนักงานสัสดีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เพื่อให้ทราบถึงระดับ การเปรียบเทียบพฤติกรรม และเพื่อเสนอแนะแนวทางการแสดงออกของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

1.5.1 ขอบเขตด้านเอกสาร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อถึงระดับ การเปรียบเทียบพฤติกรรมและเพื่อเสนอแนะแนวทางการแสดงออกของข้าราชการทหารของสำนักงานสัสดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน รวมถึงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยจูงจูงใน 5 ด้าน ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมือง แนวคิดการแสดงออกทางการเมือง แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

การทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มข้าราชการทหารในสังกัดสำนักงานสัสดีจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

1.5.3 ขอบเขตด้านประชากร

ข้าราชการทหารของสำนักงานสัสดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 146 คน ซึ่งได้แก่ จังหวัดเลย จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองคาย เป็นหน่วยงานที่มี

ผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ อยู่ในความปกครองบังคับบัญชาของ ผู้บังคับการมณฑลทหารบก สังกัด กองทัพภาคที่ 2 ซึ่ง กระทรวงกลาโหม มอบการบังคับบัญชาต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น ๆ ได้ตามความ จำเป็น (ขวลิต แสงสุวรรณ ยอดกำลังพล กองทัพภาคที่ 2 (กองกำลังพล) สืบค้นเมื่อ 6/9/2567, 2567)

1.6. นิยามศัพท์

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามคำศัพท์เฉพาะ ดังนี้

พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง การแสดงออกทางการเมือง ทั้งที่เกิดจากภายนอกและภายในของมนุษย์ที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือทางสนับสนุนหรือคัดค้าน เช่น การเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิการเลือกตั้ง การเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น

การแสดงออกทางการเมือง หมายถึง เสรีภาพในการชุมนุมเป็นหัวใจสำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการที่จะให้ประชาชนได้ออกมาแสดงความคิดเห็นทางการเมือง อีกทั้งเพื่อเปิดโอกาสให้มีการเรียกร้องความต้องการ การชุมนุมจึงเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งที่เสริมสร้างเสถียรภาพของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง คือเครื่องมือสำคัญที่คนในชุมชนใช้ในการสื่อสารกับรัฐเพื่อสะท้อนปัญหาต่างๆ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงหรือป้องกันมิให้เกิดเหตุซ้ำ นอกจากนี้เสรีภาพการแสดงออกยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้โลกเกิดการพัฒนาในทุกมิติทั้งในทางวิชาการและผลประโยชน์สาธารณะโดยทั่วไป เพราะการที่มีคนหลายฝ่ายนำความคิดหรือข้อเสนอที่แตกต่างกันมาอภิปรายอย่างเสรีและกว้างขวางย่อมชี้นำไปสู่ทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาที่กว้างไกลและมีประสิทธิภาพมากกว่า

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง ระบบการเมืองจะต้องมีระบบสื่อสารและการเชื่อมโยงเพื่อเชื่อมสังคมกับรัฐบาลให้เข้ากันและเพื่อให้เส้นทางการสื่อสารภายในสังคม ภายในรัฐบาล และระหว่างรัฐบาลและสังคมได้เกิดขึ้น ดังนั้น การสื่อสารจึงเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะสามารถทำหน้าที่เสริมสร้างระบบการเมืองและสังคมการเมืองให้มีความเข้มแข็งและมั่นคงได้ไม่ว่าประเทศนั้นจะมีการปกครองระบอบเสรีนิยมหรือสังคมนิยม มีความเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ก็ตาม

การสื่อสารด้านการเมือง หมายถึง หน้าที่ของระบบในชั้นพื้นฐาน ซึ่งจะมีผลในการรักษา และเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมือง และโครงสร้างทางการเมือง ความจริงแล้วอาจกล่าวได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่ในระบบ การเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการสื่อสารซึ่งมักเป็นทั้งในรูปของ ต้นเหตุและผลลัพธ์

1.7. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
2. เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้วิจัยท่านอื่นได้ทำการศึกษาต่อในประเด็นอื่นๆ ที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยตามแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมต่าง ๆ รวมทั้ง ได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมือง
- 2.2 แนวคิดทฤษฎีการปฏิบัติราชการที่ดีตามหลักราชวสุธรรมวิจรชาดก
- 2.3 บริบทพื้นที่วิจัย
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1. แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมือง

พฤติกรรมทางการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งจะมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ดังนั้นพฤติกรรมทางการเมืองจึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียง การเข้ารับสมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น การเข้าร่วมประชาพิจารณ์ การเข้าร่วมต่อสู้ทางการเมือง ซึ่ง (ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, 2539) กล่าวว่า พฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระดับต่าง ๆ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การช่วยพรรคการเมืองหาเสียง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การเดินขบวนหรือแสดงออกซึ่งการคัดค้านรัฐบาล การเลือกพรรคการเมืองที่เห็นว่าดีที่สุด การเลือกอุดมการณ์ทางการเมืองที่เห็นว่าดีที่สุด รวมไปถึงพฤติกรรมของผู้นำการเมือง เป็นต้น พฤติกรรมทางการเมืองที่มีลักษณะเด่น คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความหมายของพฤติกรรมทางการเมือง

คำว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำ หรือการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึกเพื่อตอบสนองสิ่งเร้า พฤติกรรมจัดเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่อินทรีย์เป็นผู้กระทำ ทั้งที่แสดงออกมาให้เห็นรวมทั้งที่ซ่อนเร้นไว้ภายใน และพฤติกรรมนั้นบุคคลอื่นสามารถสังเกตเห็นได้ดี เช่น การนอน การเคลื่อนไหวอริยาบถและกิริยาท่าทางต่าง ๆ จัดเป็นพฤติกรรมภายนอก ส่วนการกระทำภายในบุคคล ซึ่งผู้อื่นไม่สามารถรับรู้ หรือสามารถสังเกตได้โดยตรง แต่ใช้เครื่องมือวัดได้ เช่น เราสามารถวัดความดันเลือด การเปิดของม่านตา คลื่นสมอง แรงต้านทานไฟฟ้าของผิวหนัง เป็นต้น เหล่านี้จัดเป็นพฤติกรรมภายใน ส่วน (ทรงพล ภูมิพัฒน์, 2541) กล่าวถึงความหมายของพฤติกรรม

คือ การแสดงออกซึ่งปฏิกิริยาอาการ หรือ การกระทำของมนุษย์ (และสัตว์ด้วย) พฤติกรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่ผู้อื่นสามารถสังเกตได้โดยตรงจากประสาททั้ง 5 (หู ตา จมูก ปาก และผิวหนัง) ซึ่งแยกได้เป็น

1) พฤติกรรมที่สังเกตได้โดยตรงไม่ต้องใช้เครื่องมือช่วย เช่น หัวเราะ ร้องไห้ อ้าปาก กระโดด

2) พฤติกรรมที่สังเกตได้โดยตรง โดยใช้เครื่องมือช่วย เรียกพฤติกรรมประเภทนี้ว่า พฤติกรรมโมเลกุล (Molecular behavior) เช่น การเดินของหัวใจ, ความดันของโลหิต, ความต้านทานกระแสไฟฟ้าที่ผิวหนังและ พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในตัวของบุคคล จะโดยรู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัวก็ตาม ปกติผู้อื่นจะไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมประเภทนี้ได้โดยตรง ถ้าไม่บอก ไม่แสดงออกมาให้เป็นที่สังเกต พฤติกรรมภายในจึงเป็นเรื่องของประสบการณ์ส่วนบุคคล (Private Experience) ตนเท่านั้นที่รู้ ตัวอย่างเช่น ความคิด ความจำ จินตนาการ ความฝัน และพฤติกรรมความรู้สึกต่าง ๆ เช่น กลัว เสียใจ หิวเจ็บ เพลีย ฯลฯ ซึ่งแบ่งเป็น 1) พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นโดยรู้สึกตัว เช่น หิว เหนื่อย ตื่นเต้น ชื่นชมพฤติกรรมเหล่านี้ เจ้าของพฤติกรรมรู้สึกตัวว่ามันเกิด แต่เจ้าของพฤติกรรมอาจจะควบคุม หรือเก็บความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ไม่แสดงออกซึ่งกิริยาอาการหรือสัญญาณใด ๆ 2) พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัวพฤติกรรมบางอย่างเกิดขึ้นภายในโดยบางครั้งบุคคลไม่รู้สึกตัว แต่มีผลต่อพฤติกรรมภายนอกของบุคคลผู้นั้นเช่น ความขลาด หวาดกลัว ความคิด ความคาดหวัง ความปรารถนา ความสุขใจ และคັນสนีย์ ตันติวิทย์ (2543) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่แตกต่างไปบ้าง แต่โดยความหมายแล้วมีความสอดคล้องกันคือ พฤติกรรมบางอย่างเราสามารถรับรู้ได้ด้วยอวัยวะรับความรู้สึก (Sense organ) เช่น เวลาเรายืน นั่ง พุดคุย ดีใจ เสียใจหรือโกรธ แต่พฤติกรรมบางอย่างเราสังเกตเห็นไม่ได้ อาจรู้ได้โดยมีเครื่องมือวัดพฤติกรรม เช่น เครื่องมือจับเท็จ เป็นต้น

พฤติกรรมทางการเมือง (Political behaviour) คือ การแสดงออกทางการเมือง ซึ่งจะมีที่ผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ดังนั้นพฤติกรรมทางการเมืองจึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการณรงค์หาเสียง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การเข้าร่วมประชาพิจารณ์หรือการเดินขบวน การเข้าร่วมต่อสู้ทางการเมือง รวมไปถึงพฤติกรรมของผู้นำการเมือง เป็นต้น

พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนแสดงหรือกระทำโดย ที่มีความเกี่ยวข้อง

และส่งผลกระทบต่อการปกครองประเทศ เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือองค์กรทางการเมือง การมีความสัมพันธ์ติดต่อกับนักการเมือง การอภิปรายหรือแสดงออกในปัญหาการเมือง รวมถึงการติดตามข่าวสารทางการเมือง ซึ่งลักษณะการแสดงพฤติกรรม

ที่ออกมาต่างกันหลายระดับ เริ่มตั้งแต่ การสังเกตการณ์ทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง

พฤติกรรม (Behaviors) หมายถึง การกระทำต่างๆ ของมนุษย์ทั้งทางด้านจิตใจซึ่งไม่สามารถสังเกตได้ และด้านการแสดงออกซึ่งสามารถสังเกตได้ซึ่งการกระทำทั้งสองชนิดเกิดจากการควบคุมหรือสั่งการของระบบประสาทส่วนกลางคือ สมองและไขสันหลัง (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2545) พฤติกรรมมนุษย์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. พฤติกรรมภายนอกหรือการแสดงออกของมนุษย์ (Overt Behaviors) หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกด้านกิริยาท่าทางต่างๆ ของมนุษย์ เช่น การเดิน การพูด การเล่น การแสดงสีหน้าและ กิจกรรมอื่นๆ ซึ่งบุคคลสามารถใช้เป็นสื่อหรือสัญญาณในการสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจได้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 พฤติกรรมภายนอกที่ผู้อื่นสามารถสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสโดยตรง เรียกว่า พฤติกรรมโมลาร์ (Molar Behavior) เช่น การเดิน การนั่ง การพูด เป็นต้น

1.2 พฤติกรรมภายนอกที่ไม่สามารถสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสโดยตรง แต่สามารถสังเกต ได้ด้วยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เรียกว่า พฤติกรรมโมเลกุล (Molecular Behavior) เช่น การเต้นของ หัวใจ การย่อยอาหารของกระเพาะ การตรวจคลื่นสมอง การตรวจหาปริมาณน้ำตาลในเลือด เป็นต้น

ทั้งพฤติกรรมโมลาร์และพฤติกรรมโมเลกุล มีลักษณะเป็นรูปธรรม สามารถวัดหรือนับจำนวนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการอธิบาย หรือทำนายพฤติกรรมภายในของบุคคลได้ เช่น การใช้เครื่องมือทางการแพทย์วัดการเคลื่อนไหวของร่างกาย การไหลเวียนของโลหิต การเต้นของหัวใจ ปริมาณน้ำตาลในเลือด และการทำงานของคลื่นสมอง กระเพาะอาหารและลำไส้ที่ผิดปกติ ข้อมูลที่ได้จากการวัดด้วยเครื่องมือแพทย์ดังกล่าว จะช่วยให้ แพทย์อธิบายสภาพจิตใจที่เปลี่ยนไปของผู้ป่วยได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

ตัวอย่าง พฤติกรรมภายนอกซึ่งเกิดจากการควบคุมและสั่งการของสมองและอวัยวะภายใน เช่น

1. ไขสันหลังสั่งการให้บุคคลกระตุกมือหรือการกระพริบตาอย่างรวดเร็วเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตน โดยเรียกพฤติกรรมนี้ว่า ปฏิกริยาสะท้อน

2. สมองส่วนที่เรียกว่า เมดูลลา (Medulla) ทำหน้าที่ควบคุมการเต้นของหัวใจ และการไหลเวียนของโลหิต

3. สมองส่วนที่เรียกว่า เซเรเบลลัม (Cerebellum) ทำหน้าที่ควบคุมความตึงตัวของกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหวของร่างกาย

4. สมองส่วนที่เรียก เรตติคูล่า พอร์เมชัน (Reticular Formation) ทำหน้าที่ควบคุม การหลับและการตื่นของมนุษย์ เป็นต้น (เมธาวิ อุดมธรรมานภาพ, 2544)

2. พฤติกรรมภายในหรือจิตใจของมนุษย์ (Invert Behaviors) หมายถึง ความคิด ความรู้สึก จินตนาการ และคำศัพท์อื่นๆ ทางด้านจิตวิทยา เช่น การรับรู้ เจตคติ อารมณ์ ความจำ หรือประสบการณ์ เป็นต้น พฤติกรรมภายในมีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้ด้วยตาเปล่าหรือเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ ตัวอย่าง พฤติกรรมภายในซึ่งเกิดจากการสั่งการของสมอง เช่น

1. สมองส่วนที่เรียกว่า คอร์เทกซ์ (Cortex) จะทำหน้าที่ควบคุมการเรียนรู้ การให้ เหตุผล และ การมีวิจารณญาณ (เมธาวิ อุดมธรรมานภาพ, 2544)

2. สมองส่วนที่เรียกว่า ระบบลิมบิก (Limbic System) ประกอบด้วย ต่อมไฮโปทาลามัส (Hypothalamus) ฮิปโปแคมปัส (Hippocampus) และ อมิกดาลา (Amygdala) จะทำหน้าที่ ควบคุมพฤติกรรมทางด้านจิตวิทยา เช่น แรงจูงใจ อารมณ์ ความจำและความต้องการทางเพศ เป็นต้น (พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์, 2527)

ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมภายในกับพฤติกรรมภายนอก นักจิตวิทยาศึกษาพฤติกรรมของ มนุษย์โดยมีความเชื่อว่า พฤติกรรมภายในเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอก กล่าวคือ เมื่อบุคคล มีความรู้สึกนึกคิดต่อสิ่งเร้าใดในทางบวก ก็จะแสดงออกหรือแสดงกิริยาท่าทางโต้ตอบต่อสิ่งเร้า นั้น ในทางบวก ในทำนองเดียวกันเมื่อบุคคลมีความรู้สึกนึกคิดต่อสิ่งเร้าใดในทางลบก็จะแสดงกิริยาท่าทาง โต้ตอบต่อสิ่งเร้านั้นในทางลบด้วยเช่นกัน เช่น คนที่คิดดีจะมีการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดี คนที่คิดชั่ว จะมีการประพฤติปฏิบัติในทางชั่วหรือคนที่สบายใจมักจะยิ้มแย้มแจ่มใส ส่วนคนที่ทุกข์ใจมักจะเฉื่อย ชาหรือซึมเศร้า เป็นต้น อย่างไรก็ตามการที่บุคคลแสดงออกเกี่ยวกับพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง หลายๆ ครั้ง หรือถูกกดดันห้อมล้อมด้วยพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งหลายๆ ครั้ง การกระทำดังกล่าว สามารถส่งผลกระทบต่อผู้นั้นมีความรู้สึกทางบวกหรือทางลบต่อพฤติกรรมดังกล่าวได้ เช่น ความ ไกล่ชิดสนิทสนมของหนุ่มสาว มีผลให้ทั้งสองฝ่ายมีความรู้สึกทางบวกต่อกัน (พอใจกันและกัน) และ เปลี่ยนความสัมพันธ์จากการเป็นเพื่อนไปเป็นคู่รักได้หรือการประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องทำให้ บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง (ความรู้สึกทางบวก) ในทางตรงกันข้ามการประสบความผิดหวังอย่าง ต่อเนื่องทำให้บุคคลขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (ความรู้สึก ทางลบ) ได้เช่นกัน เป็นต้น (ฤกษ์ชัย คุญูปการ, 2545)

ความสัมพันธ์มี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. พฤติกรรมภายในเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมปกติของมนุษย์ มักจะเกิดจากการที่บุคคลมีความรู้สึก ความคิดหรือความต้องการขึ้นมาก่อน จากนั้นจึงแสดงออกเป็น พฤติกรรมภายนอก โดยมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความรู้สึกนึกคิดหรือความต้องการดังกล่าว ดังคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ว่า บุคคลมีจิตเป็นนายและมกายเป็นบ่าว เช่น ความหิวทำให้บุคคล

หาอาหารมารับประทาน หรือบุคคลไม่ต้องการเสื่อมเสียชื่อเสียงจึงประพฤติปฏิบัติตนตามกติกาสังคม นอกจากนั้นพฤติกรรมภายในกำหนดพฤติกรรมภายนอก ยังสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมไทย คือ คนที่คิดและไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้วจึงลงมือทำจะได้รับการยกย่องว่าเป็นคนที่มีเหตุผลหรือคนที่มีจิตสำนึกดี ส่วนคนที่ลงมือกระทำก่อนแล้วจึงคิดหาเหตุผลมาสนับสนุนการกระทำของตนว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องจะถูกสังคมประทัບตราว่าเป็นคนไม่น่าไว้วางใจ ไม่ซื่อสัตย์หรือขาดจิตสำนึกที่ดี เป็นต้น แนวความคิดว่าพฤติกรรมภายในกำหนดพฤติกรรมภายนอก มักจะเป็นพื้นฐานความคิดของนักพัฒนาที่มุ่งเน้นแก้ปัญหาสังคม โดยมีความเชื่อว่าการพัฒนาความคิดและจิตสำนึกของบุคคลให้สูงขึ้น (พัฒนาคนให้เป็นคนดี) จะส่งผลให้สังคมได้รับการแก้ไขและพัฒนาไปในทางบวก และสมาชิกของสังคมมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

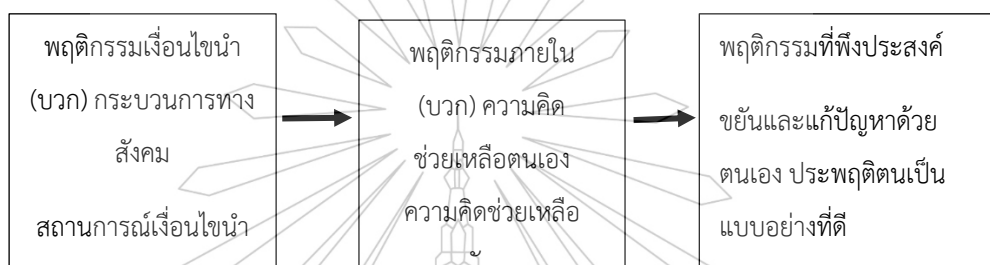

ที่มา : (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2545)

2. พฤติกรรมภายนอกเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายใน มักจะเป็นพฤติกรรมที่ไม่ปกติ เช่น หลังจากบุคคลประสบอุบัติเหตุแล้วจึงเกิดความกลัวและคิดหาวิธีป้องกันอุบัติเหตุดังกล่าว หรือ หลังจากบุคคลกระทำความผิดแล้วจึงสำนึกได้ว่าไม่ควรกระทำ ตลอดจนเมื่อบุคคลกระทำหรือถูกกดดันให้กระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้เขาเกิดความเคยชินและเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดจากไม่ยอมรับไปเป็นยอมรับ และเต็มใจปฏิบัติพฤติกรรมที่ถูกกดดันนั้น เช่น เมื่อบุคคลบริหารร่างกายอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้เกิดความเคยชินและมีจิตศรัทธาที่จะบริหารร่างกายต่อไป จนติดเป็นนิสัย ในทำนองเช่นเดียวกับในสมัยก่อนที่สังคมจะยกย่องคนที่มีความประพฤติดีและมีจิตใจโอบอ้อมอารี ซึ่งมีผลกดดันให้บุคคลในสมัยนั้นมุ่งมั่นประพฤติตนเป็นคนดี เพื่อให้เขาได้รับการยอมรับหรือการยกย่องจากสังคม เรียกว่า สภาพสังคมกดดันให้บุคคลมีความคิด ในทางที่ดีและประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีในทางตรงข้ามในสังคมปัจจุบันสังคมเปลี่ยนไปยกย่องคนร่ำรวยและมีตำแหน่งทางสังคมสูงมากกว่าคนดีมีคุณธรรมจึงมีผลกดดันให้บุคคลในยุคปัจจุบันกระทำการสิ่งต่างๆ เพื่อแสวงหาความร่ำรวยและตำแหน่งสูงทางสังคมที่สูงขึ้น เรียกว่า สภาพสังคมกดดันให้บุคคลมีค่านิยมด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ เป็นต้น

แนวความคิดว่า พฤติกรรมภายนอกเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายใน มักจะเป็นความคิดพื้นฐานของ นักจิตวิทยาสังคม นักบริหารจัดการ และนักพัฒนาที่มุ่งแก้ปัญหาสังคม โดยมีความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงระบบหรือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มองค์กรและสังคมให้เอื้อประโยชน์ต่อเป้าหมายของกลุ่มองค์กรและสังคมจะเป็นเงื่อนไขที่มีผลกดดันให้บุคคลพัฒนาความคิด จิตสำนึก อุดมการณ์และพฤติกรรมให้สอดคล้องกับโครงสร้างหรือระบบที่เปลี่ยนแปลงไปสามารถกำหนดเป็นแผนภูมิ ได้ดังนี้

แผนภูมิ แสดงพฤติกรรมภายนอกเป็นสาเหตุของพฤติกรรมภายใน

ที่มา : (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2545)

3. พฤติกรรมของมนุษย์เป็นกระบวนการต่อเนื่อง

การแสดงพฤติกรรมชนิดใดชนิดหนึ่งของมนุษย์ มักจะเกิดจากการสลับกันอย่างต่อเนื่องของพฤติกรรมภายในกำหนดพฤติกรรมภายนอก และพฤติกรรมภายนอกกำหนดพฤติกรรมภายใน เช่น พฤติกรรมไปเยี่ยมเพื่อนอย่างสม่ำเสมอ เป็นกระบวนการต่อเนื่องระหว่างพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก สลับกันหลายขั้นตอน ดังนี้

- 1.1 ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคิดถึงเพื่อนจึงเดินทางไปเยี่ยมเยียน (พฤติกรรมภายในกำหนดพฤติกรรมภายนอก)
- 1.2 ทั้งสองฝ่ายพูดคุยกันอย่างสนิทสนมทำให้คิดถึงกันมากขึ้น (พฤติกรรมภายนอกกำหนดพฤติกรรมภายใน)
- 1.3 ยิ่งคิดถึงมากก็ยิ่งไปเยี่ยมเยียนเพื่อนบ่อยมากขึ้น (พฤติกรรมภายในกำหนดพฤติกรรมภายนอก)

จากตัวอย่างแสดงว่า เราสามารถวิเคราะห์และจำแนกพฤติกรรมไปเยี่ยมเพื่อนออกเป็น 3 ขั้นตอนที่มีความต่อเนื่องกันหรือเรียกว่า การศึกษาพฤติกรรมแบบแยกส่วนซึ่งในแต่ละขั้นตอนสามารถวิเคราะห์เหตุและผลได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความคิดถึงเป็นสาเหตุให้เดินทางไปเยี่ยมเพื่อน

ขั้นที่ 2 การพูดคุยอย่างสนิทสนมหรือความสนิทสนมเป็นเหตุให้เกิดความผูกพัน (คิดถึงกันมากขึ้น)

ขั้นที่ 3 ความผูกพันเป็นเหตุให้เกิดการเยื่อมเยียนอย่างสม่ำเสมอ

จากการวิเคราะห์เหตุผลในแต่ละขั้นตอน (พฤติกรรมที่ซับซ้อน) สรุปได้ว่าพฤติกรรมไปเยื่อมเพื่อนอย่างสม่ำเสมอในครั้งนี้มีสาเหตุที่สำคัญ 3 ประการ 1) ความคิดถึง 2) ความสนิทสนม และ 3) ความผูกพัน เมื่อเราทราบสาเหตุของพฤติกรรมแล้ว เราก็สามารถควบคุมไม่ให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าวได้ เช่น ไม่ต้องการให้มีการเยื่อมเยียนกันต่อไป เราก็ต้องทำให้ความคิดถึง ความสนิทสนม และความผูกพันของทั้งสองฝ่ายลดน้อยลงหรือหมดไป ในทำนองเดียวกันเราก็สามารถเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ เช่น ถ้าต้องการให้มีการเยื่อมเยียนกันและกัน เราก็ต้องทำให้ทั้งสองฝ่ายคิดถึงกันมีความสนิทสนมและความผูกพันซึ่งกันและกัน เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของการศึกษาพฤติกรรม

การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2545)

1. การอธิบาย (Explain) หมายถึง การนำข้อมูลเชิงประจักษ์ของพฤติกรรมที่ศึกษา มาจัดระบบและอธิบายตามแนวคิดหรือทฤษฎีของพฤติกรรมมนุษย์เพื่อให้ทราบสาเหตุของพฤติกรรม ดังนั้น ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือวัดที่มีความเที่ยงตรงจะช่วยให้การอธิบายสาเหตุของพฤติกรรมมีความชัดเจนและสามารถใช้เป็นพื้นฐานการทำนายพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การทำนาย (Predict) หมายถึง การนำสาเหตุของพฤติกรรมที่ได้จากขั้นการอธิบาย ไปวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการแสดงพฤติกรรม จากนั้นจึงนำสาเหตุที่คิดว่ามีอิทธิพลโดยตรงในระดับต้นๆ มากำหนดเป็นตัวแปรเชิงสาเหตุและตัวแปรเชิงผล ในรูปของสมมติฐานและรวบรวมข้อมูลที่เชื่อถือได้มาพิสูจน์ให้ได้ว่าเป็นสาเหตุและผลจริงตามคำทำนายในสมมติฐานหรือไม่

3. การควบคุม (Control) หมายถึง การนำตัวแปรสาเหตุและตัวแปรผลที่ผ่านการพิสูจน์แล้วว่าเป็นสาเหตุและผลของพฤติกรรมมาจัดกระทำหรือกำหนดสถานการณ์ เพื่อจูงใจ กดดัน หรือควบคุมให้ บุคคลแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือเพื่อยับยั้งไม่ให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ตามเป้าหมาย จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการศึกษาพฤติกรรมจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งแก่ตนเองและสังคม เพราะจะช่วยให้รู้และบอกได้ถึงสาเหตุที่มาของพฤติกรรม แล้วนำความรู้นั้นมาวิเคราะห์ให้เกิดความเข้าใจตนเองเข้าใจผู้อื่นช่วยทำนายแนวโน้มของพฤติกรรม และได้แนวทางในการเสริมสร้างพัฒนาพฤติกรรมเพื่อดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข

ความสำคัญของการศึกษาพฤติกรรม

ความสำคัญของการศึกษาพฤติกรรมที่สำคัญมีดังนี้ (ปราณี งามสุต และจำรัส ดั่งสุวรรณ, 2545)

1. ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจตนเอง คือ จากการศึกษาธรรมชาติพฤติกรรมของมนุษย์ในแง่มุมต่างๆ จะช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจตนเองไปด้วยจากความเข้าใจตนเองจะนำไปสู่การยอมรับตนเองและได้แนวทางปรับปรุงตน พัฒนาดน เลือกลงทางชีวิตที่เหมาะสมแก่ตน

2. ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจผู้อื่น คือ ความรู้ด้านพฤติกรรมอันเป็นข้อสรุปจากคนส่วนใหญ่ช่วยเป็นแนวทางเข้าใจบุคคลใกล้เคียงและรอบข้างช่วยให้ยอมรับข้อดีข้อเสียของกันและกันช่วยให้เกิดความเข้าใจ ยอมรับ มีสัมพันธ์ภาพที่ดีและช่วยการจัดวางตัวบุคคลได้เหมาะสมขึ้น

3. ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยบรรเทาปัญหาสังคม คือ เรื่องปัญหาสังคมอันมีปัจจัยหลายประการนั้น ปัจจัยของปัญหาสังคมที่สำคัญส่วนมาก ส่วนหนึ่งมาจากปัญหาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม เช่น ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาการเบี่ยงเบนทางเพศ ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าว ลักขโมย ความเชื่อที่ผิด การลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ฯลฯ ซึ่งความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมจะช่วยให้ได้แนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดสภาพแวดล้อม ส่งเสริมการปรับตัวของบุคคล เป็นต้น

4. ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเสริมสร้างพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ จากความเข้าใจในอิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมต่อพฤติกรรม ช่วยให้ผู้ศึกษารู้จักเลือกรับปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาตนทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ช่วยให้เข้าใจธรรมชาติภายในตน เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งเป็นแนวทางสู่การเสริมสร้างพัฒนาตนและบุคคลอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสมเฉพาะรายต่อไป จากความสำคัญของการศึกษาพฤติกรรมดังกล่าว จะเห็นได้ว่าความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมจะช่วยทำให้บุคคลเกิดความเข้าใจทั้งตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้บุคคลพัฒนาตนเองและปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข พร้อมทั้งพัฒนาตนเองและพัฒนาประเทศชาติต่อไปอีกด้วย

จากแนวคิดและทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมืองผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมทางการเมืองเป็นการแสดงออกทางการเมือง ทั้งที่เกิดจากภายนอกและภายในของมนุษย์ที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือทางสนับสนุนหรือคัดค้าน เช่น การเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิการเลือกตั้ง การเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น

2.1.1 การแสดงออกทางการเมือง

การแสดงออกทางการเมือง คือ การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกเกี่ยวกับปัญหาทางการเมือง ซึ่งอาจเกิดขึ้นในหลากหลายรูปแบบ เช่น การประท้วง การออกมาพูด

หรือเขียนบทความเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง การเข้าร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง หรือการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

การแสดงออกทางการเมืองสามารถช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมได้ อย่างไรก็ตามในบางประเทศ การแสดงออกทางการเมืองบางรูปแบบอาจถูกจำกัดหรือมีข้อจำกัดทางกฎหมาย ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางการเมืองในแต่ละที่

การแสดงออกทางการเมืองมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ขึ้นอยู่กับว่าเป็นการแสดงความคิดเห็นที่สามารถเสริมสร้างการรับรู้และความเข้าใจ หรือเป็นการใช้ความรุนแรงหรือการกระทำที่ขัดแย้งกับระเบียบสังคม

ความหมายของการแสดงออกทางการเมือง

การแสดงออกทางการเมือง หมายถึง การแสดงความคิดเห็นหรือการกระทำที่มีจุดประสงค์เพื่อสื่อสารความคิดเห็นทางการเมืองหรือเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการเมือง ซึ่งรวมถึงการชุมนุม การประท้วง การใช้สัญลักษณ์ทางการเมือง และการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความหมายต่อสังคมและการเมือง

ความหมายและลักษณะของการแสดงออกทางการเมือง

1. สิทธิในการชุมนุม: การชุมนุมทางการเมืองเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นการแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย
2. การรวมตัวเพื่อเป้าหมาย: การแสดงออกทางการเมืองมักเกิดขึ้นเมื่อประชาชนรวมตัวกันในพื้นที่สาธารณะหรือส่วนตัวเพื่อกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับปัญหาที่สำคัญ เช่น สิทธิมนุษยชนและประเด็นทางสังคม.
3. การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์: การใช้สัญลักษณ์หรือกิจกรรมที่มีความหมายทางการเมือง เช่น การชูสามนิ้วหรือการชูป้ายข้อความ ซึ่งแสดงถึงการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ.
4. การแสดงออกในยุคดิจิทัล: การใช้สื่อสังคมในการแสดงความคิดเห็นและการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้มากขึ้น

การแสดงออกทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์ มานิตย์ นวลลล่อ อ่างใน (แพรวพวรรณ ปานนุช, 2562) ได้กล่าวว่าสัญลักษณ์ทางการเมืองเป็นการใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง โดยสัญลักษณ์และคติความเชื่อมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน โดยที่ Saussure (อ่างใน กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข, 2551) ได้อธิบายถึงกระบวนการสร้างความหมาย (Signification) ประกอบด้วย (1) รูปสัญลักษณ์ที่อาจเป็นได้ทั้งภาพเสียง และลักษณะทางกายภาพใด ๆ และ (2) ความหมายสัญลักษณ์หรือแนวคิดที่เกิดขึ้นในใจที่เชื่อมโยงอ้างอิงที่เป็นวัตถุของจริง และ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552) ได้จัดแบ่งประเภทของสัญลักษณ์ (Sign) ออกเป็น 3 แบบ คือ

1) ไอคอน (Icon) เป็นสัญลักษณ์ที่มีรูปร่างหน้าตาคล้ายกับวัตถุมากที่สุด

2) อินเด็กซ์ (Index) เป็นสัญลักษณ์ที่มีความเกี่ยวพันแบบเป็นเหตุเป็นผลโดยตรงกับวัตถุที่มีอยู่จริง และ

3) ซิมโบว์ (Symbol) เป็นสัญลักษณ์ที่ไม่มีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงอันใดเลยระหว่างตัวสัญลักษณ์กับวัตถุจริง หากแต่ความหมายเกิดจากการตกลงร่วมกันในผู้ใช้สัญลักษณ์

การสื่อสารด้วยอวัจนภาษานี้มีวิธีการถ่ายทอด (พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร, 2564) ดังต่อไปนี้

1) จักขุภาษาหรือเนตรภาษา (ภาษานัยน์ตา) 2) อากัปกภาษาหรือกิริยาภาษาและอาการภาษา 3) ปริภาษาหรือภาษาน้ำเสียง 4) วัตถุภาษาหรือสิ่งของหรือวัสดุที่ช่วยสื่อความหมายแทนคำพูด 5) เทศภาษา เนื้อที่หรือช่องว่างของภาษา 6) กาลภาษา (กาลเวลา) 7) สัมผัสภาษาหรือการสัมผัส สัญลักษณ์

ประวัติศาสตร์สากลว่าด้วยเสรีภาพการแสดงออก

การออกบัญญัติแห่งสิทธิ (Bill of Rights) ในอังกฤษเมื่อปี 1689 (2232) น่าจะเป็นครั้งแรกที่เสรีภาพในการพูดและการแสดงออกได้รับการรับรองในฐานะสิทธิตามกฎหมาย อย่างไรก็ตามเสรีภาพในการพูดและการแสดงออกที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายนี้จำกัดอยู่ในสภาเท่านั้นไม่ได้เป็นการรับรองสิทธิของพลเมืองโดยทั่วไป

เอกสารทางการเมืองครั้งแรกๆ ที่ได้รับการรับรองเสรีในการพูดและการแสดงออกในฐานะสิทธิพลเมืองของประชาชนทั่วไป น่าจะเป็นในบทบัญญัติเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสหรัฐฉบับที่ 1 (the first amendment) และในคำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส (Declaration of the Rights of Man and of the Citizen) มีข้อนាំสังเกตว่าการรับรองเสรีภาพในการแสดงออกทั้งในกรณีของสหรัฐอเมริกาและในฝรั่งเศสล้วนเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้ทางการเมืองครั้งใหญ่ กรณีของสหรัฐคือการสู้เพื่อเป็นอิสระจากการปกครองของอังกฤษ ส่วนกรณีของฝรั่งเศสคือการต่อสู้เพื่อเพิ่มอำนาจและสิทธิของชนชั้นล่าง อย่างไรก็ตามด้วยพัฒนาการทางการเมืองในสมัยนั้นเสรีภาพในการแสดงออก ทั้งในกรณีของสหรัฐและฝรั่งเศสก็ยังคงไม่ได้ครอบคลุมประชาชนโดยทั่วไป เช่นทาสในสหรัฐอเมริกาหรือประชาชนชาวอาณานิคมของฝรั่งเศสก็ยังไม่ได้รับการคุ้มครองเสรีภาพนี้ในขณะนั้น

เสรีภาพในการพูดและการแสดงออกถูกทำให้กลายเป็นคุณค่าในระดับสากลในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนสากล และในกติกาสากลว่าสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง สำหรับกรณีไทย ได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางการเมืองและสิทธิทางการเมืองในปี 2539 ซึ่งในการเข้าเป็นภาคี รัฐบาลไทยจะต้องเสนอรายงานสถานการณ์ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองซึ่งรวมถึงเสรีภาพในการพูดและการแสดงออกของประเทศต่อชาติสมาชิกอื่น ๆ ซึ่งรายงานดังกล่าวก็จะถูกพิจารณา (review) และหากชาติสมาชิกอื่นพบว่ารัฐบาลไทยไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในการเคารพ ปกป้องและคุ้มครองสิทธิพลเมืองและสิทธิ

ทางการเมือง เช่น มีการดำเนินคดีผู้ที่ชุมนุมอย่างสันติ หรือมีการออกกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการจำกัดเสรีภาพในการพูดหรือการแสดงออกของประชาชน รัฐบาลไทยก็จะต้องดำเนินในเวทีโลก

ในประเทศไทย เสรีภาพการแสดงออกก็ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ของประเทศไทย หลาย ๆ ฉบับ ตั้งแต่ฉบับ พุทธศักราช 2475 เป็นต้นมา แต่ทุกครั้งที่มีการบัญญัติรับรองเสรีภาพการแสดงออก ก็จะมีบัญญัติข้อจำกัดของการใช้เสรีภาพไว้ด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น มีเสรีภาพตามที่กฎหมายบัญญัติ เท่าที่ไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นต้น

ในทางปฏิบัติ กฎหมายหรือกติการะหว่างประเทศก็เป็นเพียงหลักปฏิบัติเท่านั้นเพราะสุดท้ายหากรัฐบาลเลือกที่จะจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชน ก็มักจะอ้างว่าเสรีภาพนั้นต้องถูกจำกัดด้วยเหตุตามเงื่อนไขต่าง ๆ และสิ่งที่สังคมนานาชาติทำได้ก็เป็นเพียงการแสดงความเป็นห่วงหรือประณามเท่านั้นแต่ก็ไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ได้ เสรีภาพในการพูดและการแสดงออกจะได้รับการคุ้มครองให้เป็นสิทธิพลเมืองของประชาชนหรือไม่อยู่ที่ความเข้มแข็งของประชาชนที่จะแสดงออกเพื่อยืนยันต่อรัฐว่าเสรีภาพในการพูดและการแสดงออกเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของพวกเขา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้กำหนดการมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกในการทางการเมืองในมาตราที่ 39 และมาตรา 40 ดังนี้

มาตราที่ 39 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อลดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การให้นำข่าว หรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่น ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงิน หรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชนรัฐ จะกระทำมิได้

มาตราที่ 44 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในการณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

เสรีภาพในการชุมนุมเป็นหัวใจสำคัญ ของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการที่จะให้ประชาชนได้ออกมาแสดงความคิดเห็นทางการเมือง อีกทั้งเพื่อเปิดโอกาสให้มีการเรียกร้องความต้องการ บอกเล่าความทุกข์ร้อน อีกทั้งรัฐมีหน้าที่ในการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน ในบางครั้งรัฐก็ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทันทั่วถึง ทำให้ประชาชนออกมาเรียกร้องสิทธิในรูปแบบต่างๆรวมถึงการชุมนุมประท้วง ชุมนุมเป็นหลักฐานอย่างหนึ่งที่เสริมสร้างเสถียรภาพภาพของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งแนวความคิดของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย คือ

1. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรง โดยประชาชนของรัฐทั้งหมดจะร่วมประชุมพิจารณาเรื่องต่าง ๆ หรือทำหน้าที่เป็นสภาเอง ตามทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ซึ่ง รูสโซ (Rousseau) เป็นหนึ่งในผู้คิดค้นสำคัญในการเผยแพร่ความคิดนี้ โดยมีหลักการว่า ประชาชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ในสังคม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการบัญญัติกฎหมาย อันเป็นการเจตจำนงร่วมกัน ซึ่งเคยใช้ในบางแคว้นในสวิตเซอร์แลนด์แต่มีจำนวนประชาชนมากขึ้น การปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรง จึงเป็นเรื่องที่ยากแก่ที่จะให้ประชาชนทุกคนใช้อำนาจอธิปไตยด้วยตนเอง

2. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนหรือประชาธิปไตยโดยอ้อม ตามทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ ประชาชนจะเลือกผู้แทนทำหน้าที่แทนตนในสภา โดยที่ประชาชนยังพอจะมีช่องทางในการควบคุมการเมืองการปกครองได้บ้างขอบเขตของการมีตัวแทนของปวงชนนั้นต้องเป็นไปอย่างกว้างขวางทั่วไป ประชาชนทั่วไปต้องมีสิทธิที่จะมีตัวแทน สิทธิพื้นฐาน ของประชาชนต้องได้รับการรับรอง เช่นสิทธิในการพูด การเขียน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การนับถือศาสนา และสิทธิที่เท่าเทียมกันในศาล เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบกึ่งโดยตรง เป็นการนำการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรงมาผสมผสานกับการมีส่วน

ร่วมในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งน่าจะใกล้เคียงกับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

4. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หรือที่เรียกกันว่า “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” เป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองในระดับต่าง ๆ มากขึ้น โดยให้ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมและตรวจสอบการทำงานของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งให้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วย มิใช่เพียงมีอำนาจเพียงเป็นที่มาแห่งอำนาจปกครองหรือสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเท่านั้นซึ่งลักษณะหรือรูปแบบของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองนั้น อาจจะเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรง อาทิเช่น การออกเสียงประชามติ การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง เป็นต้น ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจึงน่าจะอยู่ตรงกลางระหว่างการมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบตัวแทนหรือประชาธิปไตยโดยอ้อมที่ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างเดียว กับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบตัวแทนซึ่งประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมือง ในรูปแบบของประชาธิปไตยโดยตรงควบคู่กันไปด้วย

5. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบพหุการเมือง เป็นการยอมรับหลักการการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยการมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบผู้แทน เช่นการเลือกตั้ง เป็นต้น เพื่อให้ได้ผู้แทนไปทำหน้าที่แทนตน และการมีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยตรง เช่นการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การออกเสียงประชามติ เป็นต้น ยังยอมรับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ได้มีสิทธิส่วนร่วมในทางการเมืองเท่าเทียมกัน และปฏิเสธการผูกขาดอำนาจทางการเมืองให้เป็นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบพหุการเมืองจึงต้องยอมรับภาวะความเป็นพหุสังคม อันเป็นการเคารพความแตกต่างและความหลากหลาย และระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล, 2541)

จากแนวคิดและการแสดงออกทางการเมืองผู้วิจัยสรุปได้ว่าการแสดงออกทางการเมืองนั้น เสรีภาพในการชุมนุมเป็นหัวใจสำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการที่จะให้ประชาชนได้ออกมาแสดงความคิดเห็นทางการเมือง อีกทั้งเพื่อเปิดโอกาสให้มีการเรียกร้องความต้องการ การชุมนุมจึงเป็นหลักฐานอย่างหนึ่งที่เสริมสร้างเสถียรภาพภาพของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง เสรีภาพในการแสดงออกคือเครื่องมือสำคัญที่คนในชุมชนใช้ในการสื่อสารกับรัฐเพื่อสะท้อนปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงหรือป้องกันมิให้เกิดเหตุซ้ำ นอกจากนี้เสรีภาพการแสดงออกยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้โลกเกิดการพัฒนาในทุกมิติทั้งในทางวิชาการและผลประโยชน์สาธารณะโดยทั่วไป เพราะการที่มีคนหลายฝ่ายนำความคิดหรือข้อเสนอที่แตกต่างกันมาอภิปรายอย่างเสรีและกว้างขวางย่อมชี้นำไปสู่ทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาที่กว้างไกลและมีประสิทธิภาพมากกว่า

2.1.2 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ เป็นกิจกรรมที่กระทำโดยสมัครใจ ของแต่ละบุคคลในกิจกรรมทางการเมืองรวมถึงการลงคะแนนเสียง การเป็นสมาชิก และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มทางการเมือง เช่นความเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ สถาบันทางการเมือง อีกทั้งกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ เช่น การอภิปรายทางการเมือง หรือร่วมชุมนุมเพื่อรับฟังเหตุการณ์ความเป็นไปทางการเมือง การชักชวนทางการเมืองของเจ้าหน้าที่ของทางราชการ หรือสมาชิกทางการเมืองนั้นรูปแบบและกิจกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนักวิชาการหลายท่านได้ทำการจำแนกถึงลักษณะและรายละเอียดของกิจกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งที่มีความคล้ายคลึงกันและที่มีความแตกต่างกันไป โรเบิร์ต (Robert, 1971, p. 145, 1971)

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) ของประชาชนเป็นที่น่าสนใจมากในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายนั้น ปัญหาเรื่องการมีส่วนร่วมก็เป็นปัญหาใหม่ ปัญหาหนึ่งที่ผู้นำประเทศที่กำลังกลายเป็นสิ่งสำคัญและปฏิเสธได้ยากแต่โดยทั่วไปแล้วมักมีคนนึกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง ว่าจะมีได้ก็ให้ประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ตามความเป็นจริงแล้วในสังคมที่มีการปกครองในระบอบเผด็จการก็อาจมีช่องทางเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองบ้างเหมือนกันและในสังคมที่ทันสมัย และมีรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยตะวันตกนั้น ก็ได้หมายความว่าประชาชนทั้งหมดจะต้องเป็นพวกที่อยากมีส่วนร่วมในทางการเมืองมาก ๆ และโดยธรรมชาติทั่วไปปรากฏว่าประชาชนเป็นจำนวน ไม่น้อยที่พอใจจะเป็นผู้ดูแลทางการเมืองมากกว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงพื้นฐานการปกครองท้องถิ่นเริ่มสำคัญที่จะทำให้เกิดกีดกัน โทชนแก่ชุมชนชนอย่างแก่คือการที่ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจัง และในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นได้มีนักวิชาการและนักศึกษาหลายท่านได้ศึกษาและให้แนวความคิดความหมายต่าง ๆ ดังนี้

ในการพิจารณาถึงความหมายของวลีที่ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นหากพิจารณาถึงการกระทำที่เรียกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็อาจแปลความหมายได้ถึง 10 กรณี ไวเนอร์ (Weiner, 1971, pp. 161 - 163, 1971)

1. การมีส่วนร่วมที่ หมายถึง การกระทำในการสนับสนุนหรือการกระทำในการเรียกร้องกับผู้นำของรัฐบาลในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือในระบอบเผด็จการก็ได้ เช่นการออกเสียงประชามติ การร่วมชุมนุม เห็นด้วยด้วยการกระทำของรัฐบาล เพื่อการแสดงการสนับสนุนของมหาชนหรือเพื่อแสดงว่ารัฐบาลมีความชอบธรรมทั้ง ๆ ที่ บางที่ประชาชนก็ไม่อาจเลือกทางอื่นได้

2. การมีส่วนร่วมที่หมายถึง ความพยายามที่สำเร็จในการสร้างผลกระทบต่อการดำเนินงานของรัฐบาลหรือในการเลือกผู้นำรัฐบาล เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ในระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

3. การมีส่วนร่วมที่หมายถึง การกระทำของพลเมืองของรัฐตามที่กำหนดไว้ในตัวบทกฎหมาย เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การร่วมชุมนุมการยื่นข้อเรียกร้องและการวิ่งเต้นในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นไปตามกฎหมาย ดังนั้น การกระทำเหล่านั้นก็ต้องไม่ขัดกฎหมาย

4. การมีส่วนร่วมที่หมายถึง วิธีการมีตัวแทน (representation) ซึ่งตามความหมายนี้ผู้ที่เห็นด้วยก็คือพวกที่เชื่อในระบอบประชาธิปไตยแบบมีตัวตน พวกที่ไม่เห็นด้วยก็คือพวกที่นิยมแบบประชาธิปไตยโดยตรง

5. การมีส่วนร่วมที่หมายถึง ความรู้สึกผิดแผกแปลกปลอม (alienation) ด้วยว่าความรู้สึกนี้ทำให้ขาดความสนใจ และขาดการกระทำได้ เพราะการไม่กระทำที่มาจากความรู้สึกผิดแผกแปลกปลอมนี้อาจก่อให้เกิดผลตามมาแต่ปัญหาที่มีให้คิดว่า จะยึดถืออย่างไรในการที่จะถือว่าการไม่กระทำอื่นใด ซึ่งเนื่องมาจากความรู้สึกผิดแผกแปลกปลอมเป็นการมีส่วนร่วม แต่การไม่กระทำในกรณีอื่น ๆ ไม่เป็นการมีส่วนร่วม

6. การมีส่วนร่วมนั้นนอกจากจะหมายถึง การกระทำของพวกที่มีความตื่นตัวทางการเมืองมาก ๆ อย่างคนที่สมัครเข้ารับเลือกตั้งหรือพวกที่เข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแล้วยังหมายความว่าความรวมไปถึงการกระทำที่แสดงถึงการตื่นตัวทางการเมืองน้อยด้วย เช่น พวกที่ไม่ไปลงคะแนนเสียง แต่ชอบถกเถียงพูดจาเกี่ยวกับเรื่องการเมืองกับเพื่อนบ้าน

7. มีคนมองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นมักเป็นเรื่องของความต่อเนื่องกระนั้นก็ตามยังหมายความว่าความรวมถึงการกระทำทางการเมืองที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวและมีความรุนแรงเข้าไว้ด้วย เช่น การจลาจลจู่โจม

8. การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ว่าจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อผู้นำทางการเมืองนั้น ก็ดูได้ไปถึงการกระทำที่ต้องการไปมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการและการดำเนินการของข้าราชการด้วยเหมือนกัน

9. การมีส่วนร่วมมีบางคนก็มองเพียงการกระทำที่จะมีผลต่อการดำเนินการทางการเมืองระดับชาติเท่านั้นเอง ที่จริงได้รวมไปถึงการดำเนินการที่มีผลกระทบต่อการเมืองระดับหนึ่งอาจไม่ถือว่าเป็นไปได้

10. การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นได้จับอยู่ที่การปฏิบัติทางการเมือง ซึ่งอะไรจะเป็นการปฏิบัติทางการเมืองนั้น ก็เป็นเรื่องที่อาจต่างกันได้ตามกาลเทศะ วันหนึ่งอาจนับว่าเป็น แต่อีกวันหนึ่งอาจไม่นับว่าเป็น หรือในถิ่นหนึ่งดินแดนหนึ่งถือว่าเป็น แต่ในอีกถิ่นหนึ่งดินแดนหนึ่งอาจไม่ถือว่าเป็นก็ได้

จากแง่มุมต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้เอง ทำให้ ไวเนอร์ (Weiner) ได้สรุปความหมายหรือนิยามคำว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้กว้าง ๆ แต่ค่อนข้างชัดเจนว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เขาใช้นั้น หมายถึงการกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่และไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกันก็ใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐหรือต่อการบริหารงานของรัฐหรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ว่าจะในระดับใดก็ตามทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

เจมส์ คีตส์ ปิ่นทอง (2527) ได้แยกแยะขั้นตอนที่ประชาชนควรมีส่วนร่วมไว้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชาวชนบท
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

(ทิวทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่าการมีส่วนร่วมคือการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายอำนาจทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่าง สมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคม ในการมีส่วนร่วมประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปแบบของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองเป็นตัวของตัวเอง

บาร์เบอร์ (Barber, 1972) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น 2 ลักษณะคือ

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นลักษณะที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง เช่น การบริหารงานกำหนดนโยบายและการตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง
2. การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่เป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง โดยการเลือกตั้งตัวแทนประชาชน เข้าไปทำหน้าที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกตั้งโดยเสรี แต่กำหนดกลไกเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามาควบคุม ตามความเคลื่อนไหวของฝ่ายปกครอง เพื่อให้การปกครองเป็นไปตามความต้องการของประชาชน

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2549) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจในการปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้น ได้นั้นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องขอรับปรัชญาพัฒนาชุมชนที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับความบริสุทธิ์ใจด้วยว่ามนุษย์นั้น

สามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสได้รับการขึ้นทะเบียนที่ถูกต้องรูปแบบและกิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง หากจะพิจารณาแล้วได้มีวิวัฒนาการมาช้านานนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีนักรัฐศาสตร์หลายท่านได้พยายามจัดรูปแบบและประเภทของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่าง ๆ ไว้ดังนี้

จรรยา สุภาพ หน้า 331-334 (2514) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบโบราณไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบกรีก (Greek system) วัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ ต้องการให้ประชาชนซึ่งเป็นพลเมืองของประเทศ (citizen) ได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยตรง ซึ่งกำหนดให้ประชาชนทั้งนครรัฐประชุมร่วมกัน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ความต้องการ และกำหนดนโยบายรวมทั้งกำหนดตัวผู้ปกครองด้วย

2. การมีส่วนร่วมแบบโรมัน (roman system) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ได้กำหนดให้มีสภาขึ้นแทนการประชุมประชาชนทั้งหมด ส่วนอำนาจหน้าที่ของสภานั้นครอบคลุมเสมือนการปกครองโดยประชาชนโดยตรง

3. การมีส่วนร่วมแบบศักดินา (feudal system) เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านาย (lord) กับไพร่ (vassa) ที่แต่ละฝ่ายมีหน้าที่ต่อกัน เจ้านาย (lord) มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองและปกครองแก่ไพร่ (vassa) ส่วนไพร่มีหน้าที่บริการด้านต่าง ๆ และมีประสิทธิภาพได้รับการคุ้มครองประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิเช่นนี้เหมือนกัน จึงถือได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมแบบปราศจากความเสมอภาค

4. การมีส่วนร่วมแบบสวิส (Swiss system) มีลักษณะสำคัญคือ เปิด โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงเช่นเดียวกับระบบกรีก

5. การมีส่วนร่วมแบบนิวอิงแลนด์ (new England system) มีการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง เช่นเดียวกับระบบสวิส สำหรับประเทศแรกที่ยกย่องการปกครองให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้คือประเทศอังกฤษ เมื่อปี ค.ศ. 1215 ได้มีการตกลงต่อรองกันระหว่างฝ่ายกษัตริย์กับขุนนาง เพื่อฝ่ายกษัตริย์ทรงยินยอมให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมืองจนเกิดเอกสารสิทธิแมกนา คาร์ต้า (Magna - Carta) ขึ้นซึ่งเป็นเอกสารที่ยินยอมให้ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมในรัฐบาลต่อมาโอลิเวอร์ ครอมเวลล์ (Oliver Cromwell) ได้ดำเนินการใช้กำลังเพื่อประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศได้มีบทบาททางการเมืองจนทำให้เกิดหลักการที่ว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิในการออกเสียง และประชาชนทุกคนควรมีสหสิทธิมีตัวแทนในสภานิติบัญญัติ และเมื่อเกิดเหตุการณ์ปฏิวัติฝรั่งเศส ปี พ.ศ. 1789 สิทธิของการเข้าร่วมในทางการเมืองของประชาชนซึ่งขยายออกไป ทำให้เกิดหลักเสรีภาพ ความเสมอภาคและการนำเอาเจตนารมณ์ของปวงชนมาใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม นอกจากนั้นให้สหรัฐอเมริกาได้มีการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตั้งแต่สมัยที่ แซมมวล ออดัม (Samucl A.ams) ร่วมกับ ประชาชนเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเองจาก

อังกฤษ และโทมัส เพน (Thomas Paine) ได้มีส่วนช่วยให้ประชาชนระลึกและสำนึกถึงความสำคัญในการที่จะเข้าไปดำเนินการปกครองตนเอง โดยเริ่มจากระดับท้องถิ่นขยายไปจนถึงระดับชาติ

เกษม อุทยานิน (2516) หน้า 120 – 121 ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางตรงของประชาชนในปัจจุบัน ไว้ดังนี้

1. การแสดงประชามติ (referendum) มีการให้ประชาชนเข้าร่วมในการพิจารณาและตัดสินใจที่จะรับหรือไม่รับกฎหมาย ซึ่งจะออกมีผลบังคับให้แก่อนที่ผ่านการพิจารณาของสภาในขั้นต้นมาแล้ว ประชามตินี้อาจจะมีทั้งแบบบังคับให้ประชาชนต้องแสดงประชามติและไม่บังคับให้ต้องแสดงประชามติก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าจะมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด

2. การริเริ่มให้เสนอกฎหมาย (initiative) เกิดขึ้นในสวิสเป็นเวลานานแล้วได้แก่การชุมนุมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเหมือนกับวิธีการแบบประชุมชาวเมือง (town - meeting) ในสหรัฐอเมริกา แต่เป็นการเสนอกฎหมายรูปการจะเป็นการทำคำร้องและลงมติในบัตรเลือกตั้งจุดประสงค์ของการริเริ่มให้เสนอกฎหมายนี้เพื่อให้ประชาชนได้ผ่านกฎหมายบางอย่าง โดยไม่ต้องฟังความเห็นของสภา

3. การเลือกออก (recall) เป็นการเปิด โอกาสให้ประชาชนมีอำนาจในการปลดหน้าที่ของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลได้ เมื่อเห็นว่าผู้นั้นไม่ดำเนินการตามความต้องการของประชาชนหรือปฏิบัติไม่สมควร แต่จะต้องเป็นตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้ง

4. การร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ (plebiscite) เป็นการเปิด โอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในปัญหาที่สำคัญ เมื่อรัฐบาลไม่สามารถตัดสินใจปัญหานั้น ๆ ได้

5. การเลือกตั้งตัวแทน (election) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกตัวแทนเพื่อไปทำหน้าที่บริหารงาน

อัลมอนด์ และโพเวล (Almon & Powell, 1976, pp. 145 - 146) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ละเอียดชัดเจน โดยแบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ 1.conventional forms 2. unconventional forms โดยแต่ละรูปแบบยังจำแนกออกเป็นแบบย่อย ๆ อีก ดังนี้

1.conventional Forms

- 1.1 การออกเสียงเลือกตั้ง
- 1.2 การพุดจาปรึกษาเรื่องการเมือง
- 1.3 กิจกรรมการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
- 1.4 การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ
- 1.5 การติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่การเมือง

2. unconventional forms

- 2.1 การยื่นข้อเรียกร้อง
- 2.2 การเดินขบวน
- 2.3 การเข้าประจันหน้ากัน
- 2.4 การละเมิดกฎระเบียบของสังคม
- 2.5 การใช้ความรุนแรงทางการเมือง

มิลแบรท (Mibrath, Lester W. and Goel, M.L., 1977) ได้จำแนกรูปแบบในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองไว้ 6 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. การเลือกตั้ง
2. เป็นเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียง
3. เป็นผู้มืบทบาทในชุมชน
4. มีการติดต่อกับทางราชการ
5. เป็นผู้ประท้วง
6. เป็นผู้สื่อข่าวสาร

นีย์ และ เวอร์บา (Nie, N.H. and Verba, S., 1975) ได้จำแนกรูปแบบและกิจกรรมในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
2. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียง
3. การติดต่อขั้นต้นของพลเมือง
4. กิจกรรมที่ร่วมมือกัน

ฮันติงตัน และ เนลสัน (Huntington, S. P., & Nelson, M., 1976) ได้เสนอรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น 5 ประการ คือ

1. การออกเสียงเลือกตั้ง
2. การรณรงค์หาเสียง
3. การกระทำที่เป็นเอกเทศของแต่ละบุคคลต่อปัญหาการเมืองและสังคม
4. การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม
5. กิจกรรมที่ใช้ความรุนแรงและเป็นการกระทำที่อาจผิดกฎหมาย

สรุปการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีกิจกรรมหลักอยู่ 3 ประการ

1. แสดงความคิดเห็นทางการเมือง
2. การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
3. การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

ระดับของการมีส่วนร่วม

การจำแนกพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น นอกจากจะจัดแบ่งเป็นรูปแบบต่าง ๆ แล้วยังสามารถจัดลำดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปมากได้อีกด้วยการจัดลำดับดังกล่าวไม่มีมาตรฐานแน่นอนขึ้นอยู่กับนักวิชาการผู้จัด จะให้ความสำคัญแต่ละกิจกรรมมากน้อยอย่างไร

มิลบราท (Mibrath, Lester W. and Goel, M.L.) ได้จัดลำดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 14 ระดับด้วยกัน ดังนี้ (จิโรช วีระชัย, สุพล ราชภัณฑาทารักษ์ และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ, 2557, หน้า 445 - 446)

1. รับฟังหรือรับทราบข่าวสารทางการเมือง (เป็นการเกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับต่ำสุดหรือน้อยสุด แต่มีคนเกี่ยวข้องมากที่สุด)
2. ไปออกเสียงลงคะแนน
3. ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง
4. ชักชวนให้ผู้อื่นใช้สิทธิออกเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง
5. ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน
6. ติดต่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง
7. สนับสนุนด้วยการบริจาคเงินให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
8. ติดตามการหาเสียงของนักการเมืองบางคนหรือหลายคน
9. ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งรณรงค์หาเสียง
10. เป็นสมาชิกพรรคโดยทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำเสมอ
11. เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค
12. ช่วยหาเงินเข้าเป็นกองทุนของพรรค
13. สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้งเพื่อตำแหน่งทางการเมือง
14. เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรค หรือได้รับเลือกตั้ง (เป็นการเกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับที่มากที่สุด แต่มีผู้เกี่ยวข้องโดยตรงน้อยที่สุด)

แคมป์เบล (Campbell R.F., Corbally, J.E. and Nystrand, R.O., 1983) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 3 ระดับ ดังนี้ (สวนา พรพัฒน์กุล, 2520, หน้า 21)

1. ระดับต่ำ (ไม่ลงคะแนนเสียงถึงแม้ว่าจะเข้ามีส่วนร่วมอื่น ๆ)
2. ระดับกลาง (การลงคะแนนเสียงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น)
3. ระดับสูง (การลงคะแนนเสียงและการเข้ามีส่วนร่วมอื่น ๆ)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

(รัชรา ไซยสาร 2545, หน้า 79 - 96) การเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมืองว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองแม้ว่าประเทศไทยได้ปกครองในระบอบประชาธิปไตยมานานมากกว่ากึ่งศตวรรษแล้วก็ตาม แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่สุดของทุกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ยังอยู่ในระดับคับแคบ ขาดความชัดเจนและในทางปฏิบัติไม่มีสภาพบังคับให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ประชาชนมีโอกาสมือร่วมทางการเมืองน้อยหรือถูกละเมิดสิทธิ ทำให้กระบวนการทางการเมืองจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มคนไม่กี่กลุ่มเท่านั้น ระบบการเมืองไทยจึงขาดการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมและครบถ้วนในทุกมิติของการใช้อำนาจรัฐ สถานการณ์เมืองดังกล่าวเป็นปัญหาทางการเมืองที่สำคัญยิ่งต่อโครงสร้างของกระบวนการทางการเมือง และสถาบันทางการเมือง มีการศึกษาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขกันอย่างต่อเนื่อง และเป็นประเด็นที่สำคัญประเด็นหนึ่งที่น่าไปสู่การเรียกร้องให้ปฏิรูปการเมืองอย่างเร่งด่วนจนได้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด มีการปรับปรุงโครงสร้างการเมือง เริ่มตั้งแต่กระบวนการเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติที่มากและคุณสมบัติของฝ่ายบริหารการสร้างความกลไกการตรวจสอบอำนาจรัฐ โดยการจัดตั้งองค์กรอิสระให้มีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและสร้างกลไกการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชนเพื่อปรับปรุงระบบการเมืองจากระบบการเมืองที่ภาคนักการเมืองมีบทบาทแต่เพียงฝ่ายเดียว ไปสู่การให้ภาคพลเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองควบคู่ไปกับนักการเมืองด้วย

นอกจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาโดยตรงแล้ว ประชาชนยังมีส่วนร่วมในทางการเมืองโดย การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การเข้าชื่อถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง และการออกเสียงประชามติในเรื่องสำคัญ ๆ ตลอดจนกำหนดหลักการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรื่องทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมภูมิปัญญาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอันจะเสริมสร้างบทบาทของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์มากขึ้น และขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองการปกครองระดับชาติและระดับท้องถิ่นให้มีความชัดเจน และประชาชนได้ประโยชน์อย่างแท้จริง

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ขยายรูปแบบ ขอบเขต และจำนวนของประชากรผู้มีสิทธิส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

1. สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยการออกเสียงลงคะแนนโดยวิธีการลงคะแนนลับเพื่อเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เช่น การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเลือกฝ่ายบริหารหรือเลือกรัฐบาล และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นครั้งแรกของประวัติศาสตร์การเมืองไทย
2. สิทธิทางการเมืองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองมาตรา 78 รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทาง

การเมือง ตลอดจนการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐทุกระดับ

3. สิทธิตั้งพรรคการเมืองมาตรา 45 วรรคหนึ่งได้บัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพในการรวมกัน จัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินการกิจกรรมทางการเมือง

2.1.3 แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมือง คือ การแลกเปลี่ยน อภิปราย ถ่ายทอดข่าวสารทางการเมือง ต่างๆ ระหว่างสมาชิกในสังคมการเมือง ทำให้สมาชิกต่าง ๆ นี้ยังสามารถเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การเมือง นั้นๆ ด้วย ซึ่งการสื่อสารทางการเมืองในแต่ละสังคมเมืองนั้นจะเป็นเช่นไร ย่อมขึ้นอยู่กับบริบททางการเมืองของแต่ละสังคมนั้นด้วย หากเป็นสังคมประชาธิปไตย การสื่อสารทางการเมือง ย่อมมีอิสระ และหลากหลายรูปแบบ การสื่อสารทางการเมือง เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยน ข้อเท็จจริง ทศนะ ความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ทางการเมืองระหว่างบุคคล ก่อให้เกิด ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกของสังคมการเมือง โดยที่ระบบการเมือง หรือรัฐบาลจะได้หาช่องทางให้ประชาชนได้รับทราบ นโยบาย และกิจกรรมของรัฐบาลกับการที่ประชาชนจะได้เรียนรู้ถึงนโยบาย และกิจกรรมต่างๆ อันมีผลกระทบกับต่อประชาชน โดยที่ เกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือมากกว่านั้น เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมือง เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ทางการเมือง

ความหมายของการสื่อสารทางการเมือง

(Almon & Powell, 1976, pp. 145 - 146) กล่าวว่า การสื่อสารด้านการเมือง คือ หน้าที่ของระบบในชั้น พื้นฐาน (Basic System Function) ซึ่งจะมีผลในการรักษา และเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมทางการเมือง และโครงสร้างทางการเมือง ความจริงแล้วอาจกล่าวได้ว่า ความเปลี่ยนแปลง ส่วนใหญ่ในระบบ การเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการสื่อสารซึ่งมักเป็น ทั้งในรูปของ ต้นเหตุและผลลัพธ์

(Denton & Woodward, 2003) ได้ให้ความหมายของคำว่า การสื่อสารทางการเมือง คือ การ สนทนา และเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างบริสุทธิ์ เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ (อย่างเช่น รายได้, ภาษีอากร), อำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการ (อำนาจในทางตุลาการ, นิติบัญญัติ และบริหาร) และการให้คุณให้โทษอย่างใดอย่างหนึ่งตามอำนาจหน้าที่นั้น ๆ

Karl W. Deutsch อ้างใน *อาคม สุวรรณกันทา*, (2542) ได้ชี้ให้เห็นถึงการสื่อสารและการ ควบคุมว่าเป็นเรื่องสำคัญยิ่งของ Karl ระบบการเมืองเป็นเสมือนเส้นประสาท (The Nerves of Government) ของระบบการเมือง ทั้งนี้ เขาได้อธิบายถึงกระบวนการสื่อสารทางการเมืองว่า เป็น เรื่องของการแสดงออกซึ่งความเรียกร้อง ต้องการของประชาชน การตอบสนองของรัฐ อันนำไปสู่การ ตัดสินตกลงใจ อันเป็นผลจากการ สื่อสารทางการเมืองในสังคมนั้น ระบบการเมืองจะสามารถดำรงคง

อยู่ และมีบูรณาภาพได้ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะ “ตอบสนอง” ต่อการเรียกร้องต้องการทางการเมือง การสื่อสารทางการเมืองเป็นตัวกลางหรือสื่อกลางระหว่างสมาชิกของระบบการเมือง กล่าวคือเป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายต่าง ๆ ของ รัฐบาล ให้ประชาชนได้รับรู้ ในขณะเดียวกันก็จะเป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้อง ความต้องการของประชาชนไปให้รัฐบาลได้รับรู้เช่นกัน

Harold D.Lasswell อ้างใน Dan Nimmo, (1978) อธิบายถึงการสื่อสารทางการเมืองว่าเป็นการตอบคำถามที่ว่า ใคร, พูดอะไร, ด้วยช่องทางใด, ถึงใคร และมีผลกระทบใดบ้าง

Chaffee อ้างใน บุณทริกา เจียงเพ็ชร, (2543) กล่าวถึงการสื่อสารทางการเมืองว่า มีลักษณะเป็นระบบของการแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยังสมาชิกของระบบราชการเมือง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารทางการเมือง เป็นแบบแผนหรือกระบวนการเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองระหว่างสมาชิกกับหน่วยต่างๆ ใน ระบบการเมือง โดยข่าวสารทางการเมืองนั้น Chaffee หมายความว่า ความรู้ (Knowledge) ของ สมาชิกในระบบการเมือง เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวใดๆ (Any Change) ในสถานะของ ระบบ ในแง่ของการใช้อำนาจหน้าที่หรืออำนาจรัฐ (the Authoritative) แบ่งสรรสิ่งที่มีคุณค่าใน สังคม (Allocation of Value)

พฤติสาณ ชุมพล, (2540) กล่าวถึงการสื่อสารทางการเมือง คือ กระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทรรศนะ และความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ในทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองจึงนับเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง และทำให้บุคคลสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคม การเมืองนั้น

ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นหรือทัศนคติของบุคคลตลอดจนอาจทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและแบบแผนแห่งความเป็นอยู่ในสังคมได้ ในทำนองเดียวกันการสื่อสารทางการเมืองเองก็เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองของระบบการเมืองด้วยเช่นกัน กล่าวคือ การสื่อสารทางการเมืองจะทำให้ประชาชนได้รับรู้ และเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ ทาง การเมือง เมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ก็อาจจะก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วม การเมือง เมื่อทางการเมืองของประชาชน ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญและจำเป็นของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบการเมือง จะ ทำให้รัฐบาลสามารถรับรู้ถึงความต้องการของประชาชน และสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้อย่างถ้วนทั่ว

เสรี วงษ์มณฑา (2537) กล่าวถึงการสื่อสารที่มีผลต่อระบบการเมือง ซึ่งสามารถระบุได้ดังนี้

1. เป็นการสร้างทัศนคติทางการเมือง การพูดคุย การเผยแพร่ การประชุม การอบรม การแจกใบปลิว การติดป้ายประกาศ การแจกแผ่นพับ ข่าว และบทความทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร สามารถที่จะช่วยสร้างสำนึกทางการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และทัศนคติทางการเมืองให้แก่ประชาชนได้ การให้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำงานของ รัฐบาล เหตุผลของการออกกฎหมาย การออกนโยบาย การกำหนดโครงการต่าง ๆ ขึ้นมาจะทำให้ ประชาชนรู้จัก รัฐบาลดีขึ้น เข้าใจรัฐบาลดีขึ้น และยอมรับรัฐบาลได้มากขึ้น

ข่าวคราวเกี่ยวกับนักการเมืองจะสร้างความรู้สึกรู้สึกให้แก่ประชาชนว่า ควรจะเข้าไปยุ่ง เกี่ยวกิจกรรมทางการเมืองมากน้อยเพียงใด อย่างที่เป็นอยู่ในขณะนี้ มีฝรั่งบางคนเขียนถึง เมืองไทยว่า การเมืองไทยเป็นการเข้าร่วมของผู้ไม่รู้ แต่ผู้รู้ไม่เข้าร่วม (Uninformed participants and information non-participants) นั่นคือคนรู้อะไรดี ๆ มักจะเสื่อมศรัทธาในระบบการเมือง และ ไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น ไม่ไปเลือกตั้ง แต่คนที่สนใจนั้นเพราะยังไม่รู้อะไรดีนัก จึง ยังศรัทธาอยู่ เช่น ชาวนาที่ไปเลือกตั้งกันมาก เป็นต้น

2. สร้างความสนใจทางการเมือง ในสมัยก่อนนั้นคนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจการเมืองนัก เพราะไม่ค่อยได้รู้ข่าวสารทางการเมือง ไม่เคยพบเห็นนักการเมืองหรือผู้บริหาร แต่ในปัจจุบันนี้ ข่าวคราวของรัฐบาลมีให้สัมผัส รับรู้กันเป็นประจำ นักการเมืองจะเป็นข่าวให้เห็นทั้งใน หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง ตลอดจนการวิพากษ์วิจารณ์ทางสื่อต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ จึงมีส่วนทำให้ คนในยุคนี้จะสนใจข่าวสารการเมืองเพิ่มมากขึ้น

3. สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง นอกเหนือจากการสร้างความสนใจ นอกเหนือจากการสร้างความสนใจแล้วการสื่อสารยังถูกนำมาใช้สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองได้อย่างมาก การ เผยแพร่ประชาธิปไตยโดยสื่อบุคคลก็ดี โดยสื่อมวลชนก็ดี หรือการนำเสนอพระราชบัญญัติใหม่ที่ ประชาชนต้องรับรู้และเข้าใจ เพื่อปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดีสู่ประชาชนด้วยการสื่อสาร

4. สร้างบทบาททางการเมือง ความสนใจที่ก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติ อันจะนำไปสู่ การกำหนดบทบาททางการเมือง ประชาชนในปัจจุบันได้รู้ถึงบทบาท สิทธิ และหน้าที่ของตนใน

ฐานะที่เป็นประชาชนดีขึ้น การเขียนจดหมายถึงสื่อมวลชนก็เป็นการแสดงบทบาททางการเมือง การได้รับข่าวสารทำให้เรารู้บทบาททางการเมือง และการแสดงบทบาททางการเมืองก็เป็นการส่ง ข่าวสารไปยังผู้บริหาร หรือรัฐบาลด้วยเช่นกัน

5. การสื่อสารเป็นการนำเอารัฐบาลเข้าไปอยู่ในบ้านของประชาชน นักรัฐศาสตร์จะ มองว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ส่วนการสื่อสาร ทางด้าน

สื่อมวลชนนั้นจะมีบทบาทสำคัญรองลงมา การที่นักการเมืองได้พบปะพูดคุยกันกับ ประชาชนนั้นย่อมดีกว่าการที่จะกระจายข่าวสารต่างๆ ออกไปทางสื่อมวลชน แต่ในกรณีที่มีการ สื่อสารระหว่างบุคคลไม่สามารถกระจายไปได้อย่างทั่วถึง สื่อสารมวลชนจะเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการทำให้ประชาชนรู้จักพรรคการเมือง ผู้นำของรัฐบาลและผลงานของรัฐบาล โดยผ่าน ช่องทางการสื่อสารต่างๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารที่รวดเร็ว และทันสมัยในปัจจุบัน

6. การสื่อสารมวลชนทำให้ความสนใจของประชาชนมีลักษณะความเป็นนานาชาติ (Cosmopolitan-Oriented) โดยในปัจจุบันนี้โทรทัศน์ การส่งข่าวผ่านดาวเทียมทำให้ความสนใจของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป นอกจากการสนใจแต่เพียงสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเท่านั้น พวกเขายังสนใจสิ่ง ที่อยู่ไกลตัว มีความคิดที่เป็นสากลกันมากยิ่งขึ้น ทำให้รัฐบาลต้องตื่นตัวกับการสนองตอบความต้องการของประชาชนตามมาตรฐานนานาชาติที่ประชาชนมีโอกาสได้พบเห็น

7. การสื่อสารถูกนำมาใช้ในการรับรองสถานภาพก่อนที่จะเป็นนักการเมือง คนบางคน ไม่เป็นที่รู้จักเลย แต่การที่สื่อมวลชนเขียนถึงเขาบ่อย ๆ ในวงสนทนามีคนพูดถึงเขาบ่อยๆ คน ที่ไม่มี ความสำคัญก็มีความสำคัญขึ้น สถานภาพดังกล่าวเป็นอะไรที่จะได้รับการยอมรับขึ้น เพราะฉะนั้นใน การเสนอนักการเมืองให้รับใช้ประชาชนนั้น พรรคการเมืองจะสร้างการยอมรับโดย การเสนอบุคคล ดังกล่าวนั้นในสื่อมวลชนด้วยความถี่สูง ให้คนได้รู้จักคุณสมบัติและผลงานต่าง ๆ ของเขา แม้คนบาง คนจะมีผลงานมากกว่าความสามารถสูงกว่า แต่ถ้าไม่ได้รับการเสนอในข่าวของ

สื่อมวลชน ไม่มีการกล่าวขวัญถึงคนก็ย่อมไม่อยู่ในการสร้างตัวบุคคลของนักการเมืองให้เป็นที่ยอมรับแล้ว รัฐบาลเองจำเป็นต้องใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการนำเสนอข่าวของรัฐบาลไปสู่ ประชาชนไม่ว่าจะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของรัฐบาล หรือการนำเสนอนโยบายต่าง ๆ ออกมา หรือ แม้กระทั่งการใช้สื่อมวลชน เป็นเครื่องมือในการรับฟังเสียงสะท้อนกลับจากประชาชนในประเด็น ต่าง ๆ ขณะเดียวกันประชาชนเองก็ได้รับทราบข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน ที่สำคัญ ประชาชนยังสามารถใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการนำเสนอข้อเรียกร้องต่าง ๆ ไปยัง รัฐบาล หรือ หน่วยงานราชการได้ด้วย

นอกจากนี้ Lucian W. Pye อ้างใน วัฒนา พุทธาภิธานนท์, (2531) ได้พิจารณาบทบาทของ การสื่อสารในการพัฒนาทาง การเมือง โดยแบ่งสังคมออกเป็น 3 แบบ

1. สังคมโบราณ (Traditional Society) คือ เป็นสังคมซึ่งระบบการเมืองยังไม่พัฒนา อาจเป็นระบบหัวหน้าเผ่า (Tribal Leader) หรือเจ้าผู้ครองนครหรือราชาธิปไตย หรือคณาธิปไตย ซึ่งคง รูปไม่แน่นอน ในสังคมเช่นนี้การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปตามระดับสถานะทางการเมือง ซึ่งกำหนดแน่นอนตายตัว การถ่ายทอดข่าวสารและความคิดเห็นไปในทางเดียว คือ จากเบื้องบน (ผู้ครองอำนาจ ในแผ่นดิน) ลงมาสู่ประชาชน ไม่มีการถ่ายทอดย้อนกลับจากประชาชนไปสู่ผู้กุม อำนาจ ในการ

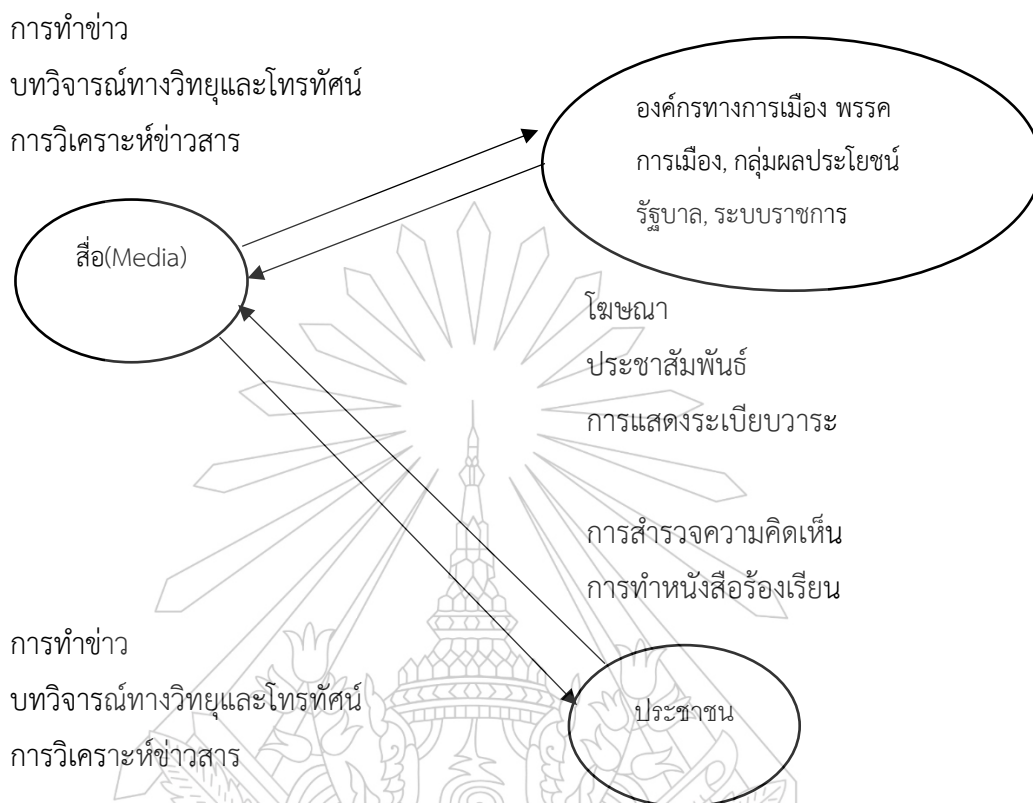
ปกครองในสังคมแบบนี้ การสื่อสารมวลชนยังไม่กำเนิดขึ้น เพราะมวลชน (Mass) ยังไม่มีสิทธิมีเสียงในทางการเมือง มวลชนมีหน้าที่เพียงรับฟังคำสั่งและการกระทำหรือคำสั่งที่มาจากรัฐบาล เท่านั้น

2. สังคมสมัยใหม่ (Modern Society) ในสังคมเช่นนี้ อำนาจทางการเมืองกระจายออกไป สังคมประกอบด้วยกลุ่มชนซึ่งมุ่งปกป้องรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของตนเอง อำนาจทางการเมืองอาจเปลี่ยนแปลงได้โดยสันติ การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปในลักษณะทิศทางที่สวนกัน คือ ขาวสารและความคิดเห็นถูกถ่ายทอดจากผู้คุมอำนาจทางการเมืองมาสู่มวลชน และจากมวลชน ย้อนกลับ (Feedback) ขึ้นไปสู่เบื้องบนอีกครั้งหนึ่ง ในสังคมเช่นนี้ การสื่อสารมวลชนเป็นสิ่งสำคัญ

3. สังคมซึ่งกำลังเปลี่ยนรูป (Transitional Society) เป็นสังคมซึ่งอยู่ในระดับระหว่าง สังคมโบราณและสังคมสมัยใหม่ คือ สังคมที่กำลังพัฒนาจากสังคมโบราณแต่ยังไม่บรรลุถึง ความสำเร็จที่จะเป็นสังคมสมัยใหม่อย่างแท้จริง ในสังคมชนิดนี้ อำนาจทางการเมืองยังไม่กระจาย ออกไปสู่ประชาชนอย่างแท้จริง แต่มวลชนเริ่มมีสิทธิมีเสียงในทางการเมือง (Political Participation) ในสังคมเช่นนี้ กลุ่มชนที่สำคัญ คือ ผู้นำสมัยใหม่ซึ่งอาจเป็นผู้ได้รับการศึกษาดี ตระหนักในภาวะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้นำสมัยใหม่เหล่านี้เป็นพลังสำคัญในสังคมแบบ นี้เพราะเป็นผู้ผลักดันมวลชนรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น กลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา ใน สังคมซึ่งกำลังเปลี่ยนรูป การสื่อสารมวลชนเริ่มฟักตัวเกิดขึ้นฉะนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน อาจไม่สมบูรณ์เช่นในสังคมสมัยใหม่ คือ ยังไม่มีการถ่ายทอดสวนทิศทางระหว่างผู้มีอำนาจกับ มวลชนอย่างแท้จริง บทบาทของสื่อมวลชนในสังคมเช่นนี้ มักจะเป็นไปในรูปที่ผู้นำจะเป็นผู้ชี้ ทางให้ประชาชนเข้าใจในสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม สำหรับสื่อมวลชนนั้นมี ภาระหน้าที่เป็นพิเศษ

จากความหมาย และความสำคัญของการสื่อสารที่มีต่อการเมืองที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น เราอาจสรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) หมายถึง การถ่ายทอด ขาวสารหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ระหว่างรัฐบาล ประชาชน รวมถึงกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม การสื่อสารทางการเมืองเป็นเครื่องมือที่สำคัญในระบบการเมือง หากพิจารณาตาม แนวทางทฤษฎีระบบ จะพบว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นทั้งปัจจัยนำเข้า (Input) และปัจจัย ส่งออก (Output) ของระบบการเมือง กล่าวคือ ประชาชนสามารถส่งผ่านข้อเรียกร้อง รวมถึงความ คิดเห็นต่าง ๆ ที่มีต่อรัฐบาล นโยบายหรือผลงานของรัฐบาล ผ่านช่องทางการสื่อสารทางการเมืองไม่ว่า เป็นเป็นกลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง ผู้แทนของประชาชน รวมถึงสื่อมวลชน ไปสู่รัฐบาล ขณะที่ฝ่ายรัฐบาลเองสามารถนำเสนอแนะ ขาวสารจากทางรัฐบาลไปสู่ประชาชนโดยผ่านช่อง ทางการสื่อสารที่มีอยู่ สำหรับประเทศที่ปกครองในระบอบเผด็จการ รัฐบาลอาจใช้การสื่อสาร ทางการเมืองเป็นเครื่องมือในการโน้มน้าว หรือโฆษณาชวนเชื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นและยอมรับใน รัฐบาล จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะอยู่ภายใต้ระบบการปกครองแบบใด การสื่อสารทางการเมืองก็มี ความสำคัญต่อการดำรงอยู่และการพัฒนาระบบการเมืองทั้งสิ้น สำหรับการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย การสื่อสารทางการเมือง

แบบสองทางเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อระบบ การเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่ง ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 ลักษณะการสื่อสารทางการเมืองแบบสองทาง University

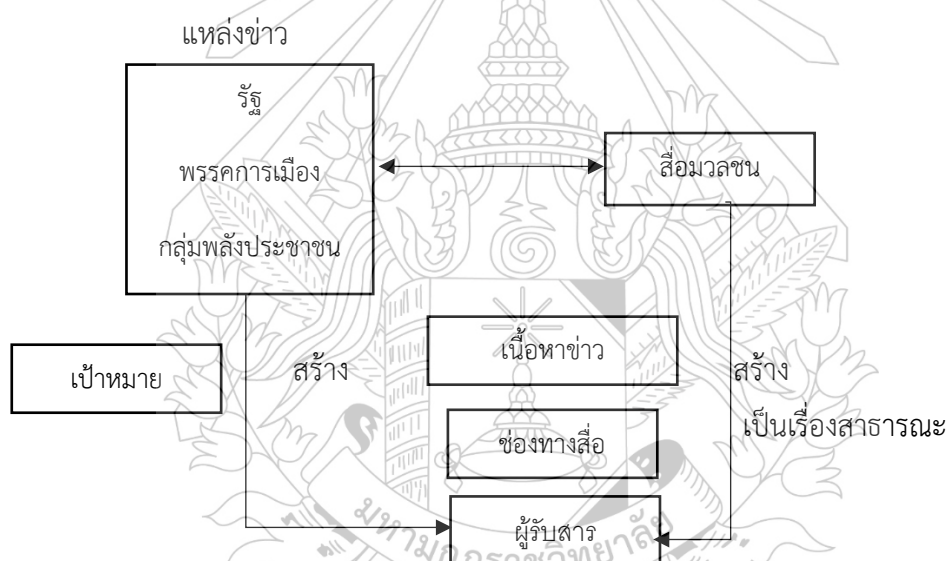
ที่มา: Brian McNair, An Introduction to Political Communication
(London: Routledge 2003), p.6

จะเห็นได้ว่าระบบการเมืองนั้นมีผลต่อลักษณะ และรูปแบบการสื่อสารทางการเมือง กล่าวคือ ในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น รัฐบาล ประชาชน พรรคการเมือง กลุ่ม ผลประโยชน์ต่างๆ ในสังคมจะมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เรียกร้อง แสวงหา ข้อมูลข่าวสาร และการสื่อสารทางการเมือง ภายใต้บรรยากาศเช่นนี้ทำให้รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยเป็นการไหลของข้อมูลข่าวสารทางการเมืองแบบสองทาง (Two-ways Flow) ขณะที่ระบบการเมืองแบบเผด็จการนั้น ประชาชนจะมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น หรือการสื่อสารทางการเมืองที่จำกัด โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ควบคุมการสื่อสารทางการเมืองของประชาชน ย่อมส่งผลให้รูปแบบของการสื่อสารทางการเมืองที่พบนั้นเป็นการไหลของข้อมูลข่าวสารทางการเมืองแบบทางเดียว (One-way Flow)

แบบจำลอง และองค์ประกอบการสื่อสารทางการเมือง

แบบจำลอง (Model) คือสิ่งที่มนุษย์คิด และเขียนขึ้น โดยความคิดนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ และความชำนาญของแต่ละคน สำหรับแบบจำลองการ สื่อสารทางการเมืองได้มีนักคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองหลายคน ได้เสนอแบบจำลองการ สื่อสารทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น John WELLsworth, Harold D.Lasswell, Karl W.Deutsch, Norman Nie เป็นต้น แน่นอนว่าไม่มีแบบจำลองใดที่สมบูรณ์ที่สุด และไม่มี แบบจำลองใดที่ถูกหรือผิดโดยสิ้นเชิง ความสำคัญของแบบจำลองอยู่ที่แบบจำลองนั้นสามารถ นำไปใช้ได้มากน้อยแค่ไหน แบบจำลองที่จะนำเสนอในที่นี้จะสะท้อนความรู้ ความเข้าใจ นำไปใช้ได้มากน้อยแค่ไหน และความสนใจของผู้สร้าง ซึ่งในที่นี้จะนำเสนอแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองของ Gurevitch & Blumler (1977) ดังนี้

แบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองของ Gurevitch & Blumler (1977)

ภาพที่ 2.2 แบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองของ Gurevitch & Bhunler

ที่มา: กาญจนา แก้วเทพ, การวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค (กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2547), หน้า 239. Chiang Mai University

จากแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองข้างต้นสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ในระดับผู้ส่งสาร จะประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 2 กลุ่มใหญ่ ๆ กลุ่มแรกคือ แหล่งข่าว ซึ่งอาจจะเป็นรัฐบาล เจ้าหน้าที่รัฐ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดันฝ่ายประชาชน ฯลฯ และอีกกลุ่มหนึ่งคือ สื่อมวลชน ในบางกรณี สื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นเพียงช่องทาง นำเสนอ

ข่าวสารข้อมูลที่แหล่งข่าวส่งมาให้ แต่ในหลายกรณีสื่อมวลชนเองก็สามารถจะแสดง บทบาทเป็นผู้ส่งข่าวสารทางการเมืองได้ เช่น ในรูปแบบของบทวิเคราะห์ทางการเมือง การตั้ง ฉายานาม เป็นต้น

2. เนื้อหาของข่าวสาร จะมีลักษณะพิเศษเฉพาะ คือเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ในความหมายของการจัดสรร การต่อสู้ แย่งชิง ปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจ คุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของเนื้อหาทางการเมืองก็คือ เป็นเรื่องราวที่อยู่ในปริณิณทลของสาธารณะ (Public Affairs) เช่น เรื่องการเลือกตั้ง การแก้ไขกฎหมาย การทำงานของหน่วยงานของรัฐ ฯลฯ ตัวบุคคลที่อยู่ในข่าวสารจึงเป็นบุคคลสาธารณะ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็เป็นผลประโยชน์ของ ส่วนรวม

3. ช่องทางสำหรับการได้มาซึ่งข่าวสารและการเผยแพร่ข่าวสารนั้น มีทั้งรูปแบบที่เป็น แบบฉบับ เป็นทางการ เช่น พรรคการเมืองเปิดแถลงข่าว นายกรัฐมนตรีให้สัมภาษณ์ ฯลฯ รวมทั้ง รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสื่อมวลชนสามารถควบคุมช่องทางได้มากขึ้น เช่น การเจาะข่าวด้วยการ คั่นคว่ำเอกสาร หรือเลือกสัมภาษณ์ข้าราชการชั้นผู้น้อยที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับเหตุการณ์ เป็นต้น

คุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของการสื่อสารทางการเมืองก็คือ เป้าหมายของการส่งข่าวสาร ดังที่กล่าวมาแล้วว่า การเมือง เป็นเรื่องของการใช้อำนาจมาจัดการกับสถานะที่เป็นอยู่ให้เป็นไปตามเจตจำนงของผู้กระทำ การ ดังนั้น การสื่อสารทางการเมืองย่อมเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ (Persuasive Communication) ด้วยคุณลักษณะดังกล่าว ทำให้ภาพลักษณ์ของการสื่อสารทางการเมืองในสายตาของประชาชนทั่วไปมักมีลักษณะเป็น การสื่อสาร ที่มีเป้าหมายเพื่อการครอบงำ (Manipulative Purpose) ซึ่งดูติดลบยิ่งไปกว่าการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจเสียอีก และอาจมาจากคุณลักษณะดังกล่าวนี้เองทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งมีปฏิกิริยาตอบโต้กับการสื่อสารทางการเมืองอยู่ 2 แบบ แบบแรกคือ กลัวและหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสาร (เช่นกลุ่มผู้หญิงที่ไม่อยากยุ่งกับการเมือง เพราะเป็นเรื่องโหดร้าย สกปรก) อีกแบบหนึ่งคือทำให้ตนเบื่อ และเลิก ติดตามข่าวสารทางการเมือง ปฏิกริยาทั้งสองแบบนี้ล้วนเป็นอันตรายอย่างยิ่งสำหรับการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยที่มีเงื่อนไขแบบแรก คือ ประชาชนต้องตัดสินใจเองและปกครองตัวเองด้วย การติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างเพียงพอ

การสื่อสารทางการเมืองผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต

การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Interconnected-Network) นั้น หมายถึง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงคอมพิวเตอร์นับล้านๆ เครื่องทั่วโลกเข้าด้วยกัน โดยใช้ คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์ปลายทางในการรับส่งข้อมูลข่าวสารภายใต้มาตรฐานการรับส่งข้อมูลที่ เหมือนกัน (Protocal) ซึ่งคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้อินเทอร์เน็ตเหนือกว่าการสื่อสาร ข้อมูลในยุคก่อนๆ คือ ความสามารถในการรับส่งข้อมูลได้หลายประเภทไม่ว่าจะเป็นในรูปของ ตัวอักษร ภาพกราฟิก รวมทั้งเสียงและภาพเคลื่อนไหว ซึ่งสิ่งเหล่านี้รวมเรียกว่า สื่อประสม (Multimedia) และยังมีคุณสมบัติพิเศษอีกประการหนึ่ง ได้แก่ การแสดงข้อมูลในลักษณะที่มีคำบาง คำ หรือหลายคำใน

เอกสารที่เชื่อม (Link) ไปยังเอกสาร หรือไฟล์อื่นได้ ทั้งหมดนี้รวมอยู่ใน ซอฟต์แวร์ที่เรียกว่า world wide web หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า “เดอะเว็บ”

ในโลกปัจจุบันซึ่งเป็นโลกที่อยู่ภายใต้อำนาจอันยิ่งใหญ่ของรัฐบาล และโยงโยของธุรกิจ ขนาดใหญ่ อินเทอร์เน็ตเป็นเพียงสื่อเดียวในขณะนี้ที่ทำให้บุคคลธรรมดาสามารถแสดงออกได้อย่าง มีเสรีภาพ โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากบุคคล หรือองค์กรใด ๆ ก่อน หรือต้องใช้ทุนอย่างมหาศาล เหมือนสื่อโทรทัศน์ ผู้ที่เชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ของตนเองเข้ากับระบบอินเทอร์เน็ตก็สามารถส่งสาร ได ๆ ออก หรือรับสารใด ๆ เข้าได้อย่างอิสระ ดังนั้นการมีอินเทอร์เน็ตเกิดขึ้นจึงเป็นเสมือนกับการ ทำลายศักยภาพของชนชั้นนำในการที่จะควบคุมการไหลของข่าวสารไปสู่ประชาชน” หรืออาจ กล่าว ได้ว่าเทคโนโลยีการสื่อสารยุคใหม่ เช่น การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้นอาจเป็น เครื่องมือที่ จะนำไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย และเสรีภาพที่มากกว่าเดิม กล่าวคือ ประชาชน สามารถที่จะนั่งอยู่ ที่บ้านแล้วส่งความคิดเห็นผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไปยังรัฐบาล หรือผู้แทนราษฎรของพวกเขา เพื่อที่จะบอกว่าพวกเขารู้สึกอย่างไรกับการทำงานของบุคคลเหล่านั้น ประชาธิปไตยสำหรับประชาชน ก็จะมีค่ามากกว่าการเข้าไปหย่อนบัตรลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แล้ว ก็ปล่อยให้ผู้ที่เราเลือกเข้าไปเป็น ผู้แทนราษฎรทำอะไรกับประเทศของเราก็ได้ จนกระทั่งครบ 4 ปี

นอกจากนี้แล้วอินเทอร์เน็ตยังเป็นสื่อชนิดแรกที่ทำให้หลักการประชาธิปไตยในเรื่อง เสรีภาพ ในการพูด และการปกครองตนเองของประชาชนมีบทบาทมากขึ้น และมันยังอาจเป็นแรง กระตุ้นให้ เกิดการรวมกลุ่มพลังทางสังคมกันได้ง่ายขึ้นอีกด้วย เนื่องจากในการสื่อสารผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ต นั้น บุคคลสามารถที่จะมีการติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลา ทำให้เกิดสภาพที่ไม่ คำนึงถึงสถานที่ทาง กายภาพ และไม่คำนึงถึงเวลาขึ้น คนที่มีความเห็นคล้ายกัน หรือมีความสนใจใน

สิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกันก็จะไปเกาะกลุ่มกันเกิดเป็นกลุ่มของชุมชนเทียม ตัวอย่าง กลุ่มผู้ที่มีความ สนใจ ในเรื่องของการเมืองก็จะใช้ USENEWS GROUP หรือใช้กระดานข่าว (Web Board) ที่มีหัวข้อ เกี่ยวข้องกับการเมืองในเว็บไซต์แห่งใดแห่งหนึ่งเข้าไปพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและ กัน มี กิจกรรมด้วยกันตามเวลาที่ต้องการจนเกิดจิตสำนึกความเป็นชุมชนเดียวกัน ทั้ง ๆ ที่สังกัดอยู่ ในสังคม ที่ต่างกัน เช่น อยู่คนละประเทศ คนละเมือง เป็นต้น

Robert A.Dahl, อ้างใน Bruce Bimber, (2006) กล่าวว่า เทคโนโลยีทางการสื่อสารมี บทบาทสำคัญในการพัฒนาความ เป็นประชาธิปไตยในประเทศต่าง ๆ ซึ่งประชาธิปไตยสามารถ เกิดขึ้นได้ภายใต้บรรยากาศเช่นนี้ โดยประเทศต่าง ๆ มีความก้าวหน้าในประเด็นสาธารณะโดยผ่าน ประชาธิปไตยทางเทคโนโลยี (Teledemocracy) ทางด้าน Lawrence Grossman มองว่า ประชาธิปไตยในยุคคลื่นลูกที่สามถูกพัฒนา โดยเทคโนโลยี ตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา ประชาธิปไตยแบบตัวแทนเปลี่ยนรูปแบบเป็น ประชาธิปไตยทางตรง ซึ่งถือกำเนิดมากกว่า 2,000 ปี แล้ว ในนครรัฐกรีก แต่สมัยใหม่นี้สาธารณรัฐ แบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Republic) อันมีการ

นำเทคโนโลยีทางการสื่อสารเข้าใช้ในการ ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และดำเนินการเคลื่อนไหวเพื่อ มุ่งสู่ความเป็นประชาธิปไตยทาง อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Democracy) ไม่เพียงเท่านี้ Nicholas Negroponte ยังคาดการณ์ว่า ความ เป็นรัฐชาติจะสูญหายไปภายใต้อิทธิพลของเทคโนโลยีสมัยใหม่

Bruce Bimber (2006) นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย แคลิฟอร์เนีย ซานตา บาบารา ได้ทำโครงการวิจัยในหัวข้อที่ว่าด้วย รัฐบาลและการเมืองผ่านเครือข่าย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อที่จะดูผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศว่าสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตสาธารณะ (Public Life) ของพลเมืองในสหรัฐอเมริกาได้อย่างไรบ้าง โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่าด้วยอิทธิพล ของ อินเทอร์เน็ตต่อโครงสร้างทางการเมือง ซึ่งจะเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสาร กับ การเมืองในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่ง Bimber ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ใน เบื้องต้นว่า การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้นอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ใน 2 แนวทาง เบื้องต้นว่า

แนวทางแรกนั้น คือแนวคิดที่เรียกว่า Populist คือการที่สื่ออินเทอร์เน็ตจะทำให้ปัจเจก คนมี อิทธิพลต่อรัฐบาล และระบบการเมืองมากขึ้น เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นสามารถที่จะติดต่อผ่าน อินเทอร์เน็ตไปถึงบุคคลต่าง ๆ ในรัฐบาลได้โดยตรง โดยที่ไม่เพียงแต่พวกเขาจะสามารถติดตาม

ข่าวสารการเมือง และแสดงความคิดเห็นของเขาไปยังรัฐบาลได้เท่านั้น แต่ยังทำให้เขา สามารถที่จะ ลดการพึ่งพาทั้งในระหว่างปัจเจกชนด้วยกัน และในระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ทางการเมืองอีก ด้วย

หน้าที่และบทบาทของอินเทอร์เน็ตในแนวคิดนี้ก็คือ มันจะเป็นตัวช่วยอำนวยความสะดวก ในการสำรวจประชามติระดับชาติ เพราะอินเทอร์เน็ตทำให้รัฐบาลได้รับปฏิกิริยาตอบกลับ จาก พลเมืองได้ในทันทีทันใด และในทางกลับกันรัฐบาลก็อาจชี้แจงให้ประชาชนได้รับทราบ ข่าวสาร และ การตัดสินใจของรัฐบาลได้ในทันทีทันใดเช่นกัน ประชาชนก็จะพึงพิงองค์กรที่ทำ หน้าที่ในการผลิต ข่าวสาร (เช่น สื่อมวลชน) กลุ่มผลประโยชน์ สมาคม สหภาพแรงงาน ตลอดจน ผู้เชี่ยวชาญ ข้าราชการ และชนชั้นนำอื่น ๆ น้อยลง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า อินเทอร์เน็ตนั้นทำให้ ปัจเจกชนมีอิทธิพลต่อระบบ การเมืองได้มากขึ้น และลดอิทธิพลของผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร ทางการเมืองในกระบวนการสื่อสาร ทางการเมืองแบบดั้งเดิมลงไป ซึ่งผู้ส่งสารเหล่านี้เปรียบเสมือน ผู้ที่มีอำนาจครอบงำในการสื่อสารทาง การเมือง ดังนั้นยังพลเมืองมีศักยภาพมากขึ้นเท่าไรในการ ติดต่อกับรัฐบาลโดยตรง เขาก็ยิ่งจะมี อำนาจมากขึ้นในการจัดการทางการเมือง และยิ่งเขามีอำนาจ ในการจัดการมากขึ้น ก็ยิ่งแสดงให้เห็น ถึงอิทธิพลของพวกเขาในฐานะปัจเจกชนชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งทุก วันนี้อยู่ในฐานะปัจเจกชนแล้วพวกเขา แทบจะไม่มีอำนาจต่อรองในทางการเมืองเลย ซึ่งสาระสำคัญของแนวคิด Populist คือความสามารถ ในการสื่อสารคือปัจจัยที่จะจำกัดการเข้าไปจัดการกับ การเมือง และการมีอิทธิพลต่อระบบการเมือง

ของแต่ละบุคคล ซึ่งในทฤษฎีของแนวคิดนี้ การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะทำให้เกิดการกระจายอำนาจในการสื่อสาร และเพิ่มทางเลือกใน

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชน สำหรับแนวทางที่สองที่เรียกว่า Community นั้น Bumber ตั้งข้อสันนิษฐานเบื้องต้นไว้ว่า บทบาททางการเมืองของสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น คือการสร้างสรรคและการทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของ

“ชุมชน” (Community) เทคโนโลยีทางการสื่อสารใหม่ ๆ นั้น จะนำมาซึ่งการปรับปรุงระเบียบทาง สังคม และเทคโนโลยีแบบใหม่นั้นจะทำให้กลุ่มชุมชนในระดับชาติ (National Polity) มีกิจกรรม ร่วมกันได้ราวกับว่ามันเป็นชุมชนของคนบ้านใกล้เรือนเคียงที่กำลังพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กัน การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้นทำให้ความห่างไกลทางกายภาพไม่มีผลต่อการเกิดขึ้นกัน และการคงอยู่ของชุมชนอีกต่อไป “ชุมชน” นั้นสามารถที่จะเกิดขึ้นได้เสมอเมื่อบุคคลหนึ่งมี ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ผ่านเครือข่ายเป็นระยะเวลาานพอที่พวกเขาจะพัฒนาความสัมพันธ์นั้นให้ยั่งยืนขึ้น โดยที่ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องระยะทาง พื้นที่ หรือแม้แต่ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในลักษณะที่ก้าวข้ามเขตแดนทางการเมือง (Political Boundaries)

การเกิดขึ้นของชุมชนบนอินเทอร์เน็ต นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในการ สื่อสารทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ กล่าวคือ เกิดการยกระดับการสื่อสารแนวตั้งระหว่างสังคม และรัฐบาล, เกิดการยกระดับการสื่อสารแนวนอนภายในสังคมด้วยกัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งสอง รูปแบบเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน ภายในเวลาอันรวดเร็ว

ที่ผ่านมาการรวมกลุ่ม หรือการสร้างชุมชนทางการเมืองในทางกายภาพเป็นที่ยากลำบาก ในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดหลายด้าย อาทิ เงื่อนไขด้านเวลา, เงื่อนไขด้านสถานที่, เงื่อนไขด้านสภาพสังคม หรือค่านิยมในสังคม ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างชุมชนทางการเมือง แต่ เมื่ออินเทอร์เน็ตถือกำเนิดขึ้นทำให้ข้อจำกัดดังกล่าวลดลงไป การเกิดชุมชนทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสามารถทำได้

เมื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากอินเทอร์เน็ตตามแนวคิดของ Bimber ทั้งสองแนวทาง แล้ว อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความแตกต่างของแนวคิด Populist และ แนวคิด Community ก็คือแนวคิดแรกนั้น เน้นที่การเปลี่ยนแปลงทางด้านการสื่อสารจากพลเมืองไปยังรัฐบาล หรือเป็น ผลกระทบในแนวตั้งระหว่างสังคมกับสถาบันทางการเมือง ทำให้เกิดการสื่อสารสองทาง (Two-ways Communication) เกิดขึ้น ในขณะที่แนวคิดหลังเน้นที่การขยายขอบเขตทางด้านการ สื่อสารระหว่างพลเมืองด้วยกันเอง หรือเป็นผลกระทบของการสื่อสารในแนวนอนระหว่างปัจเจก ชนกับปัจเจกชนในสังคม ซึ่งทั้งสองด้านนั้นต่างก็เป็นผลกระทบของเทคโนโลยีทางการสื่อสาร แบบใหม่ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

อาจกล่าวได้ว่า ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในกระบวนการ สื่อสารทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทย จากการศึกษาของพัสนัย นุตาลัย เรื่อง การเมืองของชนชั้นกลางกับการใช้สื่อมวลชน พบว่า ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองของชนชั้น กลางในประเทศไทย ประกอบด้วยช่องทางการสื่อสารทางการเมืองหลัก ๆ อยู่ 4 ช่องทาง คือ วิทยุ,โทรทัศน์, หนังสือพิมพ์ รวมถึงอินเทอร์เน็ต ซึ่งถูกนำเสนอดังนี้

← ผู้รับสาร →	
วิทยุ อย่างเดียว	1.เป็นผู้รับสาร
ผู้รับสาร โทรทัศน์	+ผู้ส่งสาร 2 ผู้รับสาร+ ผู้ส่งในการสื่อสารระหว่างบุคคล
หนังสือพิมพ์	3.ผู้รับสาร+ ผู้ส่งในช่องทางสื่อมวลชน
อินเทอร์เน็ต	4.ผู้รับสาร + ผู้ส่งในการสื่อสารแบบเครือข่าย

ภาพที่ 2.3 รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของชนชั้นกลาง

ที่มา: พัทสนัย นุตาลัย, “การเมืองของชนชั้นกลางกับการใช้สื่อมวลชน” ใน การศึกษา ๆ ใน การศึกษา สื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theory): แนวคิดและตัวอย่างงานวิจัย

กาญจนา แก้วเทพ (บ.ก.) (กรุงเทพฯ: Higher Press, 2547), หน้า 109-112

จากแผนภาพ จะพบว่าแบบแผนของรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของชนชั้นกลาง แบ่งเป็น 4 แบบ คือ

1. แบบแผนของการเป็นผู้รับสารเพียงอย่างเดียว เป็นการรักษาสถานะของผู้รับข่าวสารจากสื่อประเภทต่าง ๆ โดยไม่มีเป้าหมายในการเป็นผู้ส่งสาร
2. แบบแผนของการเป็นผู้รับสาร และเป็นผู้ส่งในการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยเพิ่มจากแบบแรก คือ มีบทบาทเป็นผู้ส่งสารในการสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง กลุ่มผู้สนใจร่วมกัน

3. แบบแผนของการเป็นผู้รับสาร และเป็นผู้ส่งในสื่อสารมวลชน โดยเพิ่มเติมจากกลุ่มแรก คือ เล่น บทบาทเป็นผู้ส่งสารช่องทางสื่อมวลชนด้วยการเขียนจดหมายบ้าง เป็นแหล่งข่าวบ้าง เขียนบทความ ไปลงตามหนังสือพิมพ์บ้าง

4. แบบแผนของการเป็นผู้รับสาร และเป็นผู้ส่งในการสื่อสารแบบเครือข่าย โดยเพิ่มเติมจากกลุ่มแรก คือ ได้เล่นบทเป็นผู้ส่งสารในระบบการสื่อสารแบบสมัยใหม่ที่สร้างกลุ่มเครือข่ายขึ้นมาด้วยความช่วยเหลือของเทคโนโลยีการสื่อสารแบบใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต

ซึ่งการสื่อสารผ่านเครือข่ายนั้นอาจจะเป็นทั้งเครือข่ายที่เป็นตัวบุคคลโดยตรง หรือเป็น การสร้างเครือข่ายที่มีเทคโนโลยีการสื่อสารมาช่วย เช่น อินเทอร์เน็ต ในขณะที่เนื้อหาในการส่งสาร ผ่านเครือข่ายนั้นยังคงเหมือนกับการส่งสารผ่านสื่อมวลชน คือ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง และทิศทางการพัฒนาประเทศ (ประเด็นสาธารณะ) แต่เหตุผลที่มีการเลือกใช้การสื่อสาร ผ่านเครือข่ายนั้น ก็เนื่องมาจาก

1. เพื่ออุดช่องว่างของสื่อมวลชนในแง่มุมต่างๆ เช่น จากการเป็นสื่อทางเดียวให้กลายเป็นสื่อสอง ทาง (Interactive) จากการที่มีกลุ่มเป้าหมายกว้างขวาง ก็จำกัดวงเข้ามาให้แคบเข้า และเข้าเป้าหมายมากขึ้น เนื่องจากเข้าถึงแหล่งข่าวสารได้โดยตรง

2. เวทีของการสื่อสารผ่านเครือข่ายจะเป็นสถานที่สร้างวัฒนธรรมใหม่ของการสื่อสาร กล่าวคือ เพื่อฝึกฝนให้คนกล้าแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะในบรรยากาศที่เป็นกันเอง และเป็นเวทีฝึกซ้อมที่ เล็กกว่าสนามจริง ามคิดเห็นต่อสาธารณะในบรรยากาศที่เป็นกันเอง และเป็นเวทีฝึกซ้อมที่ เล็กกว่าสนามจริง คือสื่อมวลชน

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า แบบแผนของการใช้การสื่อสารแบบเครือข่ายนั้น จะมีลักษณะเป็นการใช้เสริม ร่วมกับสื่อมวลชน มิใช่การใช้เพื่อทดแทนสื่อมวลชน ทั้งนี้เพื่อขยายพื้นที่ด้าน ข่าวสาร (ทั้งด้านรับ และส่ง) ให้กว้างขวางกว่าพื้นที่อันจำกัดของสื่อมวลชน นอกจากนั้น เนื่องจากการเป็นผู้ส่งสารใน การสื่อสารแบบเครือข่ายนั้น มีลักษณะเผชิญหน้าและประกาศตัวน้อยกว่า (แคบกว่า) สื่อมวลชน จึงเท่ากับมีข้อเรียกร้องด้านความกล้าหาญ และความเป็นสาธารณะน้อยกว่า สื่อมวลชน

2.1.4 พฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง (Voting Behavior)

พฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งนับเป็นองค์ประกอบหนึ่งของ พฤติกรรมทางการเมือง (Political Behavior) ซึ่งแสดงถึงการใช้สิทธิ และมีบทบาทสำคัญในระบอบประชาธิปไตย การออกเสียงเลือกตั้งไม่เพียงเกี่ยวข้องกับการลงคะแนนเพื่อเลือกตัวแทนเข้ามาดำรงตำแหน่งเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความตระหนักทางการเมือง ความรับผิดชอบ และวุฒิภาวะของพลเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2525)

การออกเสียงเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยจึงถือเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงออกว่าต้องการให้ใครเป็นผู้แทนในการใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน การเลือกตัวแทนอย่างเสรีและยุติธรรมเป็นหลักสำคัญของสถาบันประชาธิปไตย (ราชกิจจานุเบกษา, 2544)

พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายด้าน เช่น การศึกษา แนวคิดจากสังคมวิทยาและจิตวิทยาการเมือง เช่น สถานะทางเศรษฐกิจ-สังคม (socioeconomic status), ความรู้สึกผูกพันต่อพรรค (party identification), รวมถึงการตัดสินใจเชิงเหตุผล (rational choice) ซึ่งนักวิชาการได้พัฒนาตัวแบบเพื่ออธิบายพฤติกรรมการณ์เลือกตั้ง เช่น “Rational Voter Model” และ “Four Reasons Model”

ในงานศึกษาของ ผ่องแผ้ว และบุญบุการ (2525) พบว่า พฤติกรรมการณ์เลือกตั้งของคนไทย ยังคงสะท้อนอิทธิพลจากโครงสร้างทางสังคม เช่น การสืบทอดค่านิยมจากครอบครัว การมีผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ชี้แนะ รวมถึงการตัดสินใจจากผลประโยชน์เฉพาะหน้า แต่ขณะเดียวกันก็มีแนวโน้มที่ประชาชนบางส่วนเริ่มใช้เหตุผลและข้อมูลข่าวสารเป็นฐานในการตัดสินใจมากขึ้น เช่น การพิจารณา นโยบายของพรรคการเมือง หรือผลงานของผู้สมัคร

นอกจากนี้ งานวิจัยในระดับสากลยังเสนอโมเดลการอธิบายพฤติกรรมการณ์ออกเสียงเลือกตั้ง เช่น Sociological Model – เน้นปัจจัยทางสังคม เช่น ชนชั้น อาชีพ และศาสนา ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้ง (Lazarsfeld, Berelson, & Gaudet, 1944) Psychological Model – เน้นความผูกพันทางอารมณ์และทัศนคติที่มีต่อพรรคการเมืองหรือผู้สมัคร เช่น Party Identification (Campbell, Converse, Miller, & Stokes, 1960) และ Rational Choice Model – มองว่าผู้เลือกตั้งเป็น “ผู้ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล” ที่จะลงคะแนนเพื่อประโยชน์สูงสุดของตนเอง (Downs, 1957)

สำหรับประเทศไทย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2566) รายงานว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งในปัจจุบัน ได้แก่ การพัฒนาของสื่อสารมวลชน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางออนไลน์ การตื่นตัวของคนรุ่นใหม่ และการรับรู้เกี่ยวกับความโปร่งใสของระบบการเมือง ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนผ่านจากการเมืองแบบดั้งเดิมที่อิงกับ “ตัวบุคคล” ไปสู่การเมืองที่อิง “นโยบายและอุดมการณ์” มากขึ้น

กล่าวโดยสรุป การออกเสียงเลือกตั้งไม่เพียงแต่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานทางการเมือง แต่ยังสะท้อนถึงพัฒนาการทางสังคมและการเมืองในแต่ละยุคสมัย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการณ์ออกเสียงเลือกตั้งของคนไทยเป็นการผสมผสานระหว่างค่านิยมดั้งเดิมกับแนวโน้มสมัยใหม่ที่มีความสำคัญกับข้อมูลและเหตุผล ส่งผลให้การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความชอบธรรมและความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยไทย

2.2. แนวคิดและทฤษฎีในการปฏิบัติราชการที่ดีตามหลักราชวสดีธรรมวิธราชดก

เรื่องราวของวิธราชดกนั้นมืปรากฏในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกายมหานิบาตชาดก เป็นชาดก ลำดับที่ 545 อีกทั้งยังเป็นชาดกเรื่องที่ 9 ในทศชาติชาดก ในวิธราชดก (ขุ.ชา. (ไทย) 28/546/391) ได้กล่าวถึง พระโพธิสัตว์ทรงแสดงการบำเพ็ญบารมี 10 ประการ ก่อนมาตรัสรู้ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในเรื่องวิธราชดกนี้ พระโพธิสัตว์ทรงเสวยพระชาติเป็นพระวิธราชบัณฑิต และทรงบำเพ็ญสัจจบารมี แม้ว่าจะเป็นหลักธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าใน การรับราชการที่ใช้สำหรับ ราชการซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาที่จะพึงปฏิบัติต่อพระราชา หรือเป็น ผู้บังคับบัญชาโดยตรงก็ตามที แต่ ก็ยอมนำมาประยุกต์ใช้กับผู้นำ หัวหน้า นักบริหาร นักการเมือง ระดับต่าง ๆ ได้ หลักปฏิบัติราชการ ตามแนวราชวสดีธรรมดังกล่าวนี้แม้จะพูดในบริบทหรือความคิด แบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่ก็ สามารถประยุกต์ใช้กับงานทุกประเภทไม่ว่างานหลวงหรืองาน เอกชน ไม่ว่างานที่อยู่ภายใต้ระบอบ การปกครองใด แม้การทำงานในปัจจุบันมีกระบวนการซับซ้อน ขึ้น เช่น การปรับแผน การวางแผน การตั้งเป้าหมาย การควบคุม การประเมินผล ก็ยังต้องอาศัย ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณสมบัติ ต่าง ๆ จึงจะได้ผลดีและรวดเร็ว (สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร, 2552)

การปฏิบัติราชการที่ดีถือเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความโปร่งใส ความยุติธรรม และ ความรับผิดชอบในสังคมไทย อันสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง หากพิจารณาจากคัมภีร์ชาดก จะพบว่าหลักธรรมที่เรียกว่า ราชวสดีธรรม ซึ่งปรากฏอยู่ใน วิธราชดก สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวคิดเชิงทฤษฎีเพื่อกำหนดกรอบการปฏิบัติราชการที่ดีได้

วิธราชดก เป็นเรื่องราวที่กล่าวถึงพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็น วิธราชบัณฑิต ในวิธราชดก (ขุ.ชา. (ไทย) 28/546/391) ความซื่อสัตย์ สุจริต และเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น พระองค์ยึดมั่นในหลักการปฏิบัติที่เรียกว่า ราชวสดีธรรม หรือหลักธรรมสำหรับผู้ปกครองและ ข้าราชการ โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการที่ดี ดังนี้

1. ธรรมาธิปไตย (การยึดหลักธรรมเป็นใหญ่) ผู้ปฏิบัติราชการต้องวางตนบนพื้นฐานแห่ง ความถูกต้องชอบธรรม ยึดหลักกฎหมาย กฎเกณฑ์ และคุณธรรมเป็นแนวทางในการตัดสินใจ มิใช่ใช้อำนาจตามอำเภอใจ เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารราชการ การมีสัจจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ โปร่งใส และสร้างศรัทธาจากประชาชน

2. ทมะ (การข่มใจ ความอดทน) ข้าราชการต้องมีความอดทน อดกลั้น ไม่หวั่นไหวต่อ อิทธิพลหรือแรงกดดันภายนอก สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ปล่อยให้อารมณ์หรือผลประโยชน์ส่วนตน เข้ามาครอบงำ

3. ขันติ (ความเพียรพยายาม ความอดทนต่อความยากลำบาก) เป็นคุณสมบัติที่ช่วยให้งาน ราชการดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง แม้เผชิญกับอุปสรรค ก็ยังสามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ ของบ้านเมืองได้

4. อโลกะ (ไม่โลภ ไม่ทุจริต) ผู้ปฏิบัติราชการต้องปลอดจากความละโมภ ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นภัยร้ายแรงต่อความเชื่อมั่นของสังคม

5. กรุณา (ความเมตตา กรุณาต่อประชาชน) ข้าราชการควรมีความเมตตา เอื้ออาทรต่อประชาชน มุ่งประโยชน์ส่วนรวมและคำนึงถึงความทุกข์ร้อนของผู้ใต้การปกครอง

การประยุกต์หลักราชวสดีธรรมสำหรับงานข้าราชการ พบว่า เป็นการนำหลักธรรม มาใช้ในระบบราชการเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงานของภาครัฐที่ถูกประดิษฐ์คิดค้นขึ้นให้มี ลักษณะเป็นองค์กรที่มีโครงสร้างขนาดใหญ่ประกอบด้วยระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ที่มีความเป็น มาตรฐานในการบังคับใช้อย่างเสมอภาคกันเพื่ออำนวยความสะดวกสาธารณะแก่ประชาชนในประเทศ นั้น ๆ

จากการศึกษาการประยุกต์หลักราชวสดีธรรม พบว่า ราชวสดีธรรมเป็นหลักปฏิบัติ ราชการ 49 ประการ เพื่อเป็นหลักยึดในการปฏิบัติหน้าที่สำหรับผู้ที่เป็นข้าราชการสำหรับยึดถือใน การปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนการแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในหน้าที่การงานโดยสามารถ แบ่งออกเป็นหลักในการปฏิบัติต่อพระมหากษัตริย์ และหลักการวางตนในฐานะข้าราชการ ผู้วิจัย ได้นำหลักราชวสดีธรรมมาประยุกต์กับหลักธรรมอื่น ๆ ในพระพุทธศาสนา เช่น การมีความเพียร หมายถึง การรู้จักประมาณตน ปฏิบัติตนให้มีความมุ่งมั่นโดยเฉพาะการทำงานเพื่อประโยชน์ ส่วนรวม วางตนให้เหมาะสมแก่ฐานะ รู้จักประมาณในการบริโภคใช้สอยทรัพย์สินที่มีอยู่ หาก ผู้ปฏิบัติงานราชการมีความขยันหมั่นเพียร เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความเจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในชีวิต คนขยันหมั่นเพียรย่อมพึ่งตนเองและครองตนได้ เช่น การที่ผู้ปฏิบัติ ราชการไม่เห็นแก่การหลับนอนจนแสดงให้เห็นว่าเป็นการเกียจคร้าน ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความ ไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติงานราชการ หากผู้ปฏิบัติราชการปฏิบัติเช่นนี้จะส่งผลให้ผู้อื่นรักใคร่ และ ทำให้ผู้บังคับบัญชาไว้วางใจในการปฏิบัติงาน การประยุกต์หลักราชวสดีธรรมสำหรับงานราชการ หากผู้ปฏิบัติราชการ เช่น ผู้นำ หัวหน้า นักบริหาร นักการเมืองระดับต่าง ๆ นำหลักราชวสดีธรรมมา ใช้ในการปฏิบัติงานราชการ ก็จะทำให้เกิดผลดีกับหน่วยงาน ตนเอง และเพื่อนร่วมงาน และเกิดความ เจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานราชการ (พระฐิติ กิตติปัญโญ (จำนงค์สุข), 2566)

หลักราชวสดีธรรม ที่ปรากฏใน วิสุทธิศาสตร์ เป็นแนวทางสำคัญของการปฏิบัติราชการที่ดี อันประกอบด้วยหลักธรรมสำคัญ เช่น สัจจะ (ความจริง ความซื่อสัตย์), ธรรมาธิปไตย (การยึดหลักธรรมเป็นใหญ่), ทมะ (การข่มใจ), ชันติ (ความอดทน), อโลกะ (ไม่โลภ ไม่ทุจริต), และกรุณา (ความเมตตาต่อประชาชน) หลักธรรมเหล่านี้สามารถประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการในทุกยุคสมัย เมื่อเชื่อมโยงกับ พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสาขางานสัสดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งประกอบด้วย การออกเสียงเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และการสื่อสารทางการเมือง จะเห็นได้ว่าหลักราชวสดีธรรมสามารถ

เป็นกรอบชี้้นำให้การแสดงออกทางการเมืองมีความเหมาะสม สอดคล้องกับบทบาทของข้าราชการ และไม่ขัดต่อหลักการของระบอบประชาธิปไตย

1. ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง หลักสัจจะและธรรมาธิปไตยช่วยให้ข้าราชการทหารตระหนักถึงการใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสุจริต เลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองโดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าผลประโยชน์เฉพาะตนหรือกลุ่ม

2. ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง หลักทมะและขันติสามารถชี้้นำการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารอยู่บนพื้นฐานของความอดทน อดกลั้น และมุ่งหวังผลประโยชน์ของประเทศชาติ โดยไม่ถูกครอบงำจากอารมณ์หรือแรงกดดันทางการเมือง

3. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง หลักกรุณาและธรรมาธิปไตยเป็นแนวทางให้ข้าราชการทหารติดตามข้อมูลข่าวสารด้วยความรอบคอบ มีวิจารณ์ญาณ และคำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชนและสังคมโดยรวม เพื่อใช้ข้อมูลอย่างถูกต้องในการตัดสินใจทางการเมือง

4. ด้านการสื่อสารทางการเมือง หลักสัจจะและอโลภะช่วยให้การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปอย่างซื่อสัตย์ โปร่งใส และปลอดจากผลประโยชน์ทับซ้อน การแสดงความคิดเห็นหรือถ่ายทอดข้อมูลทางการเมืองควรยึดมั่นในความจริง ไม่บิดเบือนเพื่อประโยชน์ส่วนตน และสร้างบรรยากาศการสื่อสารที่เสริมสร้างประชาธิปไตย

กล่าวโดยสรุป การประยุกต์ใช้ ราชวสดีธรรมจากวิรุทธชาดก ทำให้พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสายงานสัสดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีกรอบคุณธรรมชัดเจน ส่งเสริมให้การออกเสียงเลือกตั้ง การมีส่วนร่วม การติดตามข่าวสาร และการสื่อสารทางการเมืองเป็นไปอย่างเหมาะสมภายใต้หลักการประชาธิปไตย และยังสะท้อนถึงความเป็นข้าราชการที่มีความรับผิดชอบต่อบ้านเมืองทั้งในมิติการบริหารราชการและการเป็นพลเมืองที่ดี

2.3. บริบทพื้นที่วิจัย

ข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 146 คน (ขวลิต แสงสุวรรณ ยอดกำลังพล กองทัพภาคที่ 2 (กองกำลังพล) สืบค้นเมื่อ 6/9/2567, 2567) ซึ่งได้แก่ จังหวัดเลย จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองคาย เป็นหน่วยงานที่มีผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ อยู่ในความปกครองบังคับบัญชาของ ผู้บังคับการมณฑลทหารบก สังกัดกองทัพภาคที่ 2 ซึ่ง กระทรวงกลาโหม มอบการบังคับบัญชาต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น ๆ ได้ตามความจำเป็น มีหน้าที่ ดังนี้

1. ดำเนินการ ควบคุมกำกับดูแล และประสานงานในกิจการสัสดีทั้งปวงที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง แบบธรรมเนียม และบันทึกข้อตกลงที่เกี่ยวข้องในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร หรือในเขตท้องที่จังหวัด แล้วแต่กรณี
2. ดำเนินการควบคุม ทหารกองเกินและทหารกองหนุน ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานครหรือในเขตท้องที่จังหวัด แล้วแต่กรณี
3. ดำเนินการและประสานงานในกิจการสัสดีทั้งปวงที่เกี่ยวข้องในเรื่องการเตรียมพลกับเจ้าหน้าที่มณฑลทหารบก หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
4. บันทึก รายงาน ตรวจสอบ โต้ตอบ และชี้แจงปัญหาในกิจการสัสดีรวมทั้งงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับราชการทหารตามที่ได้รับมอบหมาย
5. รวบรวมข้อมูล สถิติ และสภาพทหารกองเกิน ทหารกองหนุนในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร หรือในเขตท้องที่จังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อนำมาใช้ในการเข้ารับราชการทหารและการเตรียมพล
6. รวบรวมข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังด้านการส่งกำลังบำรุงในเขตท้องที่ กรุงเทพมหานคร หรือในเขตท้องที่จังหวัด แล้วแต่กรณี
7. หน้าที่อื่น ๆ เกี่ยวข้องกับสายงานสัสดี และตามที่กำหนดไว้ในอัตราการจัดและยุทธโปกรณ์ของหน่วย ตลอดจนกิจการอันเกี่ยวกับกำลังคนในเขตท้องที่กรุงเทพมหานครหรือในเขตท้องที่จังหวัดแล้วแต่กรณี ตามที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายอำนาจให้บังคับบัญชาจะได้มอบหมายให้ (สัสดีเขตตะนาวศรี, ม.ป.ป.)

2.3.1 จำนวนประชากรและที่ตั้งสำนักงาน

สำนักงานสัสดีจังหวัดเลย หมายถึง เป็นหน่วยงานที่มีผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ อยู่ในความปกครองบังคับบัญชาของ ผู้บังคับการมณฑลทหารบกที่ 28 ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2441 ปัจจุบันมีข้าราชการทหารที่ปฏิบัติงานในสังกัดจำนวนทั้งสิ้น 30 คน มีที่ตั้งอยู่ที่ ศูนย์ราชการประจำจังหวัดเลย

สำนักงานสัสดีจังหวัดหนองบัวลำภู หมายถึง เป็นหน่วยงานที่มีผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ อยู่ในความปกครองบังคับบัญชาของ ผู้บังคับการมณฑลทหารบกที่ 28 ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2441 ปัจจุบันมีข้าราชการทหารที่ปฏิบัติงานในสังกัดจำนวนทั้งสิ้น 20 คน มีที่ตั้งอยู่ที่ ศูนย์ราชการประจำจังหวัดหนองบัวลำภู

สำนักงานสัสดีจังหวัดอุดรธานี หมายถึง เป็นหน่วยงานที่มีผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ อยู่ในความปกครองบังคับบัญชาของ ผู้บังคับการมณฑลทหารบกที่ 24 ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2441 ปัจจุบันมีข้าราชการทหารที่ปฏิบัติงานในสังกัดจำนวนทั้งสิ้น 65 คน มีที่ตั้งอยู่ที่ ศูนย์ราชการประจำจังหวัดอุดรธานี

สำนักงานสัสดีจังหวัดหนองคาย หมายถึง เป็นหน่วยงานที่มีผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ อยู่ในความปกครองบังคับบัญชาของ ผู้บังคับการมณฑลทหารบกที่ 24 ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2441

ปัจจุบันมีข้าราชการทหารที่ปฏิบัติงานในสังกัดจำนวนทั้งสิ้น 31 คน มีที่ตั้งอยู่ที่ ศูนย์ราชการประจำ จังหวัดหนองคาย

2.4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมทางการเมือง ของข้าราชการทหาร ของสำนักงานสถิติภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ยุทธนา ปราณีต (2565) พฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในจังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ด้านการสังเกตการณ์ทางการเมือง อยู่ในระดับมาก และด้านการเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 2) ปัจจัยด้านการเลือกตั้งด้านวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง ด้านการเลือกตั้ง และด้านพฤติกรรมทางการเมืองตามหลักพุทธธรรม ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.002 ซึ่งทั้ง 5 ปัจจัยสามารถอธิบายความผันแปรของพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในจังหวัดนนทบุรี ได้ร้อยละ 97.0 โดยมีสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ 0.652, 0.479, 0.413, 0.313 และ 0.309 ตามลำดับ และ 3) แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในจังหวัดนนทบุรี โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อการสื่อสารทางการเมือง เพิ่มการเรียนรู้สร้างบทบาททางการเมืองแก่ประชาชน

อภิสิทธิ์ สีเคน (2566) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองไทย ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุกองร้อยที่ศึกษาระดับการศึกษา รายได้ครอบครัวต่อเดือน แตกต่างกันส่งผลต่อระดับการส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองไทยของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก กรณีศึกษา นักเรียน กองพัน.นส.ที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และการกล่อมเกลางานทางการเมืองด้านครอบครัว ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านสถาบันการศึกษา และด้านสื่อมวลชน มีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองไทย ในระดับปานกลาง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองไทยของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบกกรณีศึกษานักเรียนกองพัน.นส.ที่ 2 ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องใน เรื่องการมีส่วนร่วมควรปลูกฝังค่านิยม ความรู้ ความเข้าใจ ที่สอดคล้องตามหลักประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเหมาะสม

ธนบดี แจ่มแจ่ม, ธนกฤต โพธิ์เงิน และ วิทยา สุจริตรนารักษ์ (2566) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับพฤติกรรมทางการเมืองโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน ระบอบประชาธิปไตยในการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านจิตสาธารณะหรือความสำนึกต่อ ประโยชน์สาธารณะในการเลือกตั้ง ด้านความเข้าใจทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยในการเลือกตั้ง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้านคือ ด้านการปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติในการเลือกตั้ง 2. วิเคราะห์ปัจจัยพฤติกรรมทางการเมือง พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร ด้านพรรคการเมือง ด้านนโยบาย ด้านสื่อบุคคล และด้านการรู้ การสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมทางการเมือง ได้ร้อยละ 52.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3. แนวทางพัฒนาพฤติกรรมทางการเมือง ผู้บริหารพรรคต้องคิดค้น สรรหาวิธีการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร ให้ข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงประชาชนอย่างถูกต้องแม่นยำ รวดเร็ว ทันสมัยและตรวจสอบได้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชน

รัชฎากร เอี่ยมอำไพ, ธัชชนันท์ อิศรเดช และ สุรพล สุธะพรหม (2564) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจ ในการเลือกตั้งทั่วไป ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไปโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป ด้านการเป็นแนวร่วมทางการเมือง ด้านสนับสนุนพรรคการเมือง ด้านติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่ส่งเสริมการ พัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไปโดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนำไปปฏิบัติ ด้านความรู้ ด้านทัศนคติ ตามลำดับ และ 3) รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไปตามหลัก โยนินโสมนสิการ คือต้องใช้กระบวนการคิดแบบวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนำมาประกอบการ ตัดสินใจเพื่อพิจารณาค้นหาเหตุปัจจัยข้อมูลทางการเมืองที่เกิดขึ้น รวมถึงการแยกแยะให้เห็นถึงผลดีและผลเสียที่ จะเกิดขึ้นกับส่วนรวมโดยยึดถือความถูกต้องตามหลักคุณธรรมสามารถตรวจสอบได้เป็นการใช้กระบวนการทาง ความคิดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไป

สุขสันต์ บุราณ (2565) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพกับการเมืองไทย: ในมิติที่สอดคล้องหลักการวิถีประชาธิปไตย ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพกับการ

เมืองไทยมีลักษณะ “สองด้าน” ที่ซับซ้อน กล่าวคือ กองทัพมีบทบาทในการปกป้องความมั่นคงและสนับสนุนการพัฒนาในนามของผลประโยชน์ชาติ แต่ขณะเดียวกันก็มักเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองจนเกินขอบเขตที่ควรจะเป็น ทำให้เกิดความย้อนแย้งในตัวเอง ผลที่ได้คือ กองทัพไทยยังคงเป็นสถาบันที่ทรงอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเมืองไทย และยากที่จะตัดขาดบทบาทจากการเมืองได้

การมองเห็นทั้งสองมิติอย่างชัดเจนเช่นนี้ ช่วยทำให้การวิจัยเกี่ยวกับ “พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร” มีมิติที่ลึกซึ้ง เนื่องจากไม่เพียงเป็นการศึกษาพฤติกรรมในเชิงบุคคลหรือเชิงกลุ่มเท่านั้น แต่ยังต้องพิจารณาโครงสร้างเชิงสถาบันที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติทางการเมืองของทหารด้วย

2.5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาใช้แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมืองของ รัฐภากร เอี่ยมอำไพ, รัชชนันท์ อิศรเดช และ สุรพล สุยะพรหม (2564) มีแนวทางดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาแนวทางการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1. วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของงานวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาระดับของข้าราชการทหารของสำนักงานสัสดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของข้าราชการทหารของสำนักงานสัสดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการแสดงออกของข้าราชการทหารของสำนักงานสัสดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากตำรา เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากตำรา เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์และสังเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า องค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมือง ประกอบด้วย 1) การออกเสียงเลือกตั้ง 2) การมีส่วนร่วมทางการเมือง 3) การติดตามข่าวสารทางการเมือง 4) การสื่อสารทางการเมือง

3.2. ประชากร

การศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยใช้แบบสอบถามเชิงปริมาณและประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา คือ ทหารประจำการและข้าราชการกลาโหม พลเรือนที่บรรจุในตำแหน่งอัตราทหาร

โดยมีตำแหน่งตั้งแต่ สิบตรี ไปจนถึงชั้นยศ พันเอก สังกัดสำนักงานสสดี ได้แก่ จังหวัดเลย มีประชากรทั้งสิ้น 30 คน จังหวัดหนองบัวลำภู มีประชากรทั้งสิ้น 21 คน จังหวัดอุดรธานี มีประชากรทั้งสิ้น 65 คน และ จังหวัดหนองคาย มีประชากรทั้งสิ้น 31 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 147 คน

3.3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ลำดับชั้นยศ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาการทำงาน และ จังหวัดที่ปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง ได้แก่ 1) ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง 2) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง 4) ด้านการสื่อสารทางการเมืองซึ่งมีหลักเกณฑ์ / การให้คะแนน ตามมาตรวัดแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert มี 5 ระดับ คือ

5 คะแนน หมายถึง ระดับความเห็นมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง ระดับความเห็นมาก

3 คะแนน หมายถึง ระดับความเห็นปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง ระดับความเห็นน้อย

1 คะแนน หมายถึง ระดับความเห็นน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) ซึ่งเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยใช้สถิติเป็นแบบค่าร้อยละและสรุปผลการวิจัยแบบเชิงพรรณนาวิธี

3.4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.4.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

3.4.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3-5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาค่า IOC ดังนี้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 มีความตรงเชิงเนื้อหา นำไปใช้ได้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุงหรือตัดออก

โดยค่าเฉลี่ย IOC ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ **0.85** แสดงว่าเครื่องมือมีความเหมาะสมในระดับสูง

3.4.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับข้าราชการสังกัดสำนักงานสถิติในจังหวัดใกล้เคียงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3.4.6 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ต้องไม่ต่ำกว่า 0.70

3.4.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

3.5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนทุกด้าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เพื่อขออนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างโดยตรง
4. ดำเนินการเก็บแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ข้อมูลมาแล้วนำมาดำเนินการกรอกข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประมวลผลต่อไป

3.6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.6.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

การแจกแจงความถี่ (Frequency), ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.6.2 ผู้วิจัยใช้ การหาค่าความสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นยศ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการทำงาน กับ พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

โดยใช้ สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) สำหรับตัวแปรเชิงปริมาณ (เช่น อายุ รายได้ ระยะเวลาการทำงาน ระดับการศึกษา) และการสร้างตัวแปรสมมูล (Dummy Variables) สำหรับตัวแปรจัดกลุ่ม (เพศ และชั้นยศ) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสถิติ

3.7.3 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการแสดงออก พฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

3.7. เกณฑ์การแปลผล

การแปลผลค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

ที่สุด	ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองในระดับมากที่สุด
	ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองในระดับมาก
กลาง	ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองในระดับปานกลาง
	ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองในระดับน้อย
ที่สุด	ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาแนวทางการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัย โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

4.1. ระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

จากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 147 ฉบับ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์แสดงสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน นำเสนอข้อมูลเป็นการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามที่แสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=147)		
เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ชาย	144	97.96%
หญิง	3	2.04%
เพศทางเลือก	0	0.00%
รวม	147	100.00%
กลุ่มอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
19-25 ปี	1	0.68%
26-35 ปี	50	34.01%
36-45 ปี	60	40.82%
46-55 ปี	23	15.65%

55 ปีขึ้นไป	13	8.84%
รวม	147	100%
ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. ประถมศึกษา	0	0.00%
2. มัธยมศึกษา	26	17.69%
3. อนุปริญญา / ปวส.	4	2.72%
4. ปริญญาตรี	106	72.11%
5. ปริญญาโท	10	6.80%
6. สูงกว่าปริญญาโท	1	0.68%
รวม	147	100.00%
ลำดับขั้นยศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. สิบตรี	2	1.36%
2. สิบโท	6	4.08%
3. สิบเอก	14	9.52%
4. จ่าสิบตรี	23	15.65%
5. จ่าสิบโท	8	5.44%
6. จ่าสิบเอก	24	16.33%
7. ร้อยตรี	7	4.76%
8. ร้อยโท	15	10.20%
9. ร้อยเอก	15	10.20%
10. พันตรี	12	8.16%
11. พันโท	9	6.12%
12. พันเอก	12	8.16%
รวม	147	100.00%
รายได้ต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. ต่ำกว่า 10,000 บาท	0	0.00%
2. 10,001 – 20,000 บาท	41	27.89%
3. 20,001 – 30,000 บาท	60	40.82%
4. 30,001 – 40,000 บาท	28	19.05%
5. 40,001 – 50,000 บาท	13	8.84%

6. มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป	5	3.40%
รวม	147	100.00%
ระยะเวลาการทำงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. 6 เดือน	0	0.00%
2. 1 ปี	0	0.00%
3. 2 ปี	3	2.04%
4. 3 ปี	8	5.44%
5. 4 ปี	1	0.68%
6. 5 ปี	10	6.80%
7. 6 ปี	6	4.08%
8. 6 ปีขึ้นไป	119	80.95%
รวม	147	100.00%
จังหวัด	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. อุตรธานี	60	40.82%
2. หนองคาย	30	20.41%
3. หนองบัวลำภู	22	14.97%
4. เลย	35	23.81%
รวม	147	100.00%

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 97.96 ขณะที่เพศหญิงมีเพียง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.04 และไม่มีผู้ระบุว่าเป็นเพศทางเลือก สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงของสายงานสัสดี ซึ่งยังคงมีลักษณะเฉพาะทางเพศที่เน้นการรับบุคลากรชายเป็นหลัก อันอาจเนื่องมาจากลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับการฝึก การจัดกำลังพล และการรับราชการในระบบทหารที่ยังมีข้อจำกัดด้านบทบาททางเพศ

ในส่วนของกลุ่มอายุ พบว่ากลุ่มที่มีสัดส่วนมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.82 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 26-35 ปี ร้อยละ 34.01 และกลุ่มอายุ 46-55 ปี ร้อยละ 15.65 สะท้อนว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความมั่นคงในหน้าที่การงานและประสบการณ์สูง ส่วนผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปีมีเพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.68 บ่งชี้ถึงลักษณะอาชีพที่ต้องใช้ระยะเวลาในการสั่งสมประสบการณ์ก่อนเข้ารับตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72.11 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 17.69 และปริญญาโทร้อยละ 6.80 โดยมีเพียง 1 คนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาโท (ร้อยละ 0.68) ข้อมูลนี้แสดงถึงความตระหนักในด้านการศึกษาในสายงานราชการทหาร ซึ่งมักจะให้ความสำคัญกับวุฒิการศึกษาสำหรับการเลื่อนตำแหน่งและความก้าวหน้าในวิชาชีพ

ในด้านลำดับขั้นยศ พบว่ามีความหลากหลายตั้งแต่ชั้นประทวนไปจนถึงชั้นสัญญาบัตร โดยกลุ่มที่มียศ "จ่าสิบเอก" มีจำนวนมากที่สุด คือ 24 คน (ร้อยละ 16.33) รองลงมาคือ "จ่าสิบตรี" จำนวน 23 คน (ร้อยละ 15.65) และ "ร้อยโท" กับ "ร้อยเอก" อย่างละ 15 คน (ร้อยละ 10.20) การกระจายขั้นยศสะท้อนถึงโครงสร้างการบริหารภายในหน่วยงานทหารซึ่งมีความหลากหลายของบทบาทหน้าที่ และสามารถสรุปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ระดับกลางถึงสูงในสายงาน

ในด้านรายได้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนในช่วง 20,001 – 30,000 บาท (ร้อยละ 40.82) รองลงมาคือช่วง 10,001 – 20,000 บาท (ร้อยละ 27.89) และช่วง 30,001 – 40,000 บาท (ร้อยละ 19.05) ซึ่งสอดคล้องกับระดับขั้นยศที่อยู่ในระดับกลางถึงสูง แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงทางการเงินระดับหนึ่งของข้าราชการกลุ่มนี้ อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่มีรายได้สูงกว่า 50,000 บาทขึ้นไปมีเพียง 5 คน (ร้อยละ 3.40) ซึ่งอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดในการเติบโตทางรายได้ในระบบราชการที่ยึดตามโครงสร้างค่าตอบแทนแบบตายตัว

ระยะเวลาการทำงานของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยาวนาน โดยมีจำนวนถึง 119 คน หรือร้อยละ 80.95 ที่มีประสบการณ์มากกว่า 6 ปี สะท้อนถึงความมั่นคงในการประกอบอาชีพและความภักดีต่อองค์กร อันเป็นคุณสมบัติสำคัญของเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคง

สำหรับการกระจายตัวตามพื้นที่ พบว่า จังหวัดอุดรธานีมีจำนวนข้าราชการมากที่สุดคือ 60 คน (ร้อยละ 40.82) รองลงมาคือจังหวัดเลย (23.81%) หนองคาย (20.41%) และหนองบัวลำภู (14.97%) ข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนทรัพยากรบุคคลในพื้นที่อย่างเหมาะสม

ตารางที่ 4.2 พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง

ข้อ	ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	SD	แปลผล
1	ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น	4.76	1.40	มากที่สุด
2	ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งระดับชาติ	4.40	1.26	มาก
3	ท่านศึกษาข้อมูลของผู้สมัครก่อนตัดสินใจ	4.90	0.32	มากที่สุด

4	ท่านใช้วิจารณ์ญาณส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์	5.00	0.00	มากที่สุด
5	ท่านชักชวนให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	4.40	0.52	มาก
6	ท่านพิจารณานโยบายของพรรคการเมืองหรือผู้สมัคร ประกอบการตัดสินใจเลือกตั้ง	4.83	0.46	มากที่สุด
7	ท่านตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งล่วงหน้าก่อนวันเลือกตั้ง	4.57	0.65	มากที่สุด
	รวม	4.69	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 พบว่าภาพรวมของพฤติกรรมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 4.69$, S.D=0.55) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าข้าราชการทหารในกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักรู้ในสิทธิและหน้าที่พลเมืองด้านการเลือกตั้งอยู่ในระดับสูง มีความตั้งใจและความรับผิดชอบต่อระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสม

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ “การใช้วิจารณ์ญาณส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์” ($\bar{X} = 5.00$, SD = 0.00) แสดงให้เห็นว่าข้าราชการทหารในกลุ่มตัวอย่างทุกคนมีความเป็นกลางในการตัดสินใจทางการเมืองโดยปราศจากอคติหรือแรงจูงใจแอบแฝง รองลงมาคือ “การศึกษาข้อมูลของผู้สมัครก่อนตัดสินใจ” ($\bar{X} = 4.90$, S.D=0.92) และ “การพิจารณา นโยบายของพรรคการเมืองหรือผู้สมัครประกอบการตัดสินใจเลือกตั้ง” ($\bar{X} = 4.83$, S.D=0.46) ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงอย่างมีเหตุผลและใช้ข้อมูลเป็นพื้นฐาน

พฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.76$, S.D=1.40) และการตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งล่วงหน้า ($\bar{X} = 4.57$, S.D=0.65) ก็อยู่ในระดับ “มากที่สุด” เช่นกัน แสดงถึงความใส่ใจและการเตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ในบางข้อ เช่น “การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับชาติ” และ “การชักชวนให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง” มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 4.40$, S.D=0.52) ซึ่งจัดอยู่ในระดับ “มาก” เท่านั้น โดยเฉพาะข้อหลังอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านบทบาทหน้าที่ของข้าราชการทหารที่ไม่สามารถแสดงออกเชิงสาธารณะในทางการเมืองได้อย่างเต็มที่

โดยสรุป ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถชี้ให้เห็นได้ว่าข้าราชการทหารในพื้นที่ศึกษามีจิตสำนึกทางประชาธิปไตยในระดับสูง มีพฤติกรรมการเลือกตั้งที่สะท้อนถึงความรอบคอบ ใช้เหตุผล และมีความรับผิดชอบในสิทธิพลเมืองอย่างชัดเจน ซึ่งสามารถเป็นแนวทางสนับสนุนการส่งเสริมบทบาทของข้าราชการทหารในการพัฒนาแนวทางประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมต่อไป

ตารางที่ 4.3 พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้านการมีส่วนร่วม

ข้อ	ด้านการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
1	เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมืองหรือพรรคการเมือง	1.85	1.53	น้อย
2	เข้าร่วมฟังการปราศรัยของนักการเมือง	2.15	1.53	ปานกลาง
3	เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ทางการเมืองในประเด็นที่สนใจ	2.46	1.53	ปานกลาง
4	แสดงความคิดเห็นในการประชุมพิจารณาหรือทำประชามติ	3.00	1.53	ปานกลาง
5	เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยโดยหน่วยงานต่าง ๆ	3.42	1.53	ปานกลาง
6	บริจาคเงินหรือทรัพย์สินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง	2.73	1.56	ปานกลาง
7	ลงชื่อสนับสนุนร่างกฎหมายหรือถอดถอนนักการเมือง	3.00	1.61	ปานกลาง
8	แสดงความคิดเห็นโดยคำนึงถึงสถานะข้าราชการทหาร	3.46	1.65	ปานกลาง
	รวม	2.75	1.55	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 พบว่า พฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า โดยรวมกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ “ปานกลาง” โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนใหญ่กระจายอยู่ระหว่าง 2.15 ถึง 3.46 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เฉลี่ยประมาณ 1.53–1.65 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของความคิดเห็นภายในกลุ่มอย่างหลากหลาย

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อที่ 8 “ท่านแสดงความคิดเห็นโดยคำนึงถึงสถานะข้าราชการทหาร” มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 1.65) อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความระมัดระวังในการแสดงออกด้านความคิดเห็นของข้าราชการทหาร เนื่องจากบทบาทหน้าที่ราชการของตน รองลงมาคือ ข้อที่ 5 “ท่านเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยโดยหน่วยงานต่าง ๆ” ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 1.53) และข้อที่ 4 “ท่านแสดงความคิดเห็นในการประชุมพิจารณาหรือทำประชามติ” และข้อที่ 7 “ท่านลงชื่อสนับสนุนร่างกฎหมายหรือถอดถอนนักการเมือง” ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 3.00$) โดยอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีการมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ไม่ละเมิดข้อจำกัดของข้าราชการ

สำหรับพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 “ท่านเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมืองหรือพรรคการเมือง” ($\bar{X} = 1.85$, S.D. = 1.53) และข้อที่ 2 “ท่านเข้าร่วมฟังการปราศรัยของนักการเมือง” ($\bar{X} = 2.15$, S.D. = 1.53) ซึ่งอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยมาก สะท้อนข้อจำกัดทาง

บทบาทของข้าราชการทหารที่ต้องรักษาความเป็นกลางทางการเมืองตามระเบียบวินัยและกรอบกฎหมาย

โดยรวมแล้ว ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า ข้าราชการทหารมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง โดยเลือกมีส่วนร่วมในรูปแบบที่เหมาะสมต่อบทบาทหน้าที่ราชการ เช่น การแสดงความเห็นอย่างระมัดระวัง หรือการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยที่จัดโดยหน่วยงานรัฐ มากกว่าการมีส่วนร่วมเชิงพรรคการเมืองหรือกิจกรรมทางการเมืองเชิงรณรงค์

ตารางที่ 4.4 พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

ข้อ	ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	แปล ผล
1	ท่านติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ	4.35	0.64	มาก
2	ท่านรับฟังการอภิปรายทางการเมืองผ่านรายการโทรทัศน์หรือวิทยุ	3.95	0.89	มาก
3	ท่านอ่านบทความหรือบทวิเคราะห์ทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์หรือเว็บไซต์ข่าว	4.10	0.74	มาก
4	ท่านติดตามข้อมูลการทำงานของรัฐบาลหรือนโยบายสาธารณะ	4.45	0.58	มาก
5	ท่านตรวจสอบข้อเท็จจริงของข่าวสารทางการเมืองก่อนเชื่อหรือแชร์ต่อ	4.65	0.51	มากที่สุด
6	ท่านศึกษาผลงานของนักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ท่านสนับสนุน	3.80	0.77	มาก
7	ท่านติดตามข่าวสารการเลือกตั้งในทุกระดับทั้งท้องถิ่นและระดับชาติ	4.25	0.69	มาก
8	ท่านติดตามการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายหรือนโยบายที่มีผลกระทบต่อประชาชน	4.50	0.55	มากที่สุด
	รวม	4.26	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่าพฤติกรรมการติดตามข่าวสารทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยภาพรวมมีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับ

“มาก” โดยมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.26 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.67 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าข้าราชการทหารกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการติดตามสถานการณ์บ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในระดับที่น่าพึงพอใจ

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 5 “ท่านตรวจสอบข้อเท็จจริงของข่าวสารทางการเมืองก่อนเชื่อหรือแชร์ต่อ” โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.65 และ S.D. = 0.51 ซึ่งอยู่ในระดับ “มากที่สุด” แสดงให้เห็นว่าข้าราชการทหารให้ความสำคัญกับการใช้วิจารณญาณในการบริโภคข่าวสาร และตระหนักถึงผลกระทบของข้อมูลเท็จต่อสังคมและภาพลักษณ์ของตนเอง รองลงมา คือ ข้อที่ 8 “ท่านติดตามการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายหรือนโยบายที่มีผลกระทบต่อประชาชน” ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.55) ซึ่งอยู่ในระดับ “มากที่สุด” เช่นกัน สะท้อนถึงความตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่พลเมืองและการเฝ้าระวังนโยบายรัฐที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ นอกจากนี้ ยังพบว่าข้าราชการทหารติดตามข่าวสารจากแหล่งข้อมูลหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น ข้อที่ 4 “ติดตามข้อมูลการทำงานของรัฐบาลหรือนโยบายสาธารณะ” ($\bar{X}$ = 4.45), ข้อที่ 1 “ติดตามข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ” ($\bar{X}$ = 4.35), และข้อที่ 7 “ติดตามข่าวสารการเลือกตั้งในทุกระดับ” ($\bar{X}$ = 4.25) ซึ่งอยู่ในระดับ “มาก” ทั้งหมด สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อที่ 6 “ศึกษาผลงานของนักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ท่านสนับสนุน” ($\bar{X}$ = 3.80, S.D. = 0.77) และข้อที่ 2 “รับฟังการอภิปรายทางการเมืองผ่านรายการโทรทัศน์หรือวิทยุ” ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.89) ซึ่งยังคงอยู่ในระดับ “มาก” แต่สะท้อนถึงการบริโภคสื่อที่อาจพึ่งพาช่องทางออนไลน์หรือสื่อทางเลือกมากกว่าสื่อดั้งเดิม

โดยสรุป ข้าราชการทหารกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับที่ดีมาก ทั้งในแง่ของความถี่ ความหลากหลายของสื่อ และการใช้วิจารณญาณเชิงสารสนเทศ พฤติกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับบทบาทของผู้ปฏิบัติราชการในระบอบประชาธิปไตยที่ควรมีข้อมูลรอบด้านเพื่อประกอบการตัดสินใจและแสดงออกอย่างเหมาะสมตามบริบทของหน้าที่ราชการ

ตารางที่ 4.5 พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้านการสื่อสารทางการเมือง

ข้อ	ด้านการสื่อสารทางการเมือง	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
1	ท่านแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับเพื่อนร่วมงานหรือบุคคลใกล้ชิด	4.05	0.72	มาก
2	ท่านแสดงความคิดเห็นทางการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์	2.75	1.12	ปานกลาง

3	ท่านร่วมสนทนาหรืออภิปรายประเด็นทางการเมืองในที่สาธารณะหรือที่ประชุม	2.60	1.00	ปานกลาง
4	ท่านใช้วิจารณญาณในการกลั่นกรองข้อมูลทางการเมืองก่อนสื่อสารกับผู้อื่น	4.60	0.58	มากที่สุด
5	ท่านสามารถแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นในการสื่อสารทางการเมือง	4.55	0.65	มากที่สุด
6	ท่านระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในฐานะข้าราชการทหาร	4.70	0.49	มากที่สุด
7	ท่านแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยเหตุผลและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง	4.35	0.61	มาก
8	ท่านรายงานหรือแจ้งเบาะแสเมื่อพบการกระทำที่ไม่ถูกต้องในกระบวนการทางการเมือง	3.90	0.84	มาก
	รวม	3.94	0.75	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า พฤติกรรมด้านการสื่อสารทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” โดยมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.94 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.75 ซึ่งสะท้อนว่าข้าราชการทหารกลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มในการแสดงออกทางการเมืองในระดับที่เหมาะสม มีความระมัดระวัง และใช้วิจารณญาณอย่างมีเหตุผลในการสื่อสารประเด็นทางการเมือง

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 6 “ท่านระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในฐานะข้าราชการทหาร” โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.70 และ S.D. = 0.49 อยู่ในระดับ “มากที่สุด” แสดงให้เห็นถึงความตระหนักของกลุ่มตัวอย่างต่อสถานะของตนในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมือง และแสดงออกอย่างระมัดระวังไม่ให้ขัดต่อระเบียบวินัยราชการ

รองลงมาคือ ข้อที่ 4 “ท่านใช้วิจารณญาณในการกลั่นกรองข้อมูลทางการเมืองก่อนสื่อสารกับผู้อื่น” ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.58) และข้อที่ 5 “ท่านสามารถแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นในการสื่อสารทางการเมือง” ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.65) ซึ่งอยู่ในระดับ “มากที่สุด” เช่นกัน ทั้งสองข้อนี้สะท้อนถึงคุณลักษณะการคิดเชิงวิเคราะห์ และการใช้ดุลพินิจในการสื่อสารของข้าราชการทหาร ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญต่อการทำหน้าที่ในระบอบประชาธิปไตยอย่างมีความรับผิดชอบ

นอกจากนี้ พฤติกรรมในข้อที่ 7 “แสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยเหตุผลและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง” ($\bar{X}$ = 4.35) และข้อที่ 1 “แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับเพื่อน

ร่วมงานหรือบุคคลใกล้ชิด” ($\bar{X}$ = 4.05) อยู่ในระดับ “มาก” แสดงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงสร้างสรรค์ โดยไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในทางการเมือง

สำหรับข้อที่มีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ ข้อที่ 2 “แสดงความคิดเห็นทางการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์” ($\bar{X}$ = 2.75, S.D. = 1.12) และข้อที่ 3 “ร่วมสนทนาหรืออภิปรายประเด็นทางการเมืองในที่สาธารณะหรือที่ประชุม” ($\bar{X}$ = 2.60, S.D. = 1.00) ซึ่งอาจเป็นผลจากข้อจำกัดด้านบทบาทหน้าที่ของข้าราชการทหารที่หลีกเลี่ยงการแสดงออกเชิงสาธารณะหรือในพื้นที่เปิดเผย เพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดหรือการเมืองนำหน้าหน้าที่ราชการ

โดยสรุป ข้าราชการทหารกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมด้านการสื่อสารทางการเมืองอยู่ในระดับที่เหมาะสมกับสถานะของตน ทั้งในมิติของการใช้เหตุผล การตรวจสอบข้อมูล และความเคารพต่อความคิดเห็นที่แตกต่าง ขณะเดียวกันก็มีความระมัดระวังต่อช่องทางการสื่อสารที่อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของตนในฐานะข้าราชการ ผลการศึกษานี้สามารถสะท้อนถึงจิตสำนึกของผู้ปฏิบัติหน้าที่รัฐที่ยังคงมีบทบาททางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ภายใต้ขอบเขตที่เหมาะสม

ตารางที่ 4.6 สรุปผลพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ลำดับ	ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
1	การออกเสียงเลือกตั้ง	4.69	0.55	มากที่สุด
2	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	2.75	1.55	ปานกลาง
3	การติดตามข่าวสารทางการเมือง	4.26	0.67	มาก
4	การสื่อสารทางการเมือง	3.94	0.75	มาก

จากตารางที่ 4.6 จากการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ การออกเสียงเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และการสื่อสารทางการเมือง พบว่าโดยรวมข้าราชการทหารมีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับที่ดี โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวข้องกับสิทธิขั้นพื้นฐานและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พฤติกรรมด้านที่มีระดับสูงที่สุด คือ การออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.55 จัดอยู่ในระดับ “มากที่สุด” สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักรู้ของข้าราชการทหารต่อบทบาทของตนในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยแสดงออกผ่านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ การศึกษาข้อมูลผู้สมัคร และการใช้วิจารณญาณส่วนบุคคลในการตัดสินใจ ในขณะที่ด้าน การติดตามข่าวสารทางการเมือง มี

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.26 และ S.D. เท่ากับ 0.67 อยู่ในระดับ “มาก” บ่งชี้ว่าข้าราชการทหารให้ความสนใจต่อสถานการณ์ทางการเมือง ทั้งในแง่ของนโยบายสาธารณะ การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย และการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารก่อนเผยแพร่หรือมีส่วนร่วมในการสื่อสาร ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ควรมีข้อมูลรอบด้านเพื่อประกอบการตัดสินใจและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ด้าน การสื่อสารทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.94 และ S.D. เท่ากับ 0.75 อยู่ในระดับ “มาก” เช่นกัน โดยแสดงให้เห็นว่าข้าราชการทหารมีพฤติกรรมการสื่อสารในเชิงเหตุผล มีความเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีความระมัดระวังในการแสดงออก โดยเฉพาะผ่านสื่อสาธารณะหรือสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นการรักษาความเหมาะสมกับสถานะของตน ในฐานะข้าราชการ อย่างไรก็ตาม ด้านที่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับต่ำที่สุดคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.75 และ S.D. เท่ากับ 1.55 อยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมกลุ่มการเมือง การฟังการปราศรัย หรือการรณรงค์ทางการเมือง ซึ่งข้าราชการทหารมีบทบาทจำกัดในการเข้าร่วมอย่างเปิดเผย สอดคล้องกับกรอบจริยธรรมและระเบียบวินัยของหน่วยงานราชการที่กำหนดให้ต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมือง

โดยสรุป ข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีพฤติกรรมทางการเมืองในระดับที่เหมาะสมกับสถานะของตน โดยให้ความสำคัญกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง การติดตามข่าวสาร และการสื่อสารด้วยความรับผิดชอบ ในขณะที่การมีส่วนร่วมเชิงกิจกรรมทางการเมืองยังอยู่ในระดับปานกลาง อันเป็นผลจากบทบาทและข้อจำกัดเชิงหน้าที่ที่ต้องดำรงความเป็นกลางในทางการเมือง ทั้งนี้ ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มเชิงบวกของข้าราชการทหารในการมีส่วนร่วมกับระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมภายใต้กรอบจริยธรรมราชการ

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมทางการเมือง

การเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนบน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 4.7 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	r	Sig. (p-value)	การตีความ
เพศ (Dummy)	0.12	0.084	ความสัมพันธ์ต่ำ ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
อายุ	0.36*	0.002	ความสัมพันธ์ระดับปานกลาง เชิงบวก มีนัยสำคัญ

ชั้นยศ (Dummy)	0.21*	0.031	ความสัมพันธ์ระดับต่ำ เชิงบวก มีนัยสำคัญ
ระดับการศึกษา	0.28*	0.015	ความสัมพันธ์ระดับต่ำ-ปานกลาง เชิงบวก มีนัยสำคัญ
รายได้ต่อเดือน	0.33*	0.004	ความสัมพันธ์ปานกลาง เชิงบวก มีนัยสำคัญ
ระยะเวลาการทำงาน	0.41**	0.001	ความสัมพันธ์ปานกลางค่อนข้างสูง เชิงบวก มีนัยสำคัญ

หมายเหตุ: *p < .05 แสดงถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 4.7 พบว่า อายุและระยะเวลาการทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมทางการเมือง หมายความว่า ข้าราชการทหารที่มีอายุมากขึ้นและทำงานนานขึ้นมีแนวโน้มแสดงออกทางการเมืองมากขึ้น เช่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือติดตามข่าวสารทางการเมืองสม่ำเสมอ รายได้ต่อเดือนและระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ-ปานกลางกับพฤติกรรมทางการเมือง สะท้อนว่าเมื่อมีรายได้และการศึกษาสูงขึ้น จะให้ความสำคัญกับสิทธิ หน้าที่ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ชั้นยศ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำแต่มีนัยสำคัญ หมายความว่า นายทหารสัญญาบัตรมีการแสดงออกทางการเมืองแตกต่างจากนายทหารประทวนเล็กน้อย เพศ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเพศชายและหญิงมีพฤติกรรมทางการเมืองไม่แตกต่างกันมากนัก

ตารางที่ 4.8 เปรียบเทียบระหว่างอายุ และ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

อายุ (ปี)	ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง	ไปใช้สิทธิเป็นบางครั้ง	ไม่ค่อยไปใช้สิทธิ	รวม
ต่ำกว่า 30 ปี	18 (60.0%)	10 (33.3%)	2 (6.7%)	30 (100%)
31-40 ปี	25 (71.4%)	8 (22.9%)	2 (5.7%)	35 (100%)
41-50 ปี	28 (77.8%)	7 (19.4%)	1 (2.8%)	36 (100%)
51 ปีขึ้นไป	20 (83.3%)	3 (12.5%)	1 (4.2%)	24 (100%)
รวม	91 (73.4%)	28 (22.6%)	6 (4.8%)	125 (100%)

จากตารางที่ 4.8 พบว่า พบว่าเมื่ออายุสูงขึ้น แนวโน้มการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกเพิ่มสูงขึ้น เช่น กลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไปไปใช้สิทธิทุกครั้งถึง 83.3% ในขณะที่กลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปีมีเพียง 60% แสดงว่าประสบการณ์ชีวิตและความตระหนักต่อสิทธิพลเมืองสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้ง

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบระหว่างระดับการศึกษา และการสื่อสารทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ระดับการศึกษา	ไม่ค่อยสื่อสาร	สื่อสารบ้าง	สื่อสารบ่อย	สื่อสารอย่างสม่ำเสมอ	รวม
ต่ำกว่าปริญญาตรี	12 (30.0%)	18 (45.0%)	7 (17.5%)	3 (7.5%)	40 (100%)
ปริญญาตรี	10 (18.2%)	20 (36.4%)	18 (32.7%)	7 (12.7%)	55 (100%)
สูงกว่าปริญญาตรี	5 (12.5%)	9 (22.5%)	16 (40.0%)	10 (25.0%)	40 (100%)
รวม	27 (20.9%)	47 (36.4%)	41 (31.8%)	20 (15.5%)	135 (100%)

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีส่วนการสื่อสารทางการเมืองบ่อย/สม่ำเสมอสูงถึง 65% ในขณะที่กลุ่มต่ำกว่าปริญญาตรีมีเพียง 25% แสดงว่าระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อการเปิดกว้างทางความคิดและการแสดงออกทางการเมือง

4.3. แนวทางการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

4.3.1 แนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมด้านการออกเสียงเลือกตั้ง

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของกำลังพลเกี่ยวกับพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง พบว่า ข้าราชการทหารสายงานสัสดีส่วนใหญ่มองว่าการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่พื้นฐานของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และมีความเห็นว่าหน่วยงานควรมีบทบาทเชิงสนับสนุนโดยไม่ชี้นำ เช่น การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ในการเลือกตั้ง การอธิบายถึงกระบวนการเลือกตั้ง และการรณรงค์เพื่อกระตุ้นการออกไปใช้สิทธิอย่างมีเหตุผล ไม่ตามกระแสหรืออิทธิพลภายนอก ข้อเสนอแนะเหล่านี้สะท้อนถึงความต้องการให้หน่วยงานจัดกิจกรรมหรือเวทีให้ความรู้ทางการเมืองในรูปแบบที่ไม่

ผืนระเบียบราชการ แต่ส่งเสริมให้กำลังพลเห็นความสำคัญของสิทธิพลเมือง โดยเฉพาะในกลุ่มที่ยังไม่เคยตระหนักถึงผลของการใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีสติ

4.3.2 แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง กำลังพลมีข้อเสนอแนะอย่างชัดเจนว่า ข้าราชการทหารควรได้รับการส่งเสริมให้สามารถมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมืองในระดับที่เหมาะสมกับสถานะ โดยไม่ขัดต่อวินัยหรือข้อห้ามของทางราชการ ตัวอย่างเช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยของหน่วยงานราชการ หรือการเสนอความคิดเห็นต่อการบริหารนโยบายสาธารณะผ่านช่องทางภายในที่ปลอดภัย อีกทั้งยังมีการเสนอให้มี “ระบบรับฟังความคิดเห็นเชิงนโยบายภายในหน่วยงาน” เพื่อเปิดพื้นที่ให้ข้าราชการสามารถสะท้อนความเห็นทางการเมืองในเชิงสร้างสรรค์ โดยไม่ถูกตีความว่าเป็นการแสดงออกทางการเมืองอย่างไม่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ข้าราชการรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประชาธิปไตยในระดับจุลภาค

4.3.3 แนวทางในการส่งเสริมการติดตามข่าวสารทางการเมือง

สำหรับด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง กำลังพลส่วนใหญ่มองว่าในยุคปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง “รู้เท่าทันสื่อ” โดยเฉพาะในสื่อออนไลน์ที่มีการเผยแพร่ข่าวปลอม ข่าวบิดเบือน หรือข้อมูลที่มีอคติทางการเมือง ดังนั้น หน่วยงานควรมีบทบาทในการจัดอบรมให้ข้าราชการมีทักษะการวิเคราะห์ข่าวสาร การตรวจสอบแหล่งที่มา และการแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น

นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอให้จัดทำระบบสื่อสารภายในหน่วยงาน เช่น การส่งข่าวประชาสัมพันธ์หรือสรุปข่าวสารที่น่าเชื่อถือ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลที่ปลอดภัยและเป็นกลางแก่กำลังพล ลดการพึ่งพาข่าวสารที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนทางการเมือง

4.3.4 แนวทางในการแสดงความคิดเห็นหรือสื่อสารทางการเมืองอย่างเหมาะสม

ในด้านการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็นทางการเมือง กำลังพลให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้ข้าราชการสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของตน โดยเฉพาะในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมีความเสี่ยงในการสื่อสารที่อาจกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กร หลายความเห็นเสนอว่า ควรมีการอบรมเกี่ยวกับการใช้โซเชียลมีเดียเชิงสร้างสรรค์ การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างมีเหตุผล และการหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำที่เป็นการแบ่งฝ่ายหรือโจมตีผู้อื่น ทั้งนี้ การแสดงความคิดเห็นควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย

ตารางที่ 4.10 แนวทางการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	แนวทางปฏิบัติที่แนะนำ
การออกเสียงเลือกตั้ง	จัดอบรมความรู้เรื่องสิทธิพลเมืองและการเลือกตั้งอย่างเป็นกลาง
การมีส่วนร่วมทางการเมือง	จัดช่องทางเสนอความคิดเห็นภายในหน่วยงาน และกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในรูปแบบปลอดภัย
การติดตามข่าวสาร	ส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อ และเผยแพร่ข้อมูลจากแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือผ่านระบบภายใน
การสื่อสารทางการเมือง	จัดอบรมการใช้โซเชียลมีเดีย และจัดทำแนวทาง/คู่มือการแสดงออกทางการเมืองที่เหมาะสม

4.4. องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ทำให้ได้องค์ความรู้ที่มีคุณค่าในหลายมิติ ทั้งในเชิงพฤติกรรม แนวโน้มเชิงทัศนคติ และความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคล องค์ความรู้ที่สำคัญสามารถสังเคราะห์ได้ดังนี้ ประการแรก งานวิจัยชี้ให้เห็นว่า ข้าราชการทหารสายงานสัสดีส่วนใหญ่มีพฤติกรรมทางการเมืองในด้าน การออกเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตระหนักรู้ในสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมือง และสะท้อนว่าข้าราชการทหารมิได้ละเลยบทบาทพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย แม้จะมีข้อจำกัดด้านการแสดงออกทางการเมืองตามระเบียบราชการก็ตาม

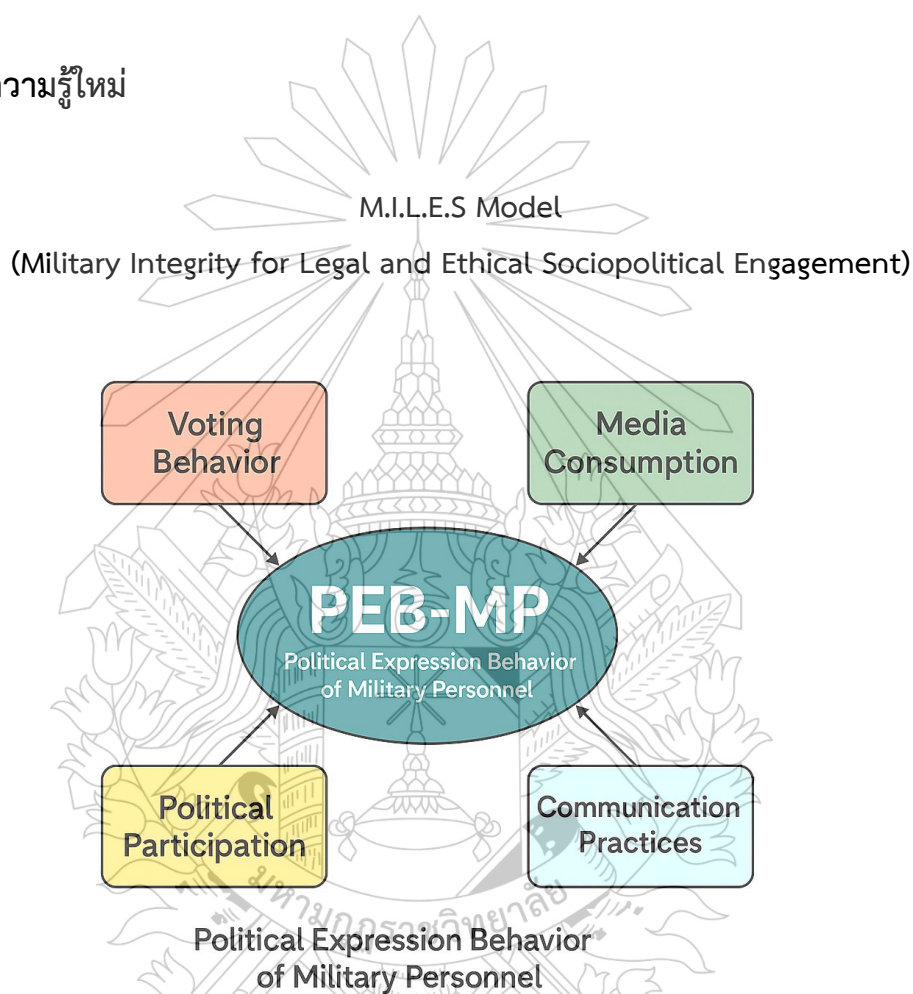
ประการที่สอง พฤติกรรมในด้าน การติดตามข่าวสารทางการเมือง และ การสื่อสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจของข้าราชการทหารในการรับรู้ข้อมูลและข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเมือง การบริหาร และนโยบายสาธารณะ รวมทั้งมีแนวโน้มในการใช้วิจารณญาณ กลั่นกรองข้อมูล และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งเป็นลักษณะของพลเมืองประชาธิปไตยที่มีความรับผิดชอบในทางกลับกัน พฤติกรรมด้าน การมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดทางโครงสร้างหรือความระมัดระวังในบทบาทของข้าราชการที่ต้องวางตัวเป็นกลาง โดยไม่แสดงออกในลักษณะที่อาจกระทบต่อความเป็นกลางทางการเมืองของสถาบัน

องค์ความรู้ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล กับพฤติกรรมทางการเมือง พบว่า ปัจจัยเช่น อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ รายได้ และประสบการณ์ในการทำงาน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าข้าราชการที่มีประสบการณ์มากกว่า มีการศึกษาสูงกว่า หรืออยู่ในระดับชั้นยศที่สูงกว่า มักมีความตระหนักรู้ทางการเมือง และแสดง

พฤติกรรมทางการเมืองอย่างเหมาะสมมากขึ้น ขณะที่เพศไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนว่าเรื่องเพศไม่ใช่ปัจจัยหลักที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการในบริบทนี้

สุดท้าย การเก็บรวบรวมข้อเสนอแนะของกำลังพลช่วยให้เกิดองค์ความรู้ด้าน แนวทางเชิงนโยบาย ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแนวทางการแสดงออกทางการเมืองของข้าราชการทหารให้เหมาะสมกับบริบทของการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีวินัย ควบคู่กับการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างมีเหตุผลและความรับผิดชอบ

4.5. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 M.I.L.E.S Model

องค์ประกอบของโมเดล M.I.L.E.S มีดังนี้

1. M: Mindful Voting (การเลือกตั้งอย่างมีสติ) ข้าราชการทหารตระหนักรู้ในสิทธิของตนในการเลือกตั้ง ใช้วิจารณญาณก่อนตัดสินใจ มีพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอและรับผิดชอบ
2. I: Informed Citizenship (ความเป็นพลเมืองที่รู้เท่าทัน) ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากแหล่งที่เชื่อถือได้ พร้อมทั้งตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนแชร์หรือเชื่อข้อมูล
3. L: Lawful Participation (การมีส่วนร่วมอย่างชอบธรรม) มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่ไม่ขัดต่อบทบาทหน้าที่ราชการ เคารพข้อจำกัดของการแสดงออกในฐานะข้าราชการ
4. E: Ethical Communication (การสื่อสารอย่างมีจริยธรรม) สื่อสารด้วยเหตุผล ไม่ใส่อารมณ์ ไม่ละเมิดผู้อื่น และใช้วิจารณญาณในการแสดงความคิดเห็น ทั้งในชีวิตจริงและบนสื่อออนไลน์
5. S: Supportive Structure (โครงสร้างสนับสนุนจากหน่วยงาน) หน่วยงานควรกำหนดแนวทางหรือคู่มือปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เหมาะสม ควรมีระบบพัฒนาทักษะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับกำลังพล

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาแนวทางการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 147 คน

5.1. สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

จากการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ การออกเสียงเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และการสื่อสารทางการเมือง พบว่าโดยรวมข้าราชการทหารมีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับที่ดี โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวข้องกับสิทธิขั้นพื้นฐานและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พฤติกรรมด้านที่มีระดับสูงที่สุด คือ การออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.55 จัดอยู่ในระดับ “มากที่สุด” สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักรู้ของข้าราชการทหารต่อบทบาทของตนในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยแสดงออกผ่านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ การศึกษาข้อมูลผู้สมัคร และการใช้วิจารณญาณส่วนบุคคลในการตัดสินใจ ในขณะที่ด้าน การติดตามข่าวสารทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.26 และ S.D. เท่ากับ 0.67 อยู่ในระดับ “มาก” บ่งชี้ว่าข้าราชการทหารให้ความสนใจต่อสถานการณ์ทางการเมือง ทั้งในแง่ของนโยบายสาธารณะ การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย และการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารก่อนเผยแพร่หรือมีส่วนร่วมในการสื่อสาร ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ควรมีข้อมูลรอบด้านเพื่อประกอบการตัดสินใจและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ด้าน การสื่อสารทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.94 และ S.D. เท่ากับ 0.75 อยู่ในระดับ “มาก” เช่นกัน โดยแสดงให้เห็นว่าข้าราชการทหารมีพฤติกรรมการสื่อสารในเชิงเหตุผล มีความเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีความระมัดระวังในการแสดงออก โดยเฉพาะผ่านสื่อ

สาธารณะหรือสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นการรักษาความเหมาะสมกับสถานะของตนในฐานะข้าราชการ อย่างไรก็ตาม ด้านที่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับต่ำที่สุดคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.75 และ S.D. เท่ากับ 1.55 อยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมกลุ่มการเมือง การฟังการปราศรัย หรือการรณรงค์ทางการเมือง ซึ่งข้าราชการทหารมีบทบาทจำกัดในการเข้าร่วมอย่างเปิดเผย สอดคล้องกับกรอบจริยธรรมและระเบียบวินัยของหน่วยงานราชการที่กำหนดให้ต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมือง

โดยสรุป ข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีพฤติกรรมทางการเมืองในระดับที่เหมาะสมกับสถานะของตน โดยให้ความสำคัญกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง การติดตามข่าวสาร และการสื่อสารด้วยความรับผิดชอบ ในขณะที่การมีส่วนร่วมเชิงกิจกรรมทางการเมืองยังอยู่ในระดับปานกลาง อันเป็นผลจากบทบาทและข้อจำกัดเชิงหน้าที่ที่ต้องดำรงความเป็นกลางในทางการเมือง ทั้งนี้ ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มเชิงบวกของข้าราชการทหารในการมีส่วนร่วมกับระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมภายใต้กรอบจริยธรรมราชการ

5.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่า อายุและระยะเวลาการทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมทางการเมือง หมายความว่า ข้าราชการทหารที่มีอายุมากขึ้นและทำงานนานขึ้นมีแนวโน้มแสดงออกทางการเมืองมากขึ้น เช่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือติดตามข่าวสารทางการเมืองสม่ำเสมอ รายได้ต่อเดือนและระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ-ปานกลางกับพฤติกรรมทางการเมือง สะท้อนว่าเมื่อมีรายได้และการศึกษาสูงขึ้น จะให้ความสำคัญกับสิทธิ หน้าที่ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ชัยยศ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำแต่นัยสำคัญ หมายความว่า นายทหารสัญญาบัตรมีการแสดงออกทางการเมืองแตกต่างจากนายทหารประทวนเล็กน้อย เพศ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเพศชายและหญิงมีพฤติกรรมทางการเมืองไม่แตกต่างกันมากนัก

เปรียบเทียบระหว่างอายุ และ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า เมื่ออายุสูงขึ้น แนวโน้มการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสม่ำเสมอก็เพิ่มสูงขึ้น เช่น กลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไปไปใช้สิทธิทุกครั้งถึง 83.3% ในขณะที่กลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปีมีเพียง 60% แสดงว่าประสบการณ์ชีวิตและความตระหนักต่อสิทธิพลเมืองสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้ง

การเปรียบเทียบระหว่างระดับการศึกษา และการสื่อสารทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมี

สัดส่วนการสื่อสารทางการเมืองบ่อย/สม่ำเสมอสูงถึง 65% ในขณะที่กลุ่มต่ำกว่าปริญญาตรีมีเพียง 25% แสดงว่าระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อการเปิดกว้างทางความคิดและการแสดงออกทางการเมือง

5.1.3 แนวทางการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ข้าราชการทหารสายงานสัสดีส่วนใหญ่มองว่าการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่พื้นฐานของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และมีความเห็นว่าหน่วยงานควรมีบทบาทเชิงสนับสนุนโดยไม่ชี้นำ เช่น การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ในการเลือกตั้ง การอธิบายถึงกระบวนการเลือกตั้ง และการรณรงค์เพื่อกระตุ้นการออกไปใช้สิทธิอย่างมีเหตุผล ไม่ตามกระแสหรืออิทธิพลภายนอก ข้อเสนอแนะเหล่านี้สะท้อนถึงความต้องการให้หน่วยงานจัดกิจกรรมหรือเวทีให้ความรู้ทางการเมืองในรูปแบบที่ไม่ฝืนระเบียบราชการ แต่ส่งเสริมให้กำลังพลเห็นความสำคัญของสิทธิพลเมือง โดยเฉพาะในกลุ่มที่ยังไม่เคยตระหนักถึงผลของการใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีสติ

5.2. อภิปรายผลการวิจัย

เพื่อให้การนำเสนอผลการวิจัยมีความชัดเจนและครอบคลุม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา การอภิปรายผลในส่วนนี้จะนำเสนอในลักษณะเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นการอธิบายความหมายของผลการวิจัยที่ค้นพบ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องหรือความแตกต่างจากแนวคิดเดิม รวมถึงชี้ให้เห็นถึงข้อค้นพบใหม่ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนานโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติของข้าราชการทหารในการแสดงออกทางการเมืองภายใต้บริบทของระบอบประชาธิปไตย

5.2.1 ระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า โดยรวม ข้าราชการทหารมีพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองอยู่ในระดับ มาก โดยเฉพาะใน ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในบรรดาด้านต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมือง การติดตามข่าวสาร และการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน ขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมในการรณรงค์หรือกิจกรรมทางการเมืองยังอยู่ในระดับปานกลาง สิ่งนี้สะท้อนถึงความตระหนักรู้ในสิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย แม้จะอยู่ในสถานะข้าราชการทหารที่อาจมีข้อจำกัดบางประการในการแสดงออก โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นกลางทางการเมือง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ ทฤษฎีพลเมืองประชาธิปไตยของ Thomas H. Marshall ซึ่งชี้ให้เห็นว่า “สิทธิทางการเมือง” (Political Rights) เป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของความเป็นพลเมือง เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง การลงคะแนน และการแสดงความคิดเห็นในระบบการเมือง (Marshall, 1950) นอกจากนี้ ยังสามารถวิเคราะห์ผ่านกรอบ ทฤษฎีวัฒนธรรมพลเมือง (Civic Culture Theory) ของ Almond และ Verba (1963) ซึ่ง

จำแนกวัฒนธรรมทางการเมืองเป็น 3 ประเภท ได้แก่ วัฒนธรรมแบบไพรมารี (Parochial) – ขาดความสนใจ, วัฒนธรรมแบบอัตนัย (Subject) – สนใจแต่ไม่กระทำ และวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม (Participant) – สนใจและมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น จากข้อมูลพบว่า ข้าราชการทหารมีแนวโน้มอยู่ในประเภท “มีส่วนร่วม” (Participant) ซึ่งแสดงถึงความตื่นตัวและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่ดี ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนา ปราณีต (2565) ที่ศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในจังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ด้านการสังเกตการณ์ทางการเมือง อยู่ในระดับมาก และด้านการเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 2) ปัจจัยด้านการเลือกตั้งด้านวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลாதทางการเมือง ด้านการเลือกตั้ง และด้านพฤติกรรมทางการเมืองตามหลักพุทธธรรม ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.002 ซึ่งทั้ง 5 ปัจจัยสามารถอธิบายความผันแปรของพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในจังหวัดนนทบุรี ได้ร้อยละ 97.0 โดยมีสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ 0.652, 0.479, 0.413, 0.313 และ 0.309 ตามลำดับ และ 3) แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในจังหวัดนนทบุรี โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อการสื่อสารทางการเมือง เพิ่มการเรียนรู้สร้างบทบาททางการเมืองแก่ประชาชน

5.2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมทางการเมืองแสดงออกทางการเมืองของข้าราชการทหาร จากผลการวิเคราะห์สมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ, ระดับการศึกษา, ชั้นยศ, รายได้, และระยะเวลาการทำงาน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมทางการเมือง ขณะที่ เพศ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอายุ 41–50 ปี กลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และกลุ่มที่มีรายได้สูงกว่า 25,001 บาทต่อเดือน มีระดับพฤติกรรมทางการเมืองสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ

การค้นพบนี้สามารถอธิบายได้ด้วย ทฤษฎีการกล่อมเกลாதทางการเมือง (Political Socialization Theory) ซึ่งกล่าวถึงกระบวนการที่บุคคลเรียนรู้ค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมทางการเมืองผ่านการศึกษา การทำงาน และประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน (Greenstein, 1965) นอกจากนี้ Almond และ Verba ยังชี้ว่า “การศึกษา” เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมทางการเมืองมากขึ้น เนื่องจากทำให้เข้าใจสิทธิ หน้าที่ และโครงสร้างของรัฐ ผลนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนบดี แจ่มแจ่ม, ธนกฤต โพธิ์เงิน และ วิทยา สุจริตนารักษ์ (2566) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับพฤติกรรมทางการเมืองโดยรวม อยู่ในระดับ

มาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน ระบบประชาธิปไตยในการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านจิตสาธารณะ หรือความสำนึกต่อ ประโยชน์สาธารณะในการเลือกตั้ง ด้านความเข้าใจทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยในการเลือกตั้ง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้านคือ ด้านการปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติในการเลือกตั้ง 2. วิเคราะห์ปัจจัยพฤติกรรมทางการเมือง พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร ด้านพรรคการเมือง ด้านนโยบาย ด้านสื่อบุคคล และด้านการรับรู้การสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมทางการเมือง ได้ร้อยละ 52.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3. แนวทางพัฒนาพฤติกรรมทางการเมือง ผู้บริหารพรรคต้องคิดค้น สรรหาวิธีการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร ให้ข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงประชาชนอย่างถูกต้องแม่นยำ รวดเร็ว ทันสมัยและตรวจสอบได้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชน

5.2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมของข้าราชการทหาร

จากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากคำตอบแบบปลายเปิด พบว่าข้าราชการทหารเสนอแนวทางการแสดงออกทางการเมืองที่เหมาะสม ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นภายใต้กรอบของกฎหมาย การหลีกเลี่ยงความขัดแย้งหรือการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย การใช้เหตุผล วิจารณ์ญาณ และข้อมูลที่รอบด้าน การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง แนวทางเหล่านี้สะท้อน หลักโยนิโสมนสิการ ในพระพุทธศาสนา ซึ่งเน้น “การคิดโดยแยบคาย” หรือ “การคิดวิเคราะห์ก่อนตัดสินใจ” โดยยึดหลักคุณธรรมและประโยชน์ส่วนรวม (พระพรหมคุณาภรณ์, 2543) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ แนวคิดของ Habermas เรื่อง Public Sphere ที่เสนอว่าการมีพื้นที่ในการสื่อสารอย่างเสรี โดยเคารพเหตุผลและความเท่าเทียม จะทำให้เกิดกระบวนการสื่อสารประชาธิปไตยอย่างแท้จริง (Habermas, 1989) ผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎากร เอี่ยมอำไพ, ธีรชนันท์ อิศรเดช และ สุรพล สุขะพรหม (2564) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจ ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไปโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป ด้านการเป็นแนวร่วมทางการเมือง ด้านสนับสนุนพรรคการเมือง ด้านติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่ส่งเสริมการ พัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไปโดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนำไปปฏิบัติ ด้านความรู้ ด้านทัศนคติ ตามลำดับ และ 3) รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไปตามหลักโยนิโสมนสิการ คือต้องใช้กระบวนการคิดแบบวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนำมา

ประกอบการตัดสินใจเพื่อพิจารณาค้นหาเหตุปัจจัยข้อมูลทางการเมืองที่เกิดขึ้นรวมถึงการแยกแยะให้เห็นถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับส่วนรวมโดยยึดถือความถูกต้องตามหลักคุณธรรมสามารถตรวจสอบได้เป็น การใช้กระบวนการทาง ความคิดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไป

5.3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดสำนักงานสสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สามารถเสนอแนะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) กำหนดแนวปฏิบัติทางราชการเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองที่เหมาะสมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแนวทางหรือคู่มือเพื่อชี้แนะข้าราชการทหารให้สามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมืองได้อย่างเหมาะสม โดยยังคงรักษาความเป็นกลางทางการเมืองตามจริยธรรมวิชาชีพทหาร
- 2) ส่งเสริมการให้ความรู้ด้านสิทธิพลเมืองและการเมืองในระบอบประชาธิปไตยควรมีการอบรมหรือจัดกิจกรรมเชิงพัฒนาให้กับข้าราชการสายงานสสดี เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง การรู้เท่าทันข่าวสาร และแนวทางการแสดงออกที่ไม่ขัดต่อจริยธรรมของราชการ
- 3) จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในหน่วยงาน เปิดพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการแสดงออกในประเด็นการเมืองภายใต้กรอบกฎหมายและจริยธรรม เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ และลดการแสดงออกที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง
- 4) ใช้ระบบสื่อสารภายในเป็นเครื่องมือเผยแพร่ข้อมูลทางการเมืองที่เป็นกลางหน่วยงานสามารถใช้ระบบสารสนเทศภายในเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่เป็นกลางและถูกต้อง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันด้านการรู้เท่าทันสื่อ และส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองอย่างมีวิจรรณญาณ

5.3 2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

- 1) ขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง ควรศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารในหน่วยงานอื่น หรือกลุ่มข้าราชการพลเรือนในระดับภูมิภาคอื่น เพื่อดูความแตกต่างหรือความเหมือนกันในบริบทที่หลากหลาย

2) วิจัยเชิงลึกโดยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับข้าราชการทหาร อาจให้ข้อมูลที่ละเอียดขึ้นเกี่ยวกับแรงจูงใจ ความกังวล หรือข้อจำกัดในการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งจะช่วยเสริมความเข้าใจในเชิงพฤติกรรม

3) ศึกษาปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองและวัฒนธรรมองค์กร เสนอให้วิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรทางทหาร และบรรทัดฐานทางสังคมต่อพฤติกรรมทางการเมือง เพื่อหาแนวทางเสริมสร้างวุฒิภาวะทางการเมืองในองค์กรทหารอย่างยั่งยืน

4) พัฒนาเครื่องมือวัดที่เฉพาะเจาะจงกับข้าราชการทหาร ควรมีการพัฒนาแบบสอบถามที่เจาะลึกเฉพาะกลุ่มข้าราชการทหาร โดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมองค์กร และบทบาทหน้าที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนความจริงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

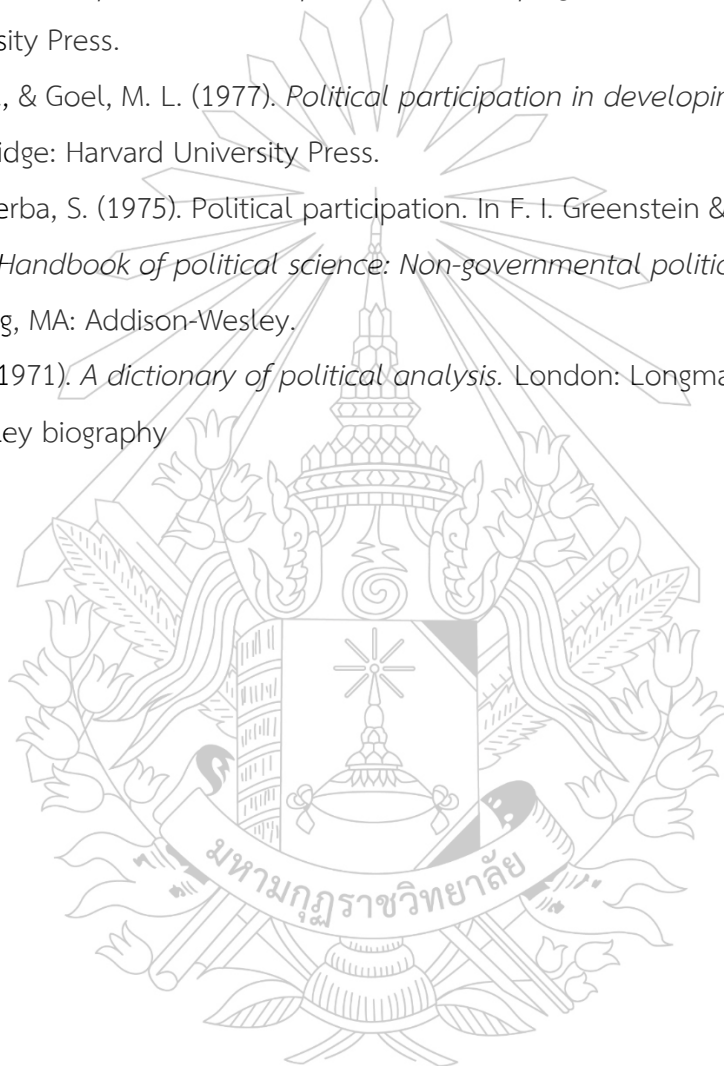
บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). *ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษม อุทยานิน. (2516). *รัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรรยา สุภาพ. (2514). *การเมือง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จำเริญ วีระชาติ แสงทวี. (2556). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารนาวิกโยธิน*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิรัช วิระชัย, สุรพล ราชภักดิ์พารักษ์, & สุพันธ์ ทับสุวรรณ. (2557). *รัฐศาสตร์ทั่วไป* (หน้า 445-446). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). *สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของทรัพยากรชนบท (ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านยากจน)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลิต แสงสุวรรณ. (2567). *ยอดกำลังพล กองทัพภาคที่ 2 (กองกำลังพล)*. สืบค้นเมื่อ 6 กันยายน 2567, จาก <https://webportal.bangkok.go.th/chatuchak/page/sub/4705/เขตจตุจักร>
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. (2539). *ภาค 1 ซึ่งกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในจิตวิทยาการเมือง*. กรุงเทพฯ: วชิรินทร์การพิมพ์.
- ทรงพล ภูมิพัฒน์. (2541). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล, ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณะ.
- ธนบดี แจ่มแจ้ง, ธนกฤต โพธิ์เงิน, & วิทยา สุจริตนารักษ์. (2566). *พฤติกรรมทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- ปราณี รามสูตร, & จำรัส ตัวสุวรรณ. (2545). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล. (2541). *การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับความเป็นประชาธิปไตยทางตรง*. *วารสารกฎหมายปกครอง*.

- พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร. (2564). การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์. (2527). จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, & สุจิต บุญบงการ. (2525). พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของไทย: แนวทางศึกษาและผลของการศึกษาในอดีต. วารสารสังคมศาสตร์, 19(3), 29–69. สืบค้นจาก <https://digital.car.chula.ac.th/cujss/vol19/iss3/3>
- พฤทธิสาน ชุมพล. (2540). ระบบการเมือง: ความรู้เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แพรวพรรณ ปานนุช. (2562). นัยยะของสัญลักษณ์นกหวีดในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย. วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม นีต้า, 6(1), 81–106.
- ภวัต พัฒนนิภากร. (2562). รูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ภายใต้อิทธิพลของพลวัตทางการเมือง. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง (เล่มที่ 27: ชาดก). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พิกุล มีมานะ. (2560). รูปแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 4(2), 135–149.
- เมธาวี อุดมธรรมานุภาพ. (2544). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ปราณีต, ยุทธนา. (2565). พฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในจังหวัดนนทบุรี. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(3), 225–234. <https://doi.org/10.14456/jra.2022.7>
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2549). การพัฒนาชุมชน: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ หจก. บางกอกบล็อก.
- รัชฎากร เอี่ยมอำไพ, ธัชชนันท์ อิศรเดช, สุรพล สุธะพรหม. (2564). รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไป. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ลิขิต อีระเวทิน. (2551). *วัฒนธรรมทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตย*. สืบค้นจาก www.dhiravegin.com
- สุขสันต์ บุราณ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพกับการเมืองไทย: ในมิติที่สอดคล้องหลักการวิถีประชาธิปไตย. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 2(2), 141–164.
<https://doi.org/10.14456/iarj.2022.18>
- ฤกษ์ชัย คุณูปการ. (2545). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- วัชร ไชยสาร. (2545). การมีส่วนร่วมในทางการเมืองกับการเมืองภาคประชาชน. *รัฐสภาสาร*, (หน้า 79–96). กรุงเทพฯ: รัฐสภา.
- คันสนีย์ ตันติวิทย์. (2543). ... กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริรัตน์ วัฒนานิมิตกุล. (2562). *พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเหมาะสมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์*. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สวนา พรพัฒน์กุล. (2520). *ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย: รายงานการวิจัย ฉบับที่ 22*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สัสดีเขตจตุจักร. (ม.ป.ป.). *สำนักงานเขตจตุจักร*. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2567, จาก <https://webportal.bangkok.go.th/chatuchak/page/sub/4705/เขตจตุจักร>
- เสรี วงษ์มณฑา. (2546). *สื่อประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: บริษัท ธนรัชการพิมพ์.
- แสงนิมมวล สุเมธ. (2546). *แนวทางตัวอย่างการพูดในโอกาสต่าง ๆ (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: บั๊คแบงก์.
- สุจิต บุญบงการ. (2537). *ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2536). *ทหารกับการแทรกแซงการเมือง: บทสำรวจปัจจัยและเงื่อนไขของสถาบันกองทัพ*. มติชนสุดสัปดาห์
- อภิสิทธิ์ สีเคน. (2566). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองไทยของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสยาม.
- Almond, G. A., & Powell, G. B. (1976). *Comparative politics today*. Boston: Little, Brown & Co.
- Barber, J. D. (1972). *Citizen politics*. Chicago: Markham.
- Campbell, A., Converse, P. E., Miller, W. E., & Stokes, D. E. (1960). *The American voter*. New York: Wiley.

- Campbell, R. F., Corbally, J. E., & Nystrand, R. O. (1983). *Introduction: Participation in developing countries*. Cambridge: Harvard University Press.
- Downs, A. (1957). *An economic theory of democracy*. New York: Harper & Row.
- Huntington, S. P., & Nelson, M. (1976). *No easy choice: Political participation in developing countries*. Cambridge: Harvard University Press.
- Lazarsfeld, P. F., Berelson, B., & Gaudet, H. (1944). *The people's choice: How the voter makes up his mind in a presidential campaign*. New York: Columbia University Press.
- Milbrath, L. W., & Goel, M. L. (1977). *Political participation in developing countries*. Cambridge: Harvard University Press.
- Nie, N. H., & Verba, S. (1975). Political participation. In F. I. Greenstein & N. W. Polsby (Eds.), *Handbook of political science: Non-governmental politics* (pp. 9–12). Reading, MA: Addison-Wesley.
- Robert, H. C. (1971). *A dictionary of political analysis*. London: Longman.
- This is Mendeley biography

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ภาสกร ดอกจันทร์

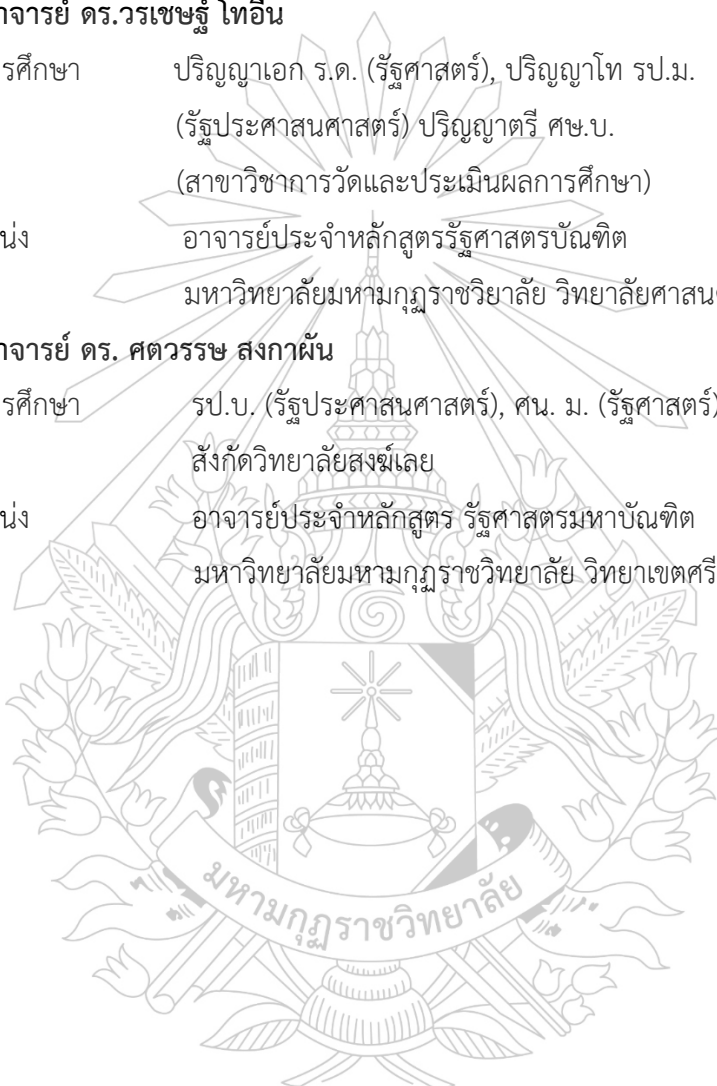
วุฒิการศึกษา ปริญญาเอก Ph.D. (Social Science), ปริญญาโท ศศ.ม.
 (รัฐศาสตร์), ปริญญาตรี ศน.ม. (พุทธศาสนศึกษา)
 ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลย์สงคราม

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรเชษฐ์ ไทอิน

วุฒิการศึกษา ปริญญาเอก ร.ด. (รัฐศาสตร์), ปริญญาโท รป.ม.
 (รัฐประศาสนศาสตร์) ปริญญาตรี ศษ.บ.
 (สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา)
 ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศตวรรษ สงกาพันธ์

วุฒิการศึกษา รป.บ. (รัฐประศาสนศาสตร์), ศน. ม. (รัฐศาสตร์),ปร.ด. รัฐศาสตร์)
 สังกัดวิทยาลัยสงฆ์เลย
 ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ที่ อว ๗๙๑๘/ว ๒๙๘

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
โทร. ๐-๔๒๘๓-๐๔๓๔

๒๘ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร ผศ.ดร.ศตวรรษ สงกานัน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย ร้อยตรีพนมณี แสนบัวคำ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสภานิติ เรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสายงานสัสดี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน” โดยมี รศ.ดร.สุพัฒน์ อนนท์จารย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระสทิวชิรเมธี, ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ผู้ประสาน

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐๔๒-๘๑๕๖๑๖

ร้อยตรีพนมณี แสนบัวคำ ผู้วิจัย โทร. ๐๔๒-๐๖๘๓๔๘๘

ผศ.ดร.พนมทิพย์ สงกานัน

3๐ เม.ย. 2568

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐๔๒-๘๑๔๖๑๖

ที่ อว ๙๙๑๘ /ว ๑๑๖

วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร ผศ.ดร.วรเชษฐ์ ไทอิน

ด้วย ร้อยตรีพนมณี แสนบัวคำ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสายงานสัสดี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน” โดยมี รศ.ดร.สุพัฒน์ อนันทจารย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

พระสุทธีวชิรมณี, ดร.

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

นางวิมลรัตน์ อธิกรณ์ (วิ.พร) ส.ส.ส.ส.

วิมลรัตน์

คณะรัฐมนตรี

มหาวิทยาลัย
๒๘ เมษายน ๒๕๖๘

ที่ อว ๗๖๓๘/ว ๓๓๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
โทร. ๐-๔๒๘๓-๐๔๓๔

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร จำรัส เคา ฅมเก๋อ์ อีจวาร์เนย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย ร้อยตรีพนมณี แสนบัวคำ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "พฤติกรรมทางการเมือง ของข้าราชการทหารสายงานสัสดี ใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน " โดยมี รศ.ดร.สุพัฒน์ อนันต์จารย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอความอนุเคราะห์ อนุญาตให้ ร้อยตรีพนมณี แสนบัวคำ นำแบบสอบถามเพื่องานวิจัยไปเก็บข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำ วิจัยซึ่งนำไปสู่การจัดทำข้อมูลที่สมบูรณ์แบบใหม่และสารนิพนธ์ต่อไป มีรายละเอียดความเอกสารที่แนบมา พร้อมนี้แล้ว

จึงเจริญพรเพื่อโปรดพิจารณาให้ทราบและทราบ ขออภัยในความไม่สะดวกขอคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทิวชिरเมธิ์, ศร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ผู้ประสาน

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร.๐๔๒-๘๓๔๖๑๖

ร้อยตรีพนมณี แสนบัวคำ ผู้วิจัย โทร. ๐๔๒-๒๖๘๔๔๘๘

อินทิรา ธิงมุล

จ.อ. ด.

ที่ ฮว ๗๖๑๘/ว ๓๑๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๕๖๐๐๐
โทร. ๐-๕๖๘๓-๐๕๑๕

๓๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร พ.จ. ศิวรักษ์ จันทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๓ ชุด

ด้วย ร้อยศรีพนมณี แสนบัวคำ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "พฤติกรรมทางการเมือง ของข้าราชการทหารสายงานกำลังใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน " โดยมี รศ.ดร.สุชาติพันธุ์ อินทร์เจริญ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ในกรณีนี้ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอความอนุเคราะห์ อนุญาตให้ ร้อยศรีพนมณี แสนบัวคำ นำแบบสอบถามเพื่องานวิจัยไปเก็บข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำ วิจัยซึ่งนำไปสู่การจัดทำข้อมูลที่มีรูปแบบในรูปแบบสารนิพนธ์ต่อไป มีรายละเอียดตามเอกสารที่แนบมา พร้อมนี้แล้ว

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ทราบขอความอนุเคราะห์ ขออนุญาตนายอนุชิตคุณมว ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

นางสาวศิวรักษ์

นางสาวศิวรักษ์

ผู้ประสาน

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ร้อยศรีพนมณี แสนบัวคำ ผู้วิจัย โทร. ๐๘๖-๒๖๘๓๕๕๘

โทร. ๐๕๖-๘๓๖๖๐๐

โทร. ๐๕๖-๘๓๖๖๐๐

พ.จ. ศิวรักษ์

(ศิวรักษ์ จันทบุรี)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่ อว ๗๐๑๘๘/ว ๓๑๑๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๕๖๐๐๐
โทร. ๐-๕๖๘๑-๐๕๓๕

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร (อ.อ. อ.อ. อ.อ.)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย ร้อยตรีพนมณี แสนบัวคำ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสาขางานสัสดีใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน" โดยมี รศ.ดร.สุพัฒน์ อนนท์จารย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขออนุญาตให้ ร้อยตรีพนมณี แสนบัวคำ นำแบบสอบถามเพื่องานวิจัยไปเก็บข้อมูลที่จำเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยซึ่งนำไปสู่การจัดทำข้อมูลที่สมบูรณ์ในรูปแบบสารนิพนธ์ต่อไป มีรายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ ขออนุญาตนายบุญชอบคุณเมธา ณ โสภาสนี่

ขอเจริญพร

(พระสุทธวัชรเมธี, ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ผู้ประสม

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐๕๖-๘๑๘๖๑๑

ร้อยตรีพนมณี แสนบัวคำ ผู้วิจัย โทร. ๐๙๖-๒๖๘๑๕๑๘

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่ อว ๗๐/๑๘/ว ๓๑๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๕๒๐๐๐
โทร. ๐-๕๒๘๔๓-๐๕๓๕

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร **ศ.อ.อภิสิทธิ์ บุญประดอม**

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย ร้อยตรีพนมณี แสบบัวคำ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "พฤติกรรมทางการเมือง ของข้าราชการทหารสายงานสัสดี ใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน " โดยมี ร.ต.ร.สุชีพพนธ์ อนุภมรจรรย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขออนุญาตเผยแพร่ ร้อยตรีพนมณี แสบบัวคำ นำแบบสอบถามเพื่อทำวิจัยไปเก็บข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยซึ่งนำไปสู่การจัดทำข้อมูลที่สมบูรณ์แบบในสารนิพนธ์ต่อไป มีรายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้แล้ว

จึงเรียนพวมนายไปเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ ขออนุญาตเผยแพร่ขอคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

พระพุทธรูปธรรมะ

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ผู้ประสาน

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐-๕๒๘๔๓-๐๕๓๕

ร้อยตรีพนมณี แสบบัวคำ ผู้วิจัย โทร. ๐๙๒-๒๖๘๔๕๓๕

ฉันนี่ให้ข้อมูล

ศ.อ. อภิสิทธิ์ บุญประดอม
(อภิสิทธิ์ บุญประดอม)

ที่ ยว ๗๐๘๘/ว ๓๓๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๔๓๐๐๑
โทร. ๐-๔๒๘๑-๐๕๓๕

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอลาหยุดราชการเพื่อร่วมพิธีการวิจัย

เจริญพร พันเอก กิรติพงษ์ นวโรจน์

ถึงที่ส่งมาด้วย แบบขอลาเพื่อการศึกษา จำนวน ๓ ชุด

ด้วย ร้อยตรีพนมณี แสนบัวคำ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "พฤติกรรมทางการเมือง ของข้าราชการทหารฝ่ายสนับสนุน ใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน " โดยมี รศ.ดร.สุภาพรณ์ อนันต์จารย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งมีวิจัยได้เลือกท่านเป็นผู้ร่วมด้วยในการวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอความอนุเคราะห์ อนุญาตให้ ร้อยตรีพนมณี แสนบัวคำ ขอลาหยุดราชการเพื่อร่วมพิธีการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยซึ่งนำไปสู่การจัดทำข้อมูลที่สมบูรณ์ฉบับใหญ่ในสารนิพนธ์ต่อไป มีรายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้แล้ว

จึงเจริญพร ขอโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ ขอลาหยุดราชการของเกล้าฯ ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

พระสุทธจริญญ์, ดร.
รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ผู้รับทราบ

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ร้อยตรีพนมณี แสนบัวคำ ผู้วิจัย โทร. ๐๔๒-๖๐๘๖๕๕๘

โทร. ๐๔๒-๖๐๘๖๕๕๖

โทร. ๐๔๒-๖๐๘๖๕๕๕๘

มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย

- อ. พันเอก

พันเอก
กิตติพงษ์ นวโรจน์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัด สำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียง
เหนือตอนบน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้มี 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง ได้แก่ 1) ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง 2) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง 3) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง 4) ด้านการสนับสนุนทางการเมือง 5) ด้านการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งมีหลักเกณฑ์ / การให้คะแนน ตามมาตรวัด

5 คะแนน หมายถึง ระดับความเห็นมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง ระดับความเห็นมาก

3 คะแนน หมายถึง ระดับความเห็นปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง ระดับความเห็นน้อย

1 คะแนน หมายถึง ระดับความเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด(Open-ended Questions) ซึ่งเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยใช้สถิติเป็นแบบคำร้อยละและสรุปผลการวิจัยแบบเชิงพรรณนาวิธี

2. ในการตอบแบบสอบถามทั้ง 3 ตอนนี้ ขอได้โปรดพิจารณาตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วนทุกข้อตามความเป็นจริง

3. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้เป็นข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยเท่านั้น และจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อท่าน และขอขอบคุณท่านที่ได้อนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ในครั้งนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานบางประการของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านเพียงคำตอบเดียว

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง () 3. เพศทางเลือก
 2. อายุ () 1. 19-25 ปี () 2. 26-35 ปี () 3. 36-45 ปี
 () 4. 46-55 ปี () 5. 55 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- () 1. ประถมศึกษา () 2. มัธยมศึกษา () 3. อนุปริญญา / ปวส.
 () 4. ปริญญาตรี () 5. ปริญญาโท () 6. สูงกว่าปริญญาโท

4. ลำดับชั้นยศ

- () 1. สิบตรี () 2. สิบโท () 3. สิบเอก
 () 4. จำสิบตรี () 5. จำสิบโท () 6. จำสิบเอก
 () 7. ร้อยตรี () 8. ร้อยโท () 9. ร้อยเอก
 () 10. พันตรี () 11. พันโท () 12. พันเอก

5. รายได้ต่อเดือน

- () 1. ต่ำกว่า 10,000 บาท () 2. 10,001-20,000 บาท () 3. 20,001-30,000 บาท
 () 4. 30,001-40,000 บาท () 5. 40,001-50,000 บาท () 6. มากกว่า

50,000 บาทขึ้นไป

6. ระยะเวลาการทำงาน

- () 1. 6 เดือน () 2. 1 ปี () 3. 2 ปี () 4. 3 ปี
 () 5. 4 ปี () 6. 5 ปี () 7. 6 ปี () 8. 6 ปีขึ้นไป

7. จังหวัดที่ปฏิบัติงาน () อุดรธานี () หนองคาย () หนองบัวลำภู () เลย

ตอนที่ 2 พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสายงานสัสดี

คำชี้แจง ขอให้ท่านใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

พฤติกรรมทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง					
1. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ระดับท้องถิ่น (อบต. เทศบาล อบจ.)					
2. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ระดับชาติ (ส.ส. ส.ว.)					
3. ท่านศึกษาข้อมูลของ ผู้สมัครรับเลือกตั้งก่อน ตัดสินใจลงคะแนนเสียง					
4. ท่านใช้วิจารณญาณ ส่วนตัวในการเลือกผู้สมัคร โดยไม่คำนึงถึงเงินหรือ ผลประโยชน์ที่เสนอให้					
5. ท่านส่งเสริมหรือชักชวน ให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง					
6. ท่านพิจารณานโยบาย ของพรรคการเมืองหรือ ผู้สมัครประกอบการ ตัดสินใจเลือกตั้ง					
7. ท่านตรวจสอบรายชื่อผู้ มีสิทธิเลือกตั้งล่วงหน้าก่อน วันเลือกตั้ง					
ด้านการมีส่วนร่วม ทางการเมือง					

1. ท่านเข้าร่วมเป็นสมาชิก กลุ่มทางการเมืองหรือ พรรคการเมือง					
2. ท่านเข้าร่วมฟังการ ปราศรัยหาเสียงของ นักการเมืองหรือพรรค การเมือง					
3. ท่านเข้าร่วมกิจกรรม รณรงค์ทางการเมืองใน ประเด็นที่ท่านสนใจ					
4. ท่านร่วมแสดงความ คิดเห็นในการประชา พิจารณ์หรือการทำ ประชามติ					
5. ท่านเข้าร่วมกิจกรรม ส่งเสริมประชาธิปไตยที่จัด โดยหน่วยงานต่างๆ					
6. ท่านบริจาคเงินหรือ ทรัพย์สินเพื่อสนับสนุน กิจกรรมทางการเมือง					
7. ท่านร่วมลงชื่อสนับสนุน ร่างกฎหมายหรือถอดถอน ผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง					
พฤติกรรมทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านการมีส่วนร่วม ทางการเมือง (ต่อ)					

8. ท่านแสดงความคิดเห็น ทางการเมืองโดยคำนึงถึง สถานะความเป็น ข้าราชการทหาร					
ด้านการติดตามข่าวสาร ทางการเมือง 1. ท่านติดตามข่าวสาร ทางการเมืองจากสื่อต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ					
2. ท่านรับฟังการอภิปราย ทางการเมืองผ่านรายการ โทรทัศน์หรือวิทยุ					
3. ท่านอ่านบทความหรือ บทวิเคราะห์ทางการเมือง จากหนังสือพิมพ์หรือ เว็บไซต์ข่าว					
4. ท่านติดตามข้อมูลการ ทำงานของรัฐบาลหรือนโยบาย สาธารณะ					
5. ท่านตรวจสอบ ข้อเท็จจริงของข่าวสารทาง การเมืองก่อนเชื่อหรือแชร์ ต่อ					
6. ท่านศึกษาผลงานของ นักการเมืองหรือพรรค การเมืองที่ท่านสนับสนุน					
7. ท่านติดตามข่าวสารการ เลือกตั้งในทุกระดับทั้ง ท้องถิ่นและระดับชาติ					
8. ท่านติดตามการ เปลี่ยนแปลงของกฎหมาย					

หรือนโยบายที่มีผลกระทบ ต่อประชาชน					
ด้านการสื่อสารทาง การเมือง 1. ท่านแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นทางการเมืองกับ เพื่อนร่วมงานหรือบุคคล ใกล้ชิด					
2. ท่านแสดงความคิดเห็น ทางการเมืองบนสื่อสังคม ออนไลน์					
3. ท่านร่วมสนทนาหรือ อภิปรายประเด็นทาง การเมืองในที่สาธารณะ หรือที่ประชุม					
4. ท่านใช้วิจารณ์ญาติใน การกลั่นกรองข้อมูลทาง การเมืองก่อนสื่อสารกับ ผู้อื่น					
5. ท่านสามารถแยกแยะ ระหว่างข้อเท็จจริงกับ ความคิดเห็นในการสื่อสาร ทางการเมือง					
	ระดับความคิดเห็น				
พฤติกรรมทางการเมือง	5	4	3	2	1
ด้านการสื่อสารทาง การเมือง (ต่อ) 6. ท่านระมัดระวังในการ แสดงความคิดเห็นทางการเมือง ในฐานะข้าราชการ ทหาร					

7. ท่านแสดงความคิดเห็น ทางการเมืองด้วยเหตุผล และเคารพความคิดเห็นที่ แตกต่าง					
8. ท่านรายงานหรือแจ้ง เบาะแสเมื่อพบการกระทำ ที่ไม่ถูกต้องในกระบวนการ ทางการเมือง					

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของกำลังพลที่มีพฤติกรรมทางการเมืองของ
ข้าราชการทหาร สังกัดสำนักงานสัสดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

3.1 ท่านมีแนวทางในการให้ข้อเสนอแนะการออกเสียงเลือกตั้ง ที่มีพฤติกรรมทางการเมือง
ของข้าราชการ สังกัดสำนักงานสัสดีจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อย่างไร

.....

.....

3.2 ท่านมีแนวทางในการให้ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่มีพฤติกรรมทาง
การเมืองของข้าราชการ สังกัดสำนักงานสัสดีจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อย่างไร

.....

.....

3.3 ท่านมีแนวทางในการให้ข้อเสนอแนะการติดตามข่าวสารทางการเมือง ที่มีพฤติกรรมทาง
การเมืองของข้าราชการ สังกัดสำนักงานสัสดีจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อย่างไร

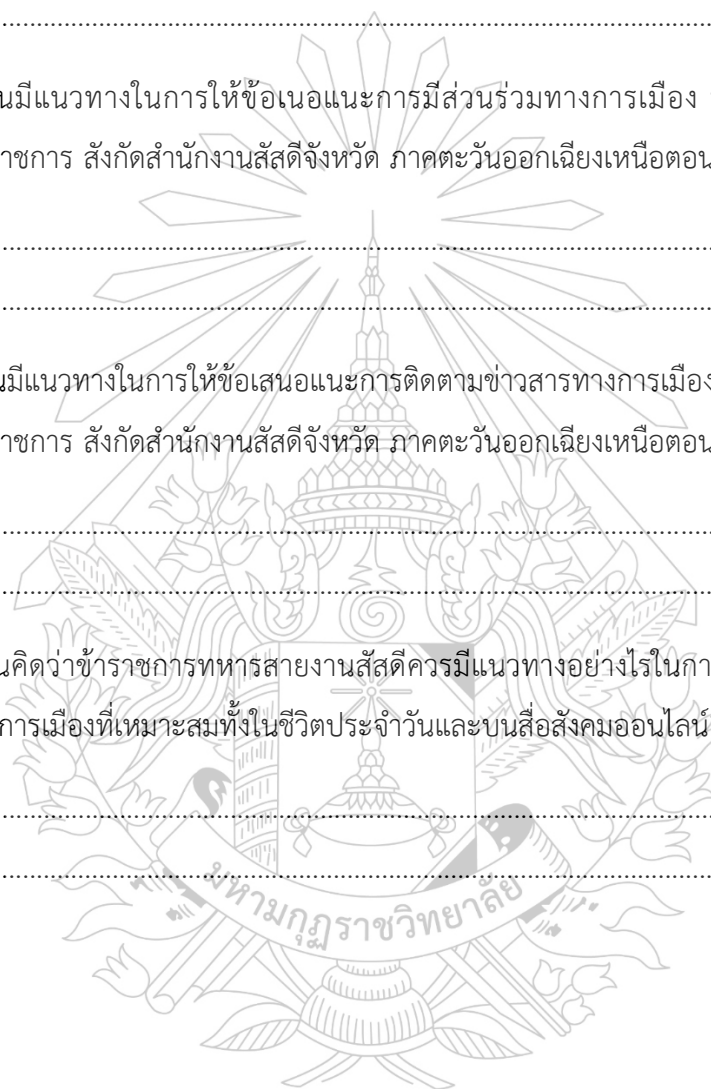
.....

.....

3.4 ท่านคิดว่าข้าราชการทหารสายงานสัสดีควรมีแนวทางอย่างไรในการสื่อสารหรือแสดง
ความคิดเห็นทางการเมืองที่เหมาะสมทั้งในชีวิตประจำวันและบนสื่อสังคมออนไลน์?

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการแสดงออกพฤติกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมสำหรับข้าราชการทหารสายงานสัสดีหรือไม่ อย่างไร?

.....

.....

ภาคผนวก จ

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามและการ
คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างวัตถุประสงค์

ข้อคำถาม (ข้อที่)	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความสอดคล้อง	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC)	แปลผล
1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
3	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
4	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
5	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
6	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
7	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
8	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
21	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อคำถาม (ข้อที่)	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนีความสอดคล้อง	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	ค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC)	แปลผล
27	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
รวม				0.85	

จากสูตร

$$I.O.C = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ I.O.C. คือ ดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Consistency)

$\sum R$ คือ ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จากตาราง พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมกับแบบทดสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน จากแบบทดสอบ 30 ข้อ ผลที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0

การคำนวณค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

โดยการหาค่าความสอดคล้องภายใน วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ในแบบสอบถามตอนที่ 3 พฤติกรรมทางการเมืองของข้าราชการทหารสายงานสัสดี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.079	30

ภาคผนวก ฉ
ภาพประกอบการลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัย

ประวัติผู้เขียนสารนิพนธ์

ชื่อ	ร้อยโท นพมณี แสนบัวคำ
วัน เดือน ปี เกิด	5 สิงหาคม 2533
สถานที่เกิด	จังหวัดหนองบัวลำภู
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี สาขารัฐศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	234 หมู่ที่ 4 ต.ศรีบุญเรือง อ.ศรีบุญเรือง จ.หนองบัวลำภู
ผลงานตีพิมพ์	วารสารปราชญ์ประชาคม ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2569)
รางวัลที่ได้รับ	-

